

Bachelor- og masterprogrammer
ved
Handelshøyskolen
Norges miljø- og biovitenskapelige
universitet

Studieåret 2015/2016

F O R O R D

Dette er en studiehåndbok for studieprogrammene ved Handelshøyskolen (HH), Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU).

Handelshøyskolen er medlem av både nasjonalt råd for økonomisk administrative fag og nasjonalt råd for samfunnsøkonomi. Økonomiutdanningen ved NMBU byr på unike kombinasjonsmuligheter innen bedriftsøkonomiske emner, samfunnsøkonomi, naturvitenskapelige- og teknologiske fag i studieprogrammene.

- Bachelor i økonomi og administrasjon
- Bachelor i samfunnsøkonomi
- Master i økonomi og administrasjon (siviløkonom)
- Master i entreprenørskap og innovasjon
- Master i samfunnsøkonomi /Master of Science in Economics

Formålet med denne boken er å gi studentene en mer omfattende innføring i hva studieprogrammene i Handelshøyskolen inneholder.

Studiehåndboken gir informasjon bl.a. om hvilke valgalternativer som finnes og hvilke emner studentene må ta og hvordan de kan planlegge sine studier. Håndboken forteller også om hvordan studier i utlandet kan innpasses i det ordinære studiet.

Det kan skje noen endringer i emnebeskrivelsene underveis som ikke kommer med i den trykte utgaven. De til enhver tid oppdaterte emnebeskrivelser finnes på nettsidene til Studentenes informasjonsTorg (SiT): www.nmbu.no/sit . Det gjelder spesielt justeringer i forbindelse med eksamen og obligatoriske aktiviteter.

I kommende år kan det også bli visse omlegginger og forbedringer i emnetilbudet, og emner med svært få deltakere kan bli lagt ned av ressursmessige årsaker.

Takk til studieveilederne Kateryna Krutskykh og Lars Mørk for kommentarer og nyttige innspill.

*Undervisningsutvalget ved
Handelshøyskolen
Inger-Lise Labugt
Seniorrådgiver*

Høstsemesteret 2015

August

- 3.-7. Introduksjonsuke for nye internasjonale studenter
- 8.-9. Registrering for nye studenter
- 10. Semesterstart
- 10.-28. Augustblokk
- 12.** Frist for oppmelding/avmelding av emner i augustblokk
- 21. Immatrikulering kl. 13.00 i Aud Max - undervisningsfri fra kl. 12.00
- 31. Blokkeksamen

September

- 1. Høstparallell til 4. desember
- 1.** Frist for søknad om utveksling våren 2016
- 15.** Frist for oppmelding av gradsoppgaver (ingen avmeldingsfrist)
- 15.** Frist for semesterregistrering/betaling av semesteravgift/bekreftede utdanningsplan
- 15.** Frist for oppmelding til emner i høstparallellen

Oktober

- 1.** Frist for oppmelding til ny prøve (konte) i desember 2015
- 1.** Frist (nye søkere) for søknad om tilrettelegging ved eksamen høstparallell, ny prøve (konte) og januarblokk
- 1. Melding om valg av masteroppgave, for skriving om våren 2016

November

- 1.** Frist for avmelding av emner i høstparallell
- 1.** Frist for avmelding til ny prøve (konte) i desember 2015
- 1.** Frist søke overgang til annet studieprogram

Desember

- 1.** Frist for oppmelding av emner i januarblokk
- 1. Kontrakt for masteroppgave, skriving om våren
- 7.-18. Eksamensperiode høstparallellen
- 15.** Frist for innlevering av gradsoppgave
- 21. og 22. Ny eksamen (konte)

Merk: Demokratitime onsdager i parallellperiodene fra kl 12.00-14.00 - undervisningsfri

Dersom ovennevnte **frister** faller på en lørdag, søndag eller annen fridag, endres datoene til påfølgende virkedag.

Vårsemesteret 2016

Januar

- 4. Semesterstart
- 4.-22. Januarblokk
- 6. Frist for avmelding av emner i januarblokk
- 22.
- og 25. Blokkeksamen
- 26. Vårparallell til 6. mai

Februar

- 1. Frist for søknad utveksling høst 2016/vår 2017
- 1. Frist for oppmelding av emner i vårparallell
- 1. Frist for oppmelding av gradsoppgave (ingen avmeldingsfrist)
- 1. Frist for semesterregistrering/betaling av semesteravgift/bekreftede utdanningsplan
- 1. Frist for melding om valg av masteroppgave (skrive høsten 2016)

Mars

- 1. Frist for oppmelding ny eksamen (konte) i mai
- 1. Frist (nye søkere) for å søke om tilrettelegging ved eksamen vårparallell, ny prøve (konte) og juniblokk
- 19. Påskeferie til 28. mars - undervisningsfri

April

- 1. Frist for avmelding av emner i vårparallell
- 1. Frist for avmelding ny eksamen (konte) i mai
- 1. Frist for oppmelding av emner i juniblokk

Mai

- 1. Frist for avmelding av emner i juniblokk
- 1. Kontrakt for skriving av masteroppgave
- 5. Kristi Himmelfartsdag – undervisningsfri
- 9.-24. Eksamensperiode vårparallellen
- 15. Frist for innlevering av gradsoppgave
- 16. 2. pinsedag - undervisningsfri
- 26.
- og 27. Ny eksamen (konte)
- 30. Juniblokk til 24.juni

Juni

- 1. Frist for å søke om overgang til annet studieprogram
- 10., 17. og 24. Blokkeksamen
- 24. Semesterslutt

Merk: Demokratitime onsdager i parallellperiodene fra kl 12.00-14.00 - undervisningsfri

Dersom ovennevnte **frister** faller på en lørdag, søndag eller annen fridag, endres datoene til påfølgende virkedag.

INNHold

I. NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NMBU)	9
II. STUDIENE VED HANDELSHØYSKOLEN.....	11
1. FAGLIG BREDDE	11
1.1 ØKONOMI - HVA ER DET?	12
1.2 MÅL - HENSIKTEN MED STUDIETILBUDET.....	13
2. STUDIEINFORMASJON OG REGLEMENTER	14
2.1 INNDELINGEN AV STUDIEÅRET.....	15
2.2 ARBEIDSOMFANG OG EMNEKODER.....	16
3. GRADENE OG OPPBYGNINGEN	17
3.1 LAVERE GRAD – BACHELORSTUDIENE	17
3.1.1 BACHELOR I ØKONOMI OG ADMINISTRASJON.....	18
3.1.2 BACHELOR I SAMFUNNSØKONOMI	24
3.2 HØYERE GRAD – MASTERSTUDIENE.....	28
3.2.1 MASTER I ØKONOMI OG ADMINISTRASJON.....	29
3.2.2 MASTER I SAMFUNNSØKONOMI (MSc in ECONOMICS).....	34
3.2.3 MASTER I ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON	37
3.2.4 MASTERGRADSOPPGAVEN	39
3.3 DELSTUDIUM I UTLANDET.....	41
III. BESKRIVELSE AV DE ENKELTE EMNER	43
1.ULIKE BEGREPER	43
2.EMNETILBUDET VED HANDELSHØYSKOLEN	44

AOS120 Markedsføring	44
AOS130 Innføring i organisasjonsteori.....	45
AOS230 Organisasjons- og ledelsespsykologi	46
AOS233 Strategiske prosesser og beslutningstaking	47
AOS234 Studenter i ledelse - Spesialkurs for tillitsvalgte studenter	48
AOS237 Foretaksstrategi.....	50
AOS240 Samfunnsvitenskapelig metode	51
AOS320 Institusjonelle perspektiver på organisasjoner	52
AOS331 Ledelse og HRM.....	53
AOS332 Dynamisk strategi	54
AOS333 Organisasjonsteori.....	55
AOS335 Organisasjonsendringer.....	56
AOS336 Omdømmeledelse	57
AOS340 Kvalitativ metode	58
BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi	60
BUS110 Eksternregnskap	61
BUS112 Elektronisk regnskapsføring	62
BUS133 Excel for økonomer.....	63
BUS160 Skatterett for økonomer.....	64
BUS200 Anvendt foretaksøkonomi	65
BUS210 Driftsregnskap og budsjettering	66
BUS215 Årsregnskap	67
BUS216 Årsregnskap - spesielle regnskapsemner	68
BUS217 Regnskapsorganisering, regelverk og etikk	69

BUS218 Offentlig regnskap og budsjettering.....	70
BUS220 Finansiering og investering.....	72
BUS230 Operasjonsanalyse.....	73
BUS240 Vareproduksjon og logistikk	74
BUS260 Skatte- og avgiftsrett	75
BUS271 Idé og forretningsutvikling.....	76
BUS280 Privat- og næringsforsikringer	77
BUS305 Strategiutvikling.....	78
BUS310 Strategiimplementering og prestasjonsmåling	80
BUS311 Miljøregnskap og miljøledelse.....	81
BUS313 Strategisk økonomistyring.....	83
BUS314 Virksomhetsstyring	84
BUS315 Corporate Finance and Valuation.....	85
BUS321 Empiriske analyser av finans- og varemarkeder – teoridel	87
BUS322 Investeringsanalyse og finansiell risikostyring	88
BUS323 Analyser av råvaremarkeder.....	89
BUS324 Opsjoner, derivater og risikostyring	90
BUS325 Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter	91
BUS332 Beslutningsanalyse og kapitalbudsjettering.....	92
BUS340 Integreert logistikk.....	95
BUS370 Næringsutvikling og entreprenørskap.....	96
B15-ECON Bacheloroppgave	97
ECN100 Innføring i samfunnsøkonomi	98
ECN101 Samfunnsøkonomi for miljø og utvikling.....	99

ECN110 Innføring i mikroøkonomi	100
ECN120 Innføring i makroøkonomi, del I	101
ECN122 Innføring i makroøkonomi, del II	102
ECN140 Økonomisk historie.....	104
ECN170 Miljø- og ressursøkonomi	105
ECN201 Econometrics	106
ECN202 Innføring i økonometri.....	108
ECN210 Mikroøkonomi II - Konsument, produsent, marked og velferd	109
ECN211 Mikroøkonomi II - Institusjoner, spill og markedssvikt	110
ECN222 Makroøkonomi II	111
ECN230 Internasjonal økonomi	112
ECN260 Landbrukspolitikk	113
ECN263 Matvaremarkeder og politikk.....	115
ECN270 Naturressursøkonomi	116
ECN271 Samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og verdsetting av miljøgoder.....	117
ECN280 Energiøkonomi.....	118
ECN301 Økonometrisk metode.....	119
ECN302 Mathematics for Economists.....	120
ECN303 Statistiske metoder for politikkvirkninger	121
ECN304 Adferds- og eksperimentell økonomi	122
ECN305 Forskningsmetode i samfunnsøkonomi	123
ECN311 Microeconomics III	124
ECN312 Industri- og markedsstruktur.....	125
ECN320 Makroøkonomi III	126

ECN330 Økonomisk integrasjon og internasjonal handel.....	127
ECN331 Internasjonal økonomi og finans.....	128
ECN350 Utviklings- og naturressursøkonomi.....	130
ECN352 Fattigdom.....	131
ECN371 Miljøøkonomi.....	132
ECN372 Klimaøkonomi.....	133
ECN380 Energimarkeder og regulering.....	134
ECN410 Mikroøkonomisk teori.....	135
ECN450 Utviklingsøkonomi: Metoder og analyse.....	136
INN200 Økonomistyring.....	137
INN210 Nyskaping.....	138
INN220 Entreprenørskap i praksis.....	140
INN310 Industrielle rettigheter.....	142
INN330 Internship - Næringsliv og samfunn.....	143
INN331 Enternship.....	145
INN410 Intellectual Property Rights (IPR) and Innovation.....	146
M30-ECON Masteroppgave.....	148
M30-EI Masteroppgave.....	148
M30-ØA Masteroppgave.....	148
PHI100 Examen philosophicum.....	149
PHI101 Examen philosophicum – seminarversjon.....	150
PHI102 Examen philosophicum - Engelsk versjon.....	152
PHI201 Biovitenskap, etikk og miljøfilosofi.....	153
PHI301 Bedriftens samfunnsansvar.....	155

PHI302 Kausalitet og vitenskap	156
PHI401 Forskningsetikk og vitenskapsfilosofi I	158
PHI402 Forskningsetikk og vitenskapsfilosofi II	159
PHI403 Kausalitet og vitenskap	161
IV. VEDLEGG	163
1.OVERSIKT OVER ANSATTE	163

I. NORGES MILJØ- OG BIOVITENSKAPELIGE UNIVERSITET (NMBU)

Forløperen for Norges miljø- og biovitenskapelige universitet er Norges landbrukshøgskole ble opprettet i 1859 som en ren undervisningsinstitusjon. Den bedriftsøkonomiske utdanningen var allerede en integrert i studiet fra 1866. Forskning ble gjort til primær oppgave i forbindelse med reorganiseringen i 1897, og utgjør i dag om lag halvparten av virksomheten ved universitetet. Økonomifaget ble samlet i eget institutt i 1930.

Fra 1. januar 2005 skiftet Norges landbrukshøgskole navn og status til Universitetet for miljø- og biovitenskap (UMB). Fra og med 1. januar 2014 skjedde det en organisatorisk sammenslåing mellom UMB og Norges veterinærhøgskole (NVH) til Norges miljø- og biovitenskapelige universitet (NMBU) med to campus, et på Adamstuen i Oslo og et i Ås. Veterinærstudiet befinner seg Campus Adamstuen, mens resten av universitets fagområder har tilhold på campus ÅS.

Universitetet er organisert i 3 fakulteter:

- **Fakultet for miljøvitenskap og teknologi**
 - Institutt for matematiske realfag og teknologi (IMT)
 - Institutt for miljøvitenskap (IMV)
 - Institutt for naturforvaltning (INA)
 -
- **Fakultet for samfunnsvitenskap**
 - Handelshøgskolen (HH)
 - Institutt for internasjonale miljø- og utviklingsstudier (Noragric)
 - Institutt for landskapsplanlegging (ILP)
 -
- **Fakultet for veterinærmedisin og biovitenskap**
 - Institutt for basalfag og akvamedisin (Basam-Adamstuen)
 - Institutt for husdyr- og akvakulturvitenskap (IHA)
 - Institutt for kjemi, bioteknologi og matvitenskap (IKBM)
 - Institutt for mattrygghet og infeksjonsbiologi (Matinf-Adamstuen)
 - Institutt for plantevitenskap (IPV)
 - Institutt for produksjonsdyrmedisin (Prodmed-Adamstuen)
 - Institutt for sports- og familiedyrmedisin (Stortfamed-Adamstuen)

Universitetet har i dag en ledende posisjon i Norge med hensyn til utdanning innen biovitenskapelige fag som landbruksfag, næringsmiddelfag, matvarekvalitet, bioteknologi, akvakultur, eiendomsfag og areal- og naturressursforvaltning. Utdanningstilbudet i økonomi har økt i bredde og i studenttilgang, en økning på ca. 40% siden 2009. NMBU gir også utdanning spesielt tilpasset behov i u-land.

Universitetet har ca. 5000 studenter, og ca. 20% av disse er fra andre land enn Norge. Hvert år blir rundt 900 studenter innskrevet ved universitetet, og halvparten av disse er kvinner. Det er ca. 1700 ansatte ved universitetet inkludert gårdsbruket. NMBU tilbyr 16 bachelorprogram som spenner fra de tradisjonelle landbruksfagene til generelle naturvitenskapelige, teknologiske og økonomiske fag, 12 femårige masterprogram og flere kortere studier. Gjennom lokalt opptak tilbys 28 toårige masterprogram, inkludert flere engelskspråklige, samt praktisk pedagogisk utdanning innen naturfag og naturbruk, veterinærmedisin og dyrepleier.

Universitetet gir også en treårig forskerutdanning som fører fram til graden philosophiae doctor (PhD) og har i dag ca. 550 doktorgradsstudenter. NMBU har også rett til å tildele graden Dr.philos., som gis på bakgrunn av en selvstendig og original vitenskapelig avhandling.

Gjennom det brede tilbudet av studieprogram og nær 900 emner gir universitetet et omfattende studie- og emnetilbud. Faglig dekker disse både biologiske, tekniske, produksjonsteknologiske, økonomiske og samfunnsfaglige områder. *Tilbudet gir muligheter for å kombinere naturfag, produksjonsteknologi og økonomi.* Dette gir en faglig bredde med muligheter. Universitetets mål er at en gjennom utdanning og forskning skal gi vesentlige bidrag til løsning av kortsiktige og langsiktige oppgaver knyttet til forvaltning og bruk av naturgrunnet.

NMBU har fulgt opp kvalitetsreformen med sikte på å få et best mulig fagtilbud og læringssituasjon for studentene. Internasjonaliseringen er godt ivaretatt gjennom en utbredt studentutveksling og internasjonalt forsknings samarbeid.

II. STUDIENE VED HANDELSHØYSKOLEN

Handelshøyskolen, NMBU etablerte allerede høsten 2002 bachelor- og masterprogrammer og tilbyr i dag to bachelorprogram og tre masterprogram hvor samfunnsøkonomiprogrammet er åpent for både norsk- og engelskspråklige studenter.

- Bachelor i økonomi og administrasjon
- Bachelor i samfunnsøkonomi
- Master i økonomi og administrasjon (siviløkonomstudiet)
- Master i samfunnsøkonomi/ Master of Science (MSc) in Economics
- Master i entreprenørskap og innovasjon

Studiene i økonomi holder de nasjonale krav fastsatt av Nasjonalt råd for økonomisk administrative fag (NRØA) for siviløkonomutdanningen og Nasjonalt råd for samfunnsøkonomi for samfunnsøkonomiutdanningen. I tillegg gis det muligheter for å velge inn naturvitenskapelige, teknologiske eller juridiske fag.

NMBU har mange avtaler med universiteter i utlandet, og vi oppfordrer studentene til å studere ute i et til to semestre.

Hensikten med denne håndboka er å gi en oversiktlig, beskrivelse av økonomistudiene ved Handelshøyskolen, NMBU. Vi håper dette vil hjelpe deg til å gjøre gode valg og tilpasninger i studiet. Det vises for øvrig til våre nettsider: www.nmbu.no/hh

Handelshøyskolen gir muligheter for å velge tradisjonelle økonomistudier, men også kombinere våre økonomistudier med fag fra resten av universitetet og dermed bygge opp en egen tverrfaglig profil. En kombinasjon med delstudier i utlandet kan gi et interessant særpreg på utdanningen og innsikt i andre kulturer.

1. FAGLIG BREDDE

Faglig dekker Handelshøyskolen (HH-NMBU), bl.a

- Bedriftsøkonomi og finans
- Energiøkonomi
- Foretaksstrategi og økonomistyring
- Internasjonal økonomi
- Landbruks- og matpolitikk
- Markedsføring
- Miljø- og ressursøkonomi
- Næringsutvikling og entreprenørskap
- Organisasjon, strategi og ledelse
- Samfunnsøkonomi

- Utviklingsøkonomi
- Vitenskapsteori og filosofi
- Økonomisk historie

Handelshøyskolen representerer en stor faglig bredde. Det er samtidig et lite og oversiktlig miljø som det er lett å orientere seg i, og det er gode muligheter for faglige kombinasjoner, både innen Handelshøyskolens og andre institutters emnetilbud.

Formålet med studiene ved NMBU er å utvikle evne til kritisk og analytisk tenking og utvikle samarbeids- og lederevner.

1. 1 ØKONOMI - HVA ER DET?

Det har ofte stått strid om økonomiske teorier. Det er også uenighet om økonomenes rolle i samfunnet. Noen mener at økonomisk tenkning og modeller i sterkere grad bør styre samfunnsutviklingen. Andre (gjerne de som selv kjenner lite til økonomisk teori) mener at økonomisk teori og økonomene er hovedårsaken til mye av verdens elendighet (miljøproblemer, materielt overforbruk, økonomisk ulikhet o.l.).

Økonomiske teorier, modeller og teknikker skal hjelpe oss til en mer omtenkssom forvaltning av de midlene (ressursene) som skal tjene menneskelige behov.

Samfunnsøkonomi er kunnskaper om samfunnsvirksomhet som tar sikte på å tilfredsstille menneskenes behov. Bedriftsøkonomi er kunnskap som bidrar til omtenkssom forvaltning av bedriftens ressurser slik at disse best mulig tjener bedriftens formål.

Skal vi være i stand til å foreta en omsorgsfull forvaltning av ressurser, er det en forutsetning at vi kjenner til:

- Naturgrunnlaget
- Produksjonssystemet og -prosessen
- Det sosiale systemet produksjonen skal foregå i
- De samfunnsmessige rammebetingelsene for virksomheten
- Hvilke mål/interesser virksomheten skal tjene

Den økonom som vi utdanner oppfyller de nasjonale kravene i økonomi og administrasjon (siviløkonomstudiet) og samfunnsøkonomi. Kandidaten gis muligheter for å bygge sine kunnskaper og forståelse for både økonomiske, sosiale og biologiske systemer - og samspillet mellom disse

1.2 MÅL - HENSIKTEN MED STUDIETILBUDET

1. Kandidatutdanningen skal ligge på et internasjonalt anerkjent nivå både når det gjelder bachelor- og masterstudiene.
2. HH-NMBU legger vekt på å utdanne kandidater med skapende, kritisk og analytisk evne og evne til å samarbeide om problemløsninger.
3. I studieopplegget gis det gode muligheter for tverrfaglige kombinasjoner med økt forståelse mellom økonomi/samfunnsfag på den ene siden, og biologiske/tekniske systemer og prosesser på den andre.
4. Et særtrekk er at kandidatene har mulighet for å utforme fagkombinasjoner der økonomi og ledelsesfag kan sees i sammenheng med konkrete biologiske produksjonssystemer (f.eks. produksjon av mat, matkvalitet, fornybar energi, rekreasjon, naturopplevelser/estetiske opplevelser, forvaltning av naturressurser osv.).
5. Vi tar sikte på å utdanne kandidater som har kompetanse til stillinger både som ledere og spesialister innen næringsliv og offentlig forvaltning.
6. Våre kandidater kan få undervisningskompetanse i den videregående skole innen bedriftsøkonomi, regnskap, samfunnsøkonomi.

2. STUDIEINFORMASJON OG REGLEMENTER

Som student har du krav på å få din egen utdanningsplan. Denne kan du utforme i StudentWeb og du kan søke hjelp hos studieveileder ved ditt program til å sette sammen de valgfrie emnene og planlegge studieopphold i utlandet. Utdanningsplanen vil være et godt hjelpemiddel til å få oversikt over progresjonen og til å lage din egen profil på studiet. Kravene til oppbygningen av studiet er beskrevet i de etterfølgende kapitler.

Bruk informasjonssidene på nettet! Det vil lette både ditt og vårt arbeid. Målet er å øke kvaliteten på veiledningen. Reglementet for undervisningen ved NMBU og annen praktisk informasjon som time- og eksamensplaner finnes på nettsiden til **Studentenes informasjonsTorg (SiT)**, <http://www.nmbu.no/sit>

Bruk jevnlig studentenes informasjonstorg <http://www.nmbu.no/sit> - for å skaffe deg løpende informasjon om:

- Semesterregistrering
- Time- og eksamensplan (finnes for emner og rom)
- NMBUs emnekatalog 2015-2016 (finnes sortert på emnekoder, institutter og undervisningsperioder)
- Søknadsskjemaer
- Reglementet (vær oppmerksom på reglene for oppgaveskriving og konsekvenser ved plagiering)

Du finner også informasjon som er nyttig for studier i utlandet.

Vi legger ut spesiell studieinformasjon på Handelshøyskolens nettsider som omhandler våre studieprogrammer <http://www.nmbu.no/hh>

- Studienes oppbygning
- Emner ved Handelshøyskolen
- Alle emner ved NMBU
- Masteroppgavekatalog
- Informasjon om endringer
- Presentasjon av enkelte kandidater og eksempler på hva de arbeider med

På HH-NMBUs nettside finner du også link til økonomistudentenes organisasjon [Optimum](#).

Fronter benyttes i undervisningen og gir studentene tilgang på forelesningsplan, aktuell informasjon og supplerende forelesningsstoff, oppgaver, innlevering av oppgaver.

Koder som brukes for studieprogrammene:

B-ØA	Bachelor i økonomi og administrasjon
B-ECON	Bachelor i samfunnsøkonomi
M-ØA	Master i økonomi og administrasjon
M-ECON	Master i samfunnsøkonomi /MSc in Economics
M-EI	Master i entreprenørskap og innovasjon

2.1 INNDELINGEN AV STUDIEÅRET

Undervisningsåret er delt inn i 5 perioder (augustblokk, høstparallell, januarblokk, vårparallell og juniblokk). I blokkperiodene konsentrerer studentene seg om ett emne. I de andre periodene er det parallell undervisning. Den akademiske kalender foran side i – iii angir nøyaktige datoer.

Undervisningsåret har to semestre som omfatter fem undervisningsperioder.

Semester	Kode	Undervisning/eksamen	Oppmeldingsfrist
Høstsemester			
Studiestart:		Uke 33, mandag	
Augustblokk:	Aug	Uke 33, 34, 35, t.o.m mandag i uke 36	Onsdag uke 33
Blokkeksamen	Aug	Mandag i uke 36	
Høstparallell	H	Tirsdag uke 36- fredag uke 49	
Eksamen	H	Uke 50 - 51	15. september
Vårsemester			
Utsatt eksamen *		Uke 52	1. oktober Kontakt SiT
Januarblokk:	Jan	Uke 2,3,4	
Blokkeksamen	Jan	Mandag i uke 5	1.desember
Vårparallell	V	Tirsdag i uke 5 – fredag uke 19	
Eksamen	V	Uke 20 – 22 (tilpasset helger)	1. februar
Utsatt eksamen *	V	Uke 22	1. mars, Kontakt SIT
Juniblokk	V	Uke 23 – 26, (pluss uke 32)	
Blokkeksamen	Jun	Fredag uke 24, 25 eller 26	1. april

Tidspunktene kan bli noe justert i forhold til bevegelige helligdager.

*Utsatt eksamen for de som har strøket eller har vært syke, kontakt SiT for oppmelding.

Demokratitimer onsdager 12:00 – 14:00 for møtevirksomhet.

2.2 ARBEIDSOMFANG OG EMNEKODER

For hvert studieprogram er det laget en oversikt over normert studieløp (som skal tilsvare kravene til heltidsstudium) med emnekoder og emnenavn. Programmene er satt sammen av obligatoriske emner (grunnblokker) som alle studenter på programmet må ta, og i tillegg er det skissert økonomiske profileringer som studentene kan velge mellom. For masterstudiet i økonomi og administrasjon er strukturen noe annerledes med hovedprofil og støtteprofiler.

Studiepoeng er et mål for arbeidsmengde og ett poeng skal tilsvare ca. 30 timers arbeid for studenten. Normal arbeidsmengde er 30 studiepoeng i semesteret og 60 studiepoeng i løpet av et studieår. Studentene skal normalt ta 25 studiepoeng (2-5 emner) i hver parallellperiode og 5 studiepoeng (1 emne) i blokkperioden.

NB! I NMBUs emnekatalog på SiT finner du også de emner som ikke gis ved Handelshøyskolen ved NMBU. Denne kan være til hjelp for å bygge tverrfaglige kombinasjoner.

NMBU har gjort vedtak om at emnekodene skal markere det faglige nivå slik:

- 100 - 199 – grunnleggende emner som godkjennes bare for bachelorgraden
- 200 – 299 – videregående emner for bachelorgraden og enkelte kan inngå i mastergraden
- 300 – 399 - mastergradsemner
- 400 - - doktorgradsnivå (PhD)

NB! De fag du har valgt inn i bachelorgraden kan ikke benyttes i mastergraden

Instituttet har valgt å gruppere fagene inn ved hjelp av koder og nummer. Ovenfor har vi vist det faglige nivået ved hjelp av 100-tallet Nedenfor har vi gruppert fagene inn i:

- Samfunnsøkonomiske fag (**ECN**)
- Bedriftsøkonomiske fag (**BUS**)
- Samfunnsvitenskapelige fag (**AOS**)
- Entreprenørskap og innovasjon (**INN**)
- Filosofi (**PHI**)

3. GRADENE OG OPPBYGNINGEN

Studieløpet ved Handelshøyskolen er delt inn i **et 3-årig løp for å få en bachelorgrad** og en påbygning på **2 år for å få en mastergrad**.

Oppdelingen i to grader øker mulighetene for mobilitet mellom de ulike høyskoler og universiteter i landet. Noen studenter rekrutteres til et doktorgradsstudium (PhD) med 3-års varighet etter mastergraden.

3.1 LAVERE GRAD – BACHELORSTUDIENE

Handelshøyskolen tilbyr to bachelorstudier, ett i økonomi og administrasjon og ett i samfunnsøkonomi. Begge disse studieprogrammene har som mål å gi en grunnleggende innføring i økonomiske fag og metode og et godt grunnlag for masterstudier ved HH-NMBU eller andre universiteter og høyskoler i Norge og utlandet. Bachelorprogrammene er spesielt godt tilrettelagt for opptak til masterprogrammene ved Handelshøyskolen, NMBU. Programmene gir gode muligheter for å lage egne profileringer og benytte valgmulighetene til bl.a. å ta naturvitenskapelige og teknologiske fag.

Bachelorstudiet i **økonomi og administrasjon** følger de nasjonale standarder for bachelorstudiet innen økonomi og administrasjon, og med tilbud om en profil for å kunne bli regnskapsfører. Studiet gir anledning til å supplere med NMBU-spesifikke samfunnsfag innen økonomi, jus, eiendomsfag, arealplanlegging, miljø- og utvikling, men også tverrfaglig profilering innen teknologi, landbruk og annen naturvitenskap. Studiet gir grunnlag for masterstudier i økonomi og administrasjon (siviløkonomstudiet).

Bachelorstudiet i **samfunnsøkonomi** ved Handelshøyskolen, NMBU følger de nasjonale standarder for bachelorstudier innen samfunnsøkonomi. Graden vil gi grunnlag for videre studier på masternivå NMBU og ved andre universiteter som tilbyr master i samfunnsøkonomi. Vi gir valgfrihet innen miljø- og ressursøkonomi, utviklingsøkonomi, bedriftsøkonomi, administrasjon og metode. Jus, naturvitenskapelige fag som energi, klima og landbruk tilbys ved andre institutter. Mulighetene for å integrere andre emner ved NMBU i graden er relativt stor.

3.1.1 BACHELOR I ØKONOMI OG ADMINISTRASJON

Det 3-årige studiet i Økonomi og administrasjon omfatter til sammen 180 studiepoeng, hvorav 130 studiepoeng i økonomi, samfunns- og metodefag er obligatoriske. De fleste obligatoriske emnene er lagt til de to første studieårene, mens det tredje året i hovedsak benyttes til å ta valgfrie emner.

50 studiepoeng i bachelorstudiet er valgfrie emner. De valgfrie emnene kan være emner som gir fordypning i økonomisk-administrative fagområder eller metodefag, men det kan også være emner i andre fagområder som gjør kandidatene bedre i stand til å utføre økonomisk administrative funksjoner i en organisasjon eller bedrift.

I bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon er det mulig å velge en profilering som dekker utdanningskravet for å bli autorisert regnskapsfører. De som velger profileringen regnskap, må bruke alle de valgfrie emnene for å dekke fagkravet. Velger du denne profileringen, må også noen av de obligatoriske emnene bytte semester, slik det er skissert i studieløpet for regnskapsprofileringen.

Valgfrie emner kan benyttes til å fordype seg innenfor et fagområde, men du kan også velge fag på tvers av de skisserte emnekombinasjonene, eller velge andre relevante emner som tilbys ved andre institutter ved NMBU.

I løpet av bachelorprogrammet kan du ta ett eller to semestre i utlandet. Delstudier i utlandet passer best å ta i det tredje året på bachelorprogrammet. Det kan være en fordel å ta valgfrie emner i utlandet, bl.a. emner som ikke tilbys ved NMBU. Velger du å erstatte obligatoriske emner med emner i utlandet, må de være tilsvarende i innhold, omfang og nivå.

I studieløpet legges det opp til at studenter tar AOS237 Foretaksstrategi om våren det tredje året. Skal du på utveksling i dette semesteret, så må du finne et tilsvarende emne i strategi ved det stedet du skal studere i utlandet. Du kan evt. ta AOS237 Foretaksstrategi i andre året av studiet og ta et videregående emne i mikroøkonomi, tilsvarende ECN210/211, i utlandet. ECN210 Mikroøkonomi - Konsument, produsent, marked og velferd, som gis om våren, kan erstattes med ECN211 Mikroøkonomi-Institusjoner, spill og markedssvikt, som gis om høsten.

Obligatoriske emner i Bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon (B-ØA)

Tall i parentes oppgir studiepoeng i emnet:

Periode	År 1	År 2	År 3
August	AOS 130 Innføring i organisasjonsteori (5)	AOS230 Organisasjons- og ledelsespsykologi (5)	Valgfag
Høst	BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi(5) MATH100 Brukerkurs i matematikk (10) ¹⁾ BUS133 Excel for økonomer (5) ECN110 Innføring i mikroøkonomi (5)	PHI100 eller PHI101 ²⁾ Examen Philosophicum (10) BUS220 Finansiering og investering (10) AOS240 Samfunnsvitenskapelig metode (5)	Valgfag
Januar	ECN120 Innføring i makroøkonomi I (5)	BUS160 Skatterett for økonomer (5)	Valgfag
Vår	ECN122 Innføring i makroøkonomi II (5) STAT100 Statistikk (10) BUS110 Eksternregnskap (10)	ECN210 Mikroøkonomi II – Konsument, produsent, marked og velferd(10) ³⁾ BUS210 Driftsregnskap og budsjettering (10) AOS120 Markedsføring (5)	AOS237 Foretaksstrategi (10) Valgfag
Juni			

¹⁾ Repetisjonskurset MATH001 i august bør tas av studenter som ikke har S1+S2 eller R1 eller tilsvarende kunnskaper i matematikk. Studenter med gode forkunnskaper i matematikk (R2 fra VGS) kan velge MATH111 i stedet for MATH100.

²⁾ PHI101 er en seminarversjon av Examen Philosophicum

³⁾ Studentene kan velge mellom ECN210 og ECN211 de som tar regnskapsførerprofilen

Profilering regnskapsfører i bachelor i økonomi og administrasjon (B-ØA)

Denne profilen tilfredsstiller fagkravet til autorisasjon som regnskapsfører. Den består av følgende hovedområder og emner i tillegg til de som er obligatoriske for B-ØA:

- Finansregnskap (BUS215 og BUS216) – 15 studiepoeng
- Skatte- og avgiftsrett (BUS160 og BUS260) – 15 studiepoeng
- Rettslære (JUS100, JUS102 og JUS103) – 15 studiepoeng
- Regnskapsførerregelverket og regnskapsorganisering (BUS217) – 5 studiepoeng
- Andre profileringssemner (BUS112 eller BUS218) hvert emne på 5 studiepoeng, men det anbefales å ta begge

	År 1	År 2	År 3
August	AOS130 Innføring i organisasjonsteori (5)	AOS230 Organisasjons- og ledelsespsykologi (5)	BUS112 Elektronisk regnskapsføring (5)
Høst	BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi (5) MATH100 Brukerkurs i matematikk (10) BUS133 Excel for økonomer (5) ECN110 Innføring i mikroøkonomi (5)	PHI100 eller PHI101 Examen Philosophicum (10) BUS220 Finansiering og investering (10) JUS100 Juridisk metode og norsk rettssystem (5)	AOS240 Samfunnsvitenskapelig metode (5) ECN211 Mikroøkonomi II- Institusjoner, spill og markedssvikt ¹⁾ (10) BUS217 Regnskapsorganisering, regelverk og etikk (5) BUS218 Offentlig regnskap og budsjettering (5)
Januar	ECN120 Innføring i makroøkonomi I (5)	BUS160 Skatterett for økonomer (5)	JUS103 – Forretningsjus II
Vår	ECN122 Innføring i makroøkonomi II (5) STAT100 Statistikk (10) BUS110 Eksternregnskap (10)	BUS260 Skatte- og avgiftsrett (10) BUS210 Driftsregnskap og budsjettering (10) JUS102 Forretningsjus I (5)	AOS237 Foretaksstrategi (10) BUS215 Årsregnskap (10) AOS120 Markedsføring (5)
Juni			BUS216 Årsregnskap – spesielle regnskapsemner (5)

¹⁾ ECN211 kan erstattes med ECN210 Mikroøkonomi - Konsument, produsent, marked og velferd.

Andre profileringer i bachelor i økonomi og administrasjon (B-ØA) – eksempler på valg av valgfrie emner som kan kombineres etter ønske.

Bedriftsøkonomi og jus		Poeng	Semester
JUS100	Juridisk metode og norsk rettssystem	5	H
IND200	Praktisk prosjektstyring	10	H
BUS280	Private- og næringsforsikringer	5	H
BUS240	Vareproduksjon og logistikk	10	H
BUS230	Operasjonsanalyse	10	V
JUS102	Forretningsjus I ¹⁾	5	V

¹⁾ Det anbefales at JUS-emner tas i riktig rekkefølge, JUS100, JUS102.

Ledelse og innovasjon		Poeng	Semester
JUS100	Juridisk metode og norsk rettssystem	5	H
TIP100	Teknisk innovasjon, bør tas før TIP200	5	V
JUS102	Forretningsjus I ¹⁾	5	V
AOS233	Strategic Processes and Decision-Making	10	V
TIP200	Produktutvikling og design	10	H
IND200	Praktisk prosjektstyring	10	H
BUS240	Vareproduksjon og logistikk	10	H
IND230	Kvalitetsstyring	5	Jan
BUS271	Idé og forretningsutvikling	5	V

¹⁾ Det anbefales at JUS-emner tas i riktig rekkefølge, JUS100, JUS102. Det siste er spesielt beregnet for regnskapsførere.

Samfunnsøkonomi - miljø-, energi og utviklingsøkonomi		Poeng	Semester
ECN170	Miljø- og ressursøkonomi	5	V
ECN202	Innføring i økonometri ¹⁾	5	H
ECN270	Natural Resource Economics	5	H
ECN211	Mikroøkonomi II - Institusjoner, spill og markedssvikt ²⁾	10	H
ECN222	Makroøkonomi II	10	H
ECN230	International Economics	10	H
ECN260	Landbrukspolitikk	10	H
ECN263	Matvaremarkeder og –politikk	5	Jan
ECN271	Samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og verdsetting av miljøgoder	10	V
ECN280	Energiøkonomi	10	V

¹⁾ Studenter kan alternativt velge ECN201 som gir større fordypning

²⁾ Kan tas som valgfritt emne for de som har ECN210 obl, (både ECN210 og ECN211 anbefales for de som skal fortsette på master og ønsker emner innen samfunnsøkonomi)

Jus og eiendom		Poeng	Semester
JUS100	Juridisk metode og norsk rettssystem	5	H
JUS102	Forretningsjus I	5	V
EIE101	Innføring i eiendomsfag	5	H
JUS110	Innføring i eiendomsjus	5	H
JUS210	Eierrådighet og rettigheter i fast eiendom	10	V
JUS220	Miljørett	5	H
EIE222	Verdsetting av fast eiendom	10	V
JUS201	Offentlig saksbehandling og forvaltningsrett	10	H

Landbruksøkonomi og matvaresektoren		Poeng	Semester
ECN230	International Economics	10	H
ECN260	Landbrukspolitikk	10	H
ECN263	Matvaremarkeder og –politikk	5	Jan
PØL100	Økologisk landbruk	5	V
HFX130A	Husdyrbiologi- og produksjon/modul A Husdyrpraksis	5	Aug+H
HFX130B	Husdyrbiologi- og produksjon/modul B Utfordringer for framtid matproduksjon	5	V
HFX130C	Husdyrbiologi- og produksjon/modul C Vitenskapelig prosess	5	Jan
HFX130D	Husdyrbiologi- og produksjon/modul D Etologi	5	H
HFX130D	Husdyrbiologi- og produksjon/modul E Husdyrernæring	5	H
HFX130F	Husdyrbiologi- og produksjon/modul F Husdyravl og genetikk	5	V

3.1.2 BACHELOR I SAMFUNNSØKONOMI

Det 3-årige studiet i samfunnsøkonomi omfatter til sammen 180 studiepoeng, hvorav 125 studiepoeng er obligatoriske. **I tillegg kreves en påbygning på 10 studiepoeng valgfrie emner innen samfunnsøkonomi (ECN) på 200-nivå. Disse må velges blant følgende emner:**

- ECN230 - International Economics, 10 stp - høst
- ECN260 - Landbrukspolitikk, 10 stp - høst
- ECN263 - Matvaremarkeder og – politikk, 5 stp - januar
- ECN270 - Naturressursøkonomi, 5 stp - høst
- ECN280 - Energiøkonomi, 10 stp – vår
- B15-ECON – Bacheloroppgave, 15 stp – vår

Oppbygningen av grunnblokkene og profilene har tatt utgangspunkt i studenter som starter i 2015. Studenter som allerede er i studiet finner sine planer på nettsidene til programmet.

Bacheloroppgaven (B15-ECON) er valgfritt for programmet. Oppgaven skrives våren 2. eller 3. året.

Grunnblokk: obligatoriske emner i bachelor i samfunnsøkonomi (B-ECON)

	ÅR 1	ÅR 2	ÅR 3
August	ECN100 Innføring i samfunnsøkonomi (5)	Valgfag	Valgfag
Høst	PHI100/Phi101 Examen Philosophicum (10) ⁰⁾ ECN110 Innføring i mikroøkonomi (5) MATH100 Brukerkurs i matematikk (10) ¹⁾	ECN211 Mikroøkonomi – Institusjoner, spill, markedssvikt (10) ECN222 Makroøkonomi II (10) Valgfag	ECN201 Econometrics (10) ²⁾ BUS220 Finansiering og investering (10) Valgfag
Januar	ECN120 Innføring i makroøkonomi del I (5)	ECN140 Økonomisk historie (5)	Valgfag
Vår	ECN122 Innføring i makroøkonomi del II (5) ECN210 Mikroøkonomi, konsument, produsent, marked og velferd (10) ECN170 Miljø- og ressursøkonomi (5) BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi (5)	STAT100 Statistikk (10) Valgfag	ECN271 Samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og verdsetting av miljøgoder (10) Valgfag
Juni	Valgfag	Valgfag	Valgfag

⁰⁾ PHI101 Seminarversjonen av Examen Philosophicum.

¹⁾ Studenter med gode forkunnskaper i matematikk (R2 fra VGS) kan velge MATH111 i stedet for MATH100. Repetisjonsemnet MATH001 i august bør tas av studenter som ikke har S1+S2 eller R1 eller tilsvarende kunnskaper i matematikk.

²⁾ Studenter som er svake i statistikk oppfordres til å følge undervisningen i ECN 202 samtidig med at de tar ECN201.

Anbefalte valgfrie emner i bachelor i samfunnsøkonomi – (B-ECON)

Valgfrie bacheloremner fra ulike fagområder som kan inngå som tilleggsfag. Andre profileringer er mulig ved hjelp av emnekatalogen på SIT sine sider.

Samfunnsøkonomiske emner		Poeng	Semester
ECN230	International Economics	10	H
ECN260	Landbrukspolitikk	10	H
ECN263	Matvaremarkeder og –politikk	5	Jan
ECN270	Natural Resource Economics	5	H
ECN280	Energiøkonomi	10	V
B15-ECON	Bacheloroppgave	15	V

Bedriftsøkonomiske emner		Poeng	Semester
BUS110	Eksternregnskap	10	V
BUS210	Driftsregnskap og budsjettering	10	V
BUS218	Offentlig regnskap og budsjettering	5	H
BUS230	Operasjonsanalyse	10	V
BUS280	Private- og næringsforsikringer	5	H

Administrasjons- og organisasjonsemner		Poeng	Semester
AOS120	Markedsføring	5	V
AOS130	Innføring i organisasjonsteori	5	Aug
AOS230	Organisasjons- og ledelsespsykologi	5	Aug
AOS237	Foretaksstrategi	10	V
IND200	Praktisk prosjektstyring	10	H

Metode, - data- og skriveemner		Poeng	Semester
AOS240	Samfunnsvitenskapelig metode	5	H
BUS133	Excel for økonomer	5	H
INF100	Prinsipper i informasjonsbehandling	5	H
EDS275	Writing Seminar	10	H/V

Matematiske emner		Poeng	Semester
MATH111	Kalkulus I	10	H
MATH112	Kalkulus II	10	V
MATH113	Lineær algebra og lineære differensialligninger	10	H
MATH131	Lineær algebra	5	H

Juridiske emner		Poeng	Semester
JUS100	Juridisk metode og norsk rettssystem	5	H
JUS102	Forretningsjus I	5	V
JUS103	Forretningsjus II	5	Jan
JUS110	Innføring i eiendomsjus	5	H
JUS201	Offentlig saksbehandling og forvaltningsrett	5	H
JUS210	Eierrådigheter i fast eiendom	10	V
JUS220	Miljørett	5	H

Miljø-, energi- og utviklingsemner fra andre institutter		Poeng	Semester
ECOL100	Grunnleggende økologi	5	V
KLIMA100	Klimaendringer. Forskning og samfunnskonsekvenser	5	H
MINA100	Energi, miljø og naturressurser	10	Aug+H
EDS104	Environmental and Sustainability Sciences	10	V
EDS130	Introduction to Political Ecology	10	Jan+V
EDS170	Introduction to Gender and Development	10	V
EDS285	Global Food Security	10	H
EDS234	Miljøøkonomi – institusjonell økonomi	5	H
FORN200	Energisystemer og teknologi	10	H
FORN220	Klimaregnskap, livssyklusanalyser og klimapolitikk	10	V
FORN230	Energipolitikk og energimarkeder	5	V
NATF260	Tverrfaglig konsekvensanalyse	10	Jan +V

3.2 HØYERE GRAD – MASTERSTUDIENE

Masterstudiet i **økonomi og administrasjon** (siviløkonomstudiet) gir en videre fordypning i bedriftsøkonomiske metoder, strategi og ledelsesfag. Fordypningen innen energi-, ressurs- og samfunnsøkonomi inngår også i tilbudet. Studiet er bygd opp med en hovedprofil og en støtteprofil som er nærmere beskrevet under programmet. Målet er at kandidatene fra programmet skal gå inn i arbeidsmarkedet med en kompetanse som anerkjennes som minst like høy og relevant som kandidater fra andre norske og internasjonale institusjoner som tilbyr mastergrader i økonomi og administrasjon. I tillegg anbefaler vi studentene til å ta valgfag rettet mot naturvitenskap og teknologi som gjør dem spesielt interessante i arbeidsmarkedet. Graden kan gi grunnlag for opptak til doktorgradsstudier innen økonomiske og administrative fag.

Masterstudiet i **samfunnsøkonomi/Economics** legger noe mer vekt på mikroøkonomi og økonometri og har en noe mindre fordypning i makroøkonomi enn tilsvarende studieprogram ved de andre universitetene. Profileringsmulighetene utnytter samtidig NMBUs spesialiteter innen miljø- og ressursøkonomi, utviklingsøkonomi og energiøkonomi. I tillegg gir studiet muligheter for en kombinasjon mellom samfunnsøkonomi, finansielle emner og råvaremarkeder. Kandidatene vil ha et godt grunnlag for analyseoppgaver innen både privat og offentlig sektor, og opptak til PhD-studiet.

Masterstudiet i **entreprenørskap og innovasjon** er en breddemaster som rekrutterer studenter med ulik bakgrunn i bachelorgraden og som gir synergieffekter for studentene. Målet er å utdanne kandidater som kan være drivkrefter innen entreprenørskap og innovasjon i privat så vel som offentlig sektor, utvikle idéer og starte sine egne livskraftige virksomheter, eller delta i kommersialisering av forskningsbaserte ideer. Gründerskolen er et ledd i denne utdanningen.

3.2.1 MASTER I ØKONOMI OG ADMINISTRASJON

Masterprogrammet bygger på en bachelorgrad i økonomi og administrasjon, slik denne graden er formulert i rammeplanen vedtatt av Nasjonalt råd for økonomisk administrative fag (NRØA). De to gradene Bachelor og Master i økonomi og administrasjon gir til sammen rett til bruk av tittelen Siviløkonom som sidetittel til Master i Økonomi og Administrasjon.

Mastergraden består av 120 studiepoeng totalt. I graden inngår:

- En **hovedprofil** på **70 studiepoeng**, som inkluderer:
 - 40 studiepoeng med emner innenfor hovedprofilen (*se liste over emner som inngår i de ulike profilene*).
 - 30 studiepoeng masteroppgave, hvor tema for masteroppgaven ligger innenfor fagområdet i hovedprofilen.
- En **støtteprofil** på **30 studiepoeng**, som består av emner innenfor en annen profil enn den som velges som hovedprofil. Emner i støtteprofilen kan kombineres fritt blant de emnene som er oppgitt under den valgte støtteprofilen. Samme emne kan ikke brukes for både hoved- og støtteprofil.
- **20 studiepoeng valgfrie emner** som kan velges fritt innenfor alle profiler, og blant emner på 200- og 300-nivå ved NMBU eller masteremner fra andre universiteter og høyskoler i Norge eller internasjonalt. Unntaksvis kan 100-emner fra NMBU godkjennes med maksimum 10 studiepoeng til sammen. (Studentene kan søke om å få innpasset 100-emner).

Det stilles spesielle krav til **valg av emner i hovedprofilen**.

- For profilene **Økonomistyring og Strategi og ledelse** er BUS305 obligatorisk, enten i hovedprofilen eller i støtteprofilen og 25 av studiepoengene tas innenfor obligatoriske emner og emner merket med stjerne i de etterfølgende oversiktene.
- Ved kombinasjon av finans og samfunnsøkonomi kan BUS305 erstattes med ECN302. Kombineres finans med andre profiler vil BUS305 være nødvendig forkunnskap og emnet bør da legges i støtteprofilen.
- Profilene Miljø- og ressursøkonomi og Energiøkonomi kan ikke kombineres med profilen i Samfunnsøkonomi.

Spesialiseringsprofiler for master i økonomi og administrasjon (siviløkonomstudiet)

Obligatoriske emner i hovedprofilene er markert med uthevet skrift.

I Finansiering og investering¹⁾		Poeng	Semester
BUS305	Strategiutvikling, (alternativt ECN302 Mathematics for Economists ²⁾ med samfunnsøk. hovedprofil kombinert med finans)	5	Aug
BUS322	Investeringsanalyse og finansiell risikostyring (obligatorisk)	10	H
BUS323	Varemarkedsanalyse (obligatorisk)	10	V
BUS321	Empiriske analyser av finans og varemarkeder – teoridel (obligatorisk)	5	Jun
BUS315	Corporate Finance and Valuation	10	H
BUS325	Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter	10	V
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
BUS324	Opsjoner, derivater og risikostyring	10	H
ECN301	Econometric Methods	10	H
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk)	30	V

- 1) De som ikke har ECN202/ECN201 Økonometri fra før må ta det som valgfag. Emnet er nødvendig for å ta finans.
- 2) ECN302 Mathematics er nødvendig for kombinasjonen samfunnsøkonomi hovedprofil og finans støtteprofil og kan da erstatte BUS305. Kombineres samfunnsøkonomi hovedprofil med økonomistyring eller strategi og ledelse må også BUS305 inngå på grunn av forkunnskapskravene – se emnebeskrivelsene.

Hovedprofil økonomistyring krever minst 20 stp med emner merket med stjerne. Obligatoriske emner i hovedprofilen er markert med uthevet skrift.

II Økonomistyring		Poeng	Semester
BUS305	Strategy Development (obligatorisk)	5	Aug
*	BUS315 Corporate Finance and Valuation	10	H
*	BUS310 Strategiimplementering og prestasjonsmåling	5	Jan
*	BUS340 Integreert logistikk ²⁾	10	H
*	BUS332 Beslutningsanalyse og kapitalbudsjettering ¹⁾	10	V
*	BUS314 Virksomhetsledelse	5	V
*	BUS313 Strategisk økonomistyring	10	H
	BUS333 Perspektiver på økonomistyring	5	H
	AOS340 Kvalitative metoder	5	H
	PHI301 Bedrifters samfunnsansvar	5	V
	BUS311 Environmental Accounting and Management	5	V
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk.)	30	V

1) BUS230 er forutsatt forkunnskaper for BUS331 og må tas som valgfritt emne

2) BUS240 er forutsatt forkunnskap for BUS340 og må tas som valgfritt emne

Hovedprofil Strategi og ledelse krever 15 studiepoeng emner merket med * i tillegg til de obligatoriske emnene i profilen (10 stp). Obligatoriske emner i hovedprofilen er markert med uthevet skrift.

III Strategi og ledelse		Poeng	Semester
BUS305	Strategy Development (obligatorisk)	5	Aug
AOS340	Kvalitative metoder (obligatorisk)	5	H
*	AOS320 Institusjonelle perspektiver på organisasjoner	5	H
*	AOS335 Organisasjoner i endring	10	H
*	AOS333 Organisasjonsteori	5	Jan
*	BUS310 Strategiimplementering og prestasjonsmåling	5	Jan
*	AOS331 Ledelse og HRM	10	V
*	BUS314 Virksomhetsledelse	5	V
	AOS336 Omdømmeledelse (gis ikke i 2016)	5	V
	PHI301 Bedrifters samfunnsansvar	5	V
	BUS311 Environmental Accounting and Management	5	V
	AOS332 Strategy Dynamics	10	H
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk)	30	V

Obligatoriske emner i hovedprofilen er markert med uthevet skrift.

IV Samfunnsøkonomi ¹⁾		Poeng	Semester
ECN302	Mathematics for Economists (obligatorisk)	5	Aug
ECN311	Microeconomics III ²⁾ (obligatorisk)	10	H
ECN270	Natural Resource Economics	5	H
ECN271	Cost Benefit Analysis and Environmental Valuation	10	V
ECN280	Energiøkonomi I	10	V
ECN305	Research Methods in Economics	5	V
ECN301	Econometric Methods	10	H
ECN303	Impact Assessment Methods	5	H
ECN304	Behavioral and Experimental Economics	10	H
ECN312	Industrial Organization	5	H
ECN320	Macroeconomics III	10	V
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
ECN330	Economic Integration and Trade Liberalization	10	H
ECN352	Poverty	10	V
ECN371	Environmental Economics	10	V
ECN372	Climate Economics	10	H
ECN380	Energimarkeder og regulering (engelsk ved behov)	10	H
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk)	30	V

¹⁾ECN202/201 Innføring i økonometri/Økonometri er forkunnskapskrav for profilen. De som ikke har emnet (eller tilsvarende) må ta dette som valgfritt emne.

²⁾ Emnet forutsetter at studentene har tatt 20 stp med mikroøkonomi fra bachelor.

I tillegg tilbys to spesialiserte profileringer innen Miljø- og ressursøkonomi og Energiøkonomi. Disse profileringene er mulig for de som har tilegnet seg ekstra studiepoeng med mikroøkonomi fra bachelorgraden. De kan ikke kombineres med profilen Samfunnsøkonomi.

Obligatoriske emner i hovedprofilene er markert med uthevet skrift.

V Miljø- og ressursøkonomi		Poeng	Semester
ECN302	Mathematics for Economists (obligatorisk)	5	Aug
ECN311	Microeconomics III (obligatorisk)	10	H
ECN270	Natural Resource Economics¹⁾ (obligatorisk)	5	H
ECN371	Environmental Economics (obligatorisk)	10	V
ECN301	Econometric Methods (obligatorisk)	10	H
ECN271	Cost Benefit Analysis and Environmental Valuation	10	V
ECN372	Climate Economics	10	H
BUS311	Environmental Accounting and Management	5	V
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk)	30	V

¹⁾ECN202/201 Innføring i økonometri/økonometri er forkunnskapskrav. De som ikke har faget må ta dette som valgfritt.

VI Energiøkonomi ¹⁾		Poeng	Semester
ECN280	Energiøkonomi (obligatorisk)	10	V
ECN302	Mathematics for Economists (obligatorisk)	5	H
ECN311	Microeconomics III (obligatorisk)	10	H
ECN312	Industrial Organization (obligatorisk)	5	Jan
ECN380	Energy Market and Regulations (obligatorisk)	10	H
ECN301	Econometric Methods (obligatorisk)	10	H
ECN372	Climate Economics	10	H
M30-ØA	Masteroppgave (obligatorisk)	30	V

¹⁾ECN202/201 Innføring i økonometri/økonometri er forkunnskapskrav for profilen. De som ikke har faget må ta dette som valgfritt.

Støtteprofil: Eiendomsforvaltning ¹⁾		Poeng	Semester
EIE310	Eiendomsmarked og analyse	10	H
JUS311	Eiendomsjus II	5	H
EIE311	Eiendomsutvikling, kalkyle og verdsetting	10	V
JUS320	Plan- og bygningsrett	5	V
EIE320	Ekspropriasjon og grunnerverv	10	H+jan

¹⁾ Profilen er kun tilgjengelig som støtteprofil.

3.2.2 MASTER I SAMFUNNSØKONOMI (MSc in ECONOMICS)

120 ECTS must be completed, including 50 ECTS mandatory courses and a Master thesis of 30 ECTS. In addition, students must choose at least 30 ECTS from one of five elective specializations:

- Environment and Resource Economics
- Development and International Economics.
- Energy Economics
- Financial Economics
- Trade and Commodity Markets

The last 10 ECTS are elective and may be chosen among courses at NMBU at the 200- or 300-level or from a list of eligible 100-level courses.

Mandatory courses:

Semester	Year 1	Year 2
August	ECN302 Mathematics for Economists (5)	Elective courses
Fall	ECN311 Microeconomics (10) ECN301 Econometric Methods (10) ¹⁾ ECN270 Natural Resource Economics (5)	Elective courses
January	ECN312 Industrial Organization (5)	M30-ECON Master Thesis included seminar
Spring	ECN320 Macroeconomics III (10) ECN305 Research Methods in Economics (5) Elective courses	M30-ECON Master Thesis (30)
June	Elective courses	

- 1) ECN201 Econometrics or the equivalent is a prerequisite for ECN301 and should be taken before ECN 301. Thus, for those that do not have ECN201 or the equivalent; ECN 301 should be taken in the fall in Year 2

Environment and Resource Economics		ECTS	Term
ECN271	Project Evaluation and Environmental Valuation	10	S
ECN371	Environmental Economics	10	S
BUS311	Environmental Accounting and Management	5	S
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
ECN372	Climate Economics	10	F
ECN330	Economic Integration and Trade	10	F
ECN380	Energy Markets and Regulations	10	F
M30-ECON	Master Thesis with seminar	30	Jan/S

Development and International Economics		ECTS	Term
ECN352	Poverty	10	S
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
ECN330	Economic Integration and Trade Liberalization	10	F
ECN303	Impact Assessment Methods	5	F
ECN304	Behavioral and Experimental Economics	10	F
ECN350	Development Economics	10	F
M30-ECON	Master Thesis with seminar	30	Jan/S

Energy Economics		ECTS	Term
ECN280	Energy Economics (in Norwegian only)	10	S
ECN371	Environmental Economics	10	S
BUS321	Empirical Analysis of Financial and Commodity Markets, Theory	5	Jun
ECN380	Energy Markets and Regulations	10	F
ECN372	Climate Economics	10	F
M30-ECON	Master Thesis with seminar	30	Jan/S

For this profile the students need to have the course BUS220- Finance and Investment in the bachelor degree.

Financial Economics (Some courses only in Norwegian)		ECTS	Term
BUS322	Investment Analysis and Financial Risk Management (Norwegian)	10	F
BUS323	Commodity Market Analysis (Norwegian)	10	S
BUS321	Empirical Analysis of Financial and Commodity Markets, Theory	5	Jun
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
BUS324	Options, Derivates and Risk Management (Norwegian)	10	F
M30-ECON	Master Thesis with seminar	30	S

The prerequisites for the profile “Trade and Commodity Markets” are ECN230 - International Economics and ECN260- Agricultural Policy (If you do not have ECN230 (or equivalent) from your B.Sc. degree, you need to take this course in the first year in addition to the mandatory courses).

Trade and Commodity Markets (Some courses in Norwegian)		ECTS	Term
BUS323	Commodity Market Analysis (Norwegian)	10	S
BUS321	Empirical Analysis of Financial and Commodity Markets, Theory	5	Jun
ECN331	International Economics and Finance	5	Aug
ECN330	Economic Integration and Trade	10	F
ECN260	Agricultural Policy (Norwegian)	10	F
ECN263	Food Industry Economics (Norwegian)	5	Jan
M30-ECON	Master Thesis with seminar	30	S

3.2.3 MASTER I ENTREPRENØRSKAP OG INNOVASJON

Grunnblokk – obligatoriske emner:

Semester	År 1	År 2
August	INN210 Nyskaping (5)	BUS305 Strategy Analysis and Strategy Development (5)
Høst	INN200 Økonomistyring (10) INN220 Entreprenørskap i praksis (15)	BUS370 Næringsutvikling og entreprenørskap (10) AOS340 Kvalitativ metode (5) AOS240 Samfunnsvitenskapelig metode (5) Valgfrie emner (5 - 10)
Januar	INN310 Industrielle rettigheter (5)	M30-EI Masteroppgave m/seminar
Vår	INN220 avslutning i februar Gründerskolen (25)	M30-EI Masteroppgave (30)
Juni	Gründerskolen - avslutning	

I tredje semester er det rom for valgfrie emner. Studentene kan velge mellom interessante og relevante emner ved andre institutter eller andre emner ved Handelshøyskolen, NMBU. Emner på 100-nivå anbefales ikke, men hvis det er behov for spesielle emner kan studenten søke om det og det tillates kun 10 stp i graden.

NMBUs emnekatalog på SiT sine hjemmesider kan være et nyttig hjelpemiddel www.nmbu.no/sit

Forslag til valgfrie emner:

<u>Kode</u>	<u>Navn</u>	<u>Poeng</u>	<u>Semester</u>
ECN202	Innføring i økonometri	5	H
BUS240	Vareproduksjon og logistikk	10	H
BUS220	Finansiering og investering	10	H
TIP200	Produktutvikling og produktdesign	10	H
IND200	Praktisk prosjektstyring	10	H
BUS311	Miljøregnskap og miljøledelse	5	V
PHI301	Bedriftens samfunnsansvar	5	V
AOS120	Markedsføring	5	V
AOS331	Ledelse og HRM	10	V
AOS336	Omdømmeledelse (gis ikke I 2016)	5	V
AOS320	Institusjonelle perspektiver på organisasjoner	5	H
AOS335	Organisasjoner i endring	10	H
INN331	Enternship (avtale med fagansvarlig)	10	H

Gründerskolen er en obligatorisk del av studiet og gjennomføres i perioden mars til juni, hvor studentene arbeider i en oppstartsbedrift. Om kvelden gis det undervisning ved universitetet. Gjennom oppholdet knytter studentene kontakter og får nyttige erfaringer.

De siste årene har studentene hatt sitt opphold ved Gründerskolen i Houston og sin kursdel ved Rice University.

Praktisk informasjon og forberedelse til dette oppholdet gis i løpet av høstsemesteret.

Om høsten er det ønskelig at studentene primært tar emner, men det er også mulig å ha et Enternship (INN331) som alternativ i det siste høstsemesteret, det må drøftes med fagansvarlig.

3.2.4 MASTERGRADSOPPGAVEN

Mastergradsoppgaven avslutter studiet. Den utgjør 30 studiepoeng, og hele vårsemesteret 2. studieår er avsatt til dette arbeidet. Oppgavetemaet velger du i starten av 2. studieår. Handelshøyskolen legger ut en temakatalog på www.nmbu.no/hh under hvert studieprogram. Det blir holdt en orientering om valg av masteroppgave tidlig i høstsemesteret.

Du kontakter aktuell veileder og **inngår en avtale om veiledning innen 1. oktober** . Er du forsinket et halvt år og skal skrive masteroppgave om høsten inngås avtalen innen **1. februar 2. studieår**.

Bruk skjemaet ”**Melding om valg av masteroppgave**”. Før du starter på masteroppgaven undertegner du en mer spesifisert **arbeidsplan/kontrakt innen 1. desember (1. mai** for de som skriver om høsten) Det er anledning til å ha to veiledere, **men som økonomistudent må du ha hovedveileder (1. veileder) ved Handelshøyskolen**. Hovedveileder må også godkjenne din biveileder.

De nødvendige skjemaene finnes på [SiTs WEB-sider](#) under masterstudenter sammen med generell informasjon (NB: NMBUs nettsider er under endring og det kan være brudd i lenkene)

NB: Handelshøyskolens tidsfrister avviker noe fra NMBUs generelle frister for melding om valg og kontrakt.

Tidsfrister	Skrive vår	Skrive høst
Melding om valg av masteroppgave (avtale med veileder)	01.10	01.02
Kontrakt og arbeidsplan	01.12	01.05
Oppmelding	01.02	15.09
Søknad om utsatt innlevering, 1 mnd før innlevering	15.04	15.11
Innleveringsfrist for masteroppgaven 4 innbundne eksemplarer + innlevering i Brage	15.05	15.12
Innlevering kan søkes utsatt til	15.08	15.03

Arbeidet med masteroppgaven er en viktig del av den faglige profileringen og den skal oppfylle vanlige vitenskapelige krav. Valg av tema for masteroppgaven må sees i nær sammenheng med valg av din fordypning i masterprogrammet. For master i økonomi og administrasjon skal masteroppgaven skrives innen hovedprofilen.

Tidlig i **januar 2. studieåret** arrangeres et veiledningsseminar som omfatter alle HHS studentene som skal skrive oppgave det aktuelle året. Seminaret er en del av veiledningstilbudet og betraktes som obligatorisk.

Studentene må melde seg opp i masteroppgaven på STUD-WEB som vanlig emne. NB! Kodene for oppmelding i masteroppgave er:

M30-ØA for M-ØA

M30-ECON for M-ECON

M30-EI for M-EI

NB: Vær oppmerksom på reglementet som du finner på SiT, og de spesielle oppmeldingsreglene for masteroppgaven. Du melder deg opp på vanlig måte, men oppmelding og avmeldingsfrist er den samme og hvis ikke oppgaven leveres innen fristen vil du tape studieretten.

INNLEVERING

Innleveringsfrist er til **15. mai**, kl. 15.00, evt. **15. desember** kl. 15.45. Fra og med 2016 vil Handelshøyskolen kun kreve at du leverer **3 innbundne eksemplarer** av masteroppgaven, hvis du har en veileder, men har du **to veiledere kreves 4 eksemplarer**. vil

Bruk [NMBU sin forside, se maler.](#)

Sammen med oppgaven skal du også levere [registreringsskjema for innlevering av masteroppgave](#), og kvittering for innlevering i Brage.

Ved innlevering går du først til Studentenes informasjonstorg (SiT), der de registrerer innleveringen og stempler oppgavene. 1 oppgave skal beholdes av Studentenes Informasjonstorg (SiT) og 3 oppgaver skal leveres til Handelshøyskolen ved NMBU etter at du har vært hos SiT.

Alle studenter ved NMBU skal levere den [elektroniske versjonen av masteroppgaven i Brage](#). Du finner informasjon og link på nettsiden til Biblioteket. Det er viktig at oppgaven blir levert som **en PDF-fil som inneholder forside, oppgave, vedlegg og bakside**. En kvittering for innlevering i Brage skal leveres sammen med oppgaven før den kan stemples av SiT.

I enkelte tilfelle kreves det at oppgaven er konfidensiell, og du fyller ut et spesielt skjema for konfidensiell oppgave. Her kreves signatur fra oppdragsgiver og veileder. Oppgaven vil da ikke bli publisert i Brage før fristen er utløpt som er maksimalt 5 år.

3.3 DELSTUDIUM I UTLANDET

Mange av våre studenter benytter anledningen til å ta et studieopphold i utlandet fra ett til to semestre. NMBU har avtaler med universiteter i Europa, USA, Canada, New Zealand, Australia, Asia og Sør-Amerika, og naturligvis i Norden. Disse er sortert etter land, avtaler eller institutt. Mange av HH-NMBU studentene benytter denne muligheten. Et delstudium i utlandet kan gjennomføres både i bachelor- og masterstudiet. Mange arbeidsgivere verdsetter at studentene har gjennomført et slikt studium.

Studentenes informasjonsTorgs (SiT) sine nettsider om utveksling gir deg oppdatert informasjon om hvordan du søker og den videre prosessen, og du finner en oversikt over Handelshøyskolens avtaler. Flere av disse er nye. SiT har egne studentveiledere som er behjelpelig med det praktiske i forbindelse med studieopphold i utlandet. Forhåndsgodkjenningen av fag foretas av Handelshøyskolen.

HH oppfordrer sine studenter til å ta deler av utdanningen på et universitet i utlandet. Det er mange gode argumenter for å ta et semester eller et helt år av bachelorgraden i utlandet. Først og fremst vil du få en unik mulighet til å lære språk. Dette er kunnskap som stadig flere arbeidsgivere søker etter og har begynt å kreve hos nyutdannede kandidater. Et utenlandsopphold gir deg også mange utfordringer, nye venner og en personlig vekst. Det gir deg muligheten til spesialisering innen det fagfeltet du er mest interessert i og kan gjøre deg til en attraktiv arbeidstaker. Dersom du planlegger i god tid, er det enkelt å tilpasse et utenlandsopphold til utdanningsplanen din ved HH-NMBU. Dette kan bety at du må flytte på enkelte emner i forhold til den opprinnelige utdanningsplanen, og ta noen obligatoriske emner tidligere enn oppsatt i planen. Det er en fordel å ha tatt de fleste grunnleggende fag før utreise. Noen obligatoriske emner er lettere å få erstattet med tilsvarende emner i utlandet. Ta kontakt med studieveileder for å få lagt opp en plan som gjør at du kan reise ut. Dersom du begynner planleggingen i god tid, vil alle ha muligheten til å reise ut i løpet av studietiden.

For **bachelorstudentene** vil det være mest hensiktsmessig å reise ut det tredje året.

For **masterstudentene, M-ØA og M-ECON** ligger det best faglig til rette for utreise høsten andre året (3. semesteret). Noen læresteder har en semesterinndeling hvor det passer best å reise om våren.

NB! Sjekk hvordan semesteret er delt inn på det universitetet du skal søke deg til. Det kan hende du må foreta noen omlegginger for å kunne reise til ønsket universitet. Mastergradsoppgaven må skrives ved NMBU.

Innen ERASMUS avtalen har NMBU inngått avtaler med en rekke universiteter i Europa. På SiT sine sider om delstudium i utlandet finner du hvilke universiteter NMBU har avtale med sortert etter land og/eller institutt/HH-NMBU.

Flere studenter kan konkurrere om samme studiested, og da blir gjennomsnittskarakteren lagt til grunn for utvelgelsen. Studieoppholdet skal gjennomføres innen rammen studietiden ved NMBU. Statens Lånekasse gir i prinsippet ikke lån/støtte til studier dersom studieoppholdet medfører forlengelse av studietiden. **Søknadsfristen er 1. februar for påfølgende studieår.**

Innen de BILATERALE avtalene har NMBU også samarbeidsavtaler med flere universiteter både i Nord Amerika, New Zealand, Australia og Asia. **Søknadsfristen er 1. februar for påfølgende studieår.**

Samlet utenlandsopphold for de som tar både bachelor- og mastergrad ved HH-NMBU er satt til maksimalt 3-4 semestres varighet, med inntil 2 semestre for hvert opphold.

PROSEDYRE

Du finner detaljer om avtaler, prosedyrer og krav under **Utvexling på SiT** sine sider.

Når du har bestemt deg for det universitet du vil reise til:

- Søk om utveksling og stipend til SiT på eget skjema hvor du prioriter universitet.

Blir du nominert på en avtale, følger du opp med:

- Å søke om forhåndsgodkjenning av fag. Emnebeskrivelser og pensumlitteratur må vedlegges søknaden til undervisningsutvalget ved HH-NMBU
- Du må søke opptak til fag ved universitetet du er nominert til. SiT kan hjelpe deg med å effektivere søknaden hvis du trenger det.
- Husk å levere utreiseskjema og semesterregistrere deg selv om du er på utveksling.
- Endelig godkjenning av fagene foretas av undervisningsutvalget ved Handelshøyskolen etter at oppholdet er avsluttet (husk å vedlegge bekreftet kopi av karakterutskrift, pensum og mer utfyllende emnebeskrivelser)

De godkjente emnene fra utlandet fremkommer på vitnemålet som bestått og egen karakterutskrift fra lærestedet må vedlegges vitnemålet når du søker jobb.

III. BESKRIVELSE AV DE ENKELTE EMNER

1. ULIKE BEGREPER

Forutsatte forkunnskaper: Det er emner som forutsettes tatt for å kunne ta emnet (jfr. NMBU's studiehåndbok). Det brukes forutsatte forkunnskaper i en del tilfelle hvor det i utdanningsplanene vil bli satt som obligatoriske krav (se grunnblokkene og beskrivelsen av profilene, samt emnebeskrivelsene) Grunnen er at studentene kan ha mulighet for å

- ta det påfølgende emnet samtidig, bl.a. for å gi større fleksibilitet og større åpning for studier i utlandet.
- fortsette med påbygningsemner i de tilfeller hvor eksamen ikke er bestått i det aktuelle emnet, men det forutsetter at studenten(e) har fulgt undervisningen.

Ønskelige forkunnskaper: Det gjelder emner som anbefales og vil gjøre det enklere for studenten å gjennomføre det oppgitte emnet, men som ikke er noe krav.

Det tilbys også (PhD)-emnene ved HH-NMBU, og disse finnes i emnekatalogen på nettsiden. HH-NMBU må videre ta det forbehold at man til enhver tid vil måtte vurdere den totale ressursituasjonen, herunder tilgjengelig lærerkapasitet, undervisningsbehov og ressursinnsats i det ordinære kandidatstudiet.

Emnebeskrivelsene vil finnes elektronisk på nettsiden til Studentenes informasjonsTorg (SiT) og vil være oppdatert til enhver tid. Vi ber studentene sjekke beskrivelsene med hensyn på eksamensform og bruk av hjelpemidler. Det kan forekomme enkelte avvike fra den trykte versjonen på grunn av nødvendige endringer.

I eksamensbeskrivelsene er det ved hjelp av koder spesifisert hjelpemidler:

A1: ingen kalkulator, ingen andre hjelpemidler

A2: ingen kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler

B1: utdelt kalkulator, ingen andre hjelpemidler

B2: utdelt kalkulator, spesifiserte andre hjelpemidler

C3: alle typer kalkulatorer, alle andre hjelpemidler

Flere detaljer finnes i eksamensreglementet, www.nmbu.no/sit under forskrifter.

2. EMNETILBUDET VED HANDELSHØYSKOLEN

AOS120 Markedsføring

Marketing

Emneansvarlige: Frode Alfnes

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang: 2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset tar sikte på å gi studentene kunnskap om de prinsippene som underligger moderne markedsføring. Slik innsikt er viktig av flere grunner: I egenskap av å være konsumenter er det nyttig å forstå hvordan bedrifter og offentlige myndigheter konkurrerer om vår virkelighetsforståelse for å påvirke våre kjøpsbeslutninger. Som kulturelle individer er det interessant å ha kjennskap til hvordan våre konsumvalg tillegges symbolske verdier og derigjennom assosierer oss med forskjellige typer livsstil. I rollen som profesjonelle arbeidstakere er det viktig å se hvordan bedriftens eller organisasjonens suksess avhenger av vår evne til å integrere konsumentenes tankegang og atferd i vårt arbeide. Kurset har et konsumentatferdsperspektiv, hvilket innebærer at markedsføringen må basere seg på en forståelse av hvordan konsumentene tenker og handler.

Læringsutbytte: Grunnleggende prinsipper i moderne markedsføring.

Læringsmåter: Forelesninger. Obligatorisk gruppeoppgave.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensumbok. Forelesningsnotater. Eventuelt utdelt materiale.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig eksamen, 3 timer (teller 2/3 av samlet karakter). Gruppeoppgave (teller 1/3 av samlet karakter). Hvis man stryker i en av delene, stryker man totalt. Hvis eksamen og gruppeoppgaven ikke består i samme semester, teller kun eksamen ved karaktersettingen.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: -

Undervisningstid: 30 timer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS130 Innføring i organisasjonsteori

Introduction to Organisation Theory

Emneansvarlige: Arild Wæraas

Medvirkende: Are Vegard Haug

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Eventuell mangel på undervisningslokaler kan medføre at det blir begrensning på antall studenter.

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka, .

Første gang2003H

Fortrinnrett: B-ØA, B-ECON og M-IØ

Emnets innhold: Kurset har to hovedtemaer. Det første er interne funksjoner i organisasjoner, og omhandler mål og oppgaver, kultur, struktur, ledelse, og samspill mellom menneskene i en organisasjon. Det andre temaet er drivkrefter i omgivelsene og hvordan disse påvirker organisasjonen. Det blir lagt vekt på et utviklings- og endringsperspektiv for fremtidige levedyktige organisasjoner.

Læringsutbytte: Overordnet læringsmål er å opparbeide en forståelse av hvordan organisasjoner fungerer. De spesifikke læringsmålene er tredelt: 1) Opparbeide seg kunnskap om de mest sentrale teoriene som benyttes i studier av organisasjoner, og hvordan teoriene kan anvendes til å forstå organisasjoner. 2) Gi studentene trening i analytisk tenkning og systematiske undersøkelser av hvordan organisasjoner fungerer. 3) Utvikle kritiske holdninger til organisatoriske problemstillinger, særlig slik disse fremstår i media.

Læringsmåter: Forelesninger, kollokvier og oppgaveløsning, case-studier.

Læringsstøtte: Studentene får veiledning av hjelpelærerne gjennom alle seminarene.

Pensum: Forelesningene er pensum. Pensumbok er Jakobsen, Dag Ingvar og Jan Thorsvik: Hvordan organisasjoner fungerer. Bergen: Fagbokforlaget. Tredje utgave

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: Oppgaveløsning, deltakelse i kollokvier. Studenter som kommer senere enn dag 2 i kurset vil bli avvist fra kurset.

Eksamen: En skriftlig eksamen (3,5 timer) teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: -

Undervisningstid: Undervisningen foregår i seminarform, fra 09.00 til 16.00 de to første ukene av augustblokka.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

AOS230 Organisasjons- og ledelsespsykologi

The Psychology of Organisation and Leadership

Emneansvarlige: Arild Wæraas

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka, .

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -B-ØA

Emnets innhold: Persepsjon/kognisjon; Læring; Holdninger og Lederskap; Gruppesykologi; Trivsel, fravær og gjennomtrekk.

Læringsutbytte: Øve opp evnen til å forstå de vesentligste teoribidrag innen faget arbeids- og ledelsespsykologi og sammenhengen mellom disse. Kurset vil i særlig grad konsentrere seg om utfordringer i kunnskapsøkonomien. Det vil være viktig å se sammenhengen mellom teoribruk og hvordan den kan benyttes på praktiske problemstillinger. Eksemplene i kurset vil i stor grad bli hentet fra den internasjonale arena. Evne til å hente inspirasjon fra ulike fagfelt anses som viktig.

Læringsmåter: Forelesninger, seminarer og gruppearbeid. Gjennomføring av eksempelstudier med anvendelse av teori på praktiske problemstillinger. Frivillig innlevering av oppgave som det gis kommentarer på.

Læringsstøtte: Ingen spesiell utoverlærerkontakt.

Pensum: Kaufmann og Kaufmann: Psykologi i organisasjon og ledelse. Fagbokforlaget, siste utgave.

Forutsatte forkunnskaper: AOS130.

Obligatorisk aktivitet: Ingen

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen 3,5 timer, teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Samlet undervisningstid ca. 40 timer, fordelt over to uker. Deler av den organiserte undervisningstiden vil være gruppearbeid.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

AOS233 Strategiske prosesser og beslutningstaking

Strategic Processes and Decision-Making

Emneansvarlige: Carl Brønn

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Emnet tilbys i år med oddetall (2017, 2019)

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Definisjon og karakteristikk av "wicked problems". Prosesser for å arbeide med "wicked problems". Hvordan kognisjon påvirker persepsjon og problemdefinisjon. Interessentanalyse. Modellering av dynamiske ressurssystemer og den strategiske arkitektur. Alternative framtidbeskrivninger, scenarier og simulatorer. Implementering - politikk og forhandlinger.

Læringsutbytte: Overordnet læringsmål er å opparbeide en forståelse av hvordan samspillet mellom individuelle, organisatoriske og samfunnsfaktorer påvirker beslutningsprosessen i kontekster som er kjennetegnet av kompleksitet og usikkerhet, altså «wicked problems.» Systemisk tenkning er brukt som et kommunikasjonsmiddel blant ulike interessenter og som et kritisk analyseverktøy. Det gis en innføring i kreativitet og innovasjonstenkning for å stimulere til nytenkning på gamle problemer.

Læringsmåter: Forelesninger, gruppearbeid, gjesteforelesninger, studentpresentasjoner og diskusjon av et eksempeltilfelle.

Læringsstøtte: Kontortider og prosedyrer blir fastsatt ved første forelesning, der en kursplan også deles ut.

Pensum: Utvalgte artikler.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende kunnskap om økonomiske og organisasjonsteoretiske konsepter.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Vurdering er basert på semesteroppgave, som er et gruppearbeid.

Semesteroppgaven teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: AOS232: 10 Studiepoeng.

Undervisningstid: Ca. 50 timer.

Eksamensdetaljer: Oppgave: A - E / Ikke bestått

AOS234 Studenter i ledelse - Spesialkurs for tillitsvalgte studenter

Leadership - Course for Student Representatives

Emneansvarlige: Sigurd Henning Rysstad

Medvirkende: Per Ove Røkholt

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Emnet tilbys med forbehold om tilgang på lærere.

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Adgangsbegrensning: 25 deltakere.

Fortrinsnsrett: Studenttillitsvalgte ved NMBU.

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka, vårparallellen, juniblokka, .

Første gang2003H

Fortrinsnsrett: Studenttillitsvalgte ved NMBU.

Emnets innhold: Emnet er bygd opp av fire tematiske deler: Samfunnsmessige drivkrefter, rammebetingelser og strategisk tilpasning. Strukturering og organisasjonsdesign som strategisk virkemiddel. Sentrale organisatoriske styringsstrukturer - med hovedvekt på styrets rolle, funksjoner og arbeidsmåte. Ledelse og styring av menneskelige ressurser. Temadelene utgjør på den ene siden naturlige faglig avgrensede enheter som blir belyst gjennom praktiske case og relevant teori. Samtidig legges det underveis i kurset betydelig vekt på å utvikle de faglige forbindelseslinjene mellom de fire temadelene. Forbindelseslinjene blir klargjort gjennom bruk av praktiske, virkelighetsnære eksempler, samt i form av integrerende teori og analyserammer.

Læringsutbytte: Siktemålet er tosidig: Dyktiggjøre våre studenttillitsvalgte i forhold til funksjonen som studenttillitsvalgt ved NMBU. Gi kunnskap og forståelse av lederrelevante organisasjonsteoretiske emner. Studentene skal få kunnskap om NMBU som organisatorisk system, hvordan systemet er strukturert, hvordan det fungerer, og hvilke utfordringer en står overfor i lys av samfunnsutviklingen. Videre skal studentene få generell organisasjonsteoretisk kunnskap og forståelse av hvordan

organisasjoner fungerer, strategisk tilpasning og planlegging, ledelse og styrearbeid. Studentene skal gis forståelse av sammenhengene mellom rammebetingelser, utfordringer, strategiske valg og implementering av strategier. Studentene skal utvikle ferdigheter til å analysere komplekse, praktiske organisatoriske problemer ved hjelp av relevante organisasjons- og ledelsesteorier. Kurset tar opp etikkspørsmål eksplisitt i forbindelse med styrearbeid, ledelse og lederatferd. Sentrale etiske forhold som tas opp er bl.a. ærlighet, lojalitet og rettferdighet.

Læringsmåter: Kurset bygger på et sett med forskjellige

Læringsmåter: Kjerneforelesninger, seminarer, klassediskusjon, individuelt litteraturstudie, kollokviearbeid, prosjektarbeid og -presentasjon (skriftlig og muntlig).

Læringsstøtte: Lærerveiledning og plenumsdiskusjon av prosjektarbeidene.

Pensum: Pensum består av forelesningene + bokkapitler + en rekke artikler publisert i fagtidsskrifter og aviser + materiale med konkret caseinformasjon (f.eks. årsmeldinger, strategiske planer, utredninger osv). Pensum vil variere noe fra år til år avhengig av hvilke prosjekter studentene skal arbeide med.

Forutsatte forkunnskaper: Praktisk ledelse/styreerfaring.

Obligatorisk aktivitet: Deltakelse på kvelds- og lørdagssamlinger.

Eksamen: Alle studenter må levere inn tre individuelle rapporter som må godkjennes av faglærer. Studentene deles i grupper. Hver gruppe får utdelt 3 gruppeoppgaver som skal presenteres i plenum. Hver gruppe skal utarbeide en felles prosjektrapport på et tildelt tema som skal leveres innen en nærmere spesifisert dato. Prosjektrapporten skal også presenteres, forsvares og evalueres i et avsluttende eksamensseminar. Karakter (A-F) settes på bakgrunn av prosjektrapport, presentasjon og forsvaret.

Merknader: Emnet er spesielt rettet mot studenttillitsvalgte ved NMBU. Påmelding administreres av Studenttingets arbeidsutvalg.

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Det gis ca. 40 timers undervisning i emnet fordelt på 4-5 lørdagssamlinger og en del kveldsamlinger. Kurset er delt opp i fire hovedbolker. Hver bolke følger samme kjøreplan: - Gjennomgang av erfaringene fra forrige samling - Introduksjon til temaet v/ansvarlig lærer og gjesteforelesere - Faglig utdyping og generalisering av utvalgte problemstillinger innen temaet - Gjennomgang av hovedtrekkene i relevant pensumlitteratur - Utdeling og presentasjon av arbeidsoppgaver og temarelevant litteratur. - Foreløpig presentasjon og diskusjon av prosjektarbeidene - Introduksjon til neste temabolk.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS237 Foretaksstrategi

Business Strategy

Emneansvarlige: Silja Marianna Korhonen-Sande

Medvirkende: Glenn Roger Kristiansen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: B-ØA, M-IØ

Emnets innhold: Temaer som behandles er strategiske planleggingsprosesser, intern og ekstern analyse, formulering av foretaksstrategier, strategier i forskjellige bransjer, og strategiimplementering. Bedriftens sosiale ansvar og rollen til innovasjon blir tatt opp som spesielle emner i kurset.

Læringsutbytte: Dette kurset gir studentene en grunnleggende teoretisk verktøykasse i foretaksstrategi: kunnskap om sentrale begreper og modeller i faget. Studentene lærer seg å anvende disse begrepene og modellene for å analysere organisasjonens eksterne og interne omgivelser, for å formulere og velge mellom hensiktsmessige strategiske alternativer basert på denne analysen, og diskutere organisatoriske løsninger for strategiimplementering. Studentene utvikler interesse for strategi og forstår betydningen av strategisk tenkning i forskjellige kontekster i samfunnet.

Læringsmåter: Studentene oppmuntres til å bli kjent med kurslitteraturen før forelesninger slik at den kan diskuteres og anvendes i øvelser i klasserommet. Litteraturen for hver forelesning blir gitt i forelesningsplanen. I tillegg anvender studentene teorier på caser i små grupper og presenterer løsningene i case-seminarer muntlig og skriftlig.

Læringsstøtte: Studentene får skriftlig og muntlig tilbakemelding i forbindelse med case-seminarene. Kursansvarlig er tilgjengelig for faglig veiledning i forbindelse med forelesningene og via e-post.

Pensum: Robert M. Grant og Judith Jordan. Foundations of Strategy. 2015 (2. utgave). Wiley. Artikler. Forelesningsnotater er også pensum.

Forutsatte forkunnskaper: AOS120, AOS130, BUS100. Det forutsettes at studentene kan lese lærebok, cases og annen faglitteratur på engelsk.

Obligatorisk aktivitet: To obligatoriske oppgaver i form av to case-seminarer for hver gruppe og relaterte skriftlige case-løsninger, som vurderes til bestått/ ikke bestått og må bestås før man kan delta på slutteksamen. Deltakelse på case-seminarene og

gruppearbeid er obligatorisk. Instruksjoner om seminarene blir gitt på Fronter før kurset begynner og i første forelesning. Gruppestørrelsen er avhengig av antall påmeldte studenter i kurset og blir bestemt i begynnelsen av kurset. De obligatoriske oppgavene er kun gyldige for et semester og ved påfølgende konte-eksamen.

Eksamen: Semesteroppgave i grupper teller 40%, skriftlig individuell eksamen 60% (3 timer). Eksamen og semesteroppgaven må bestås i samme semester. Konteeksamen (60% av karakteren), for de som har bestått semesteroppgaven, men som har strøket eller har gyldig fravær (pga. sykdom) på skriftlig eksamen, vil bli gitt i påfølgende semester. Både semesteroppgaven og eksamen må være bestått for å bestå kurset.

Karakteren for semesteroppgaven er kun gyldig det semesteret oppgaven er skrevet og ved påfølgende konteeksamen.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Forelesninger og seminarer: 3-4 timer per uke. I tillegg kommer gruppearbeid relatert til casene.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS240 Samfunnsvitenskapelig metode

Research in Social Sciences

Emneansvarlige: Frode Alfnes

Medvirkende: Tor Morten Løland

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -B-ØA

Emnets innhold: Kurset tar sikte på å gi studentene innsikt i hvordan man kan planlegge og gjennomføre empiriske analyser av problemstillinger av samfunnsvitenskapelig karakter. Kurset skal sette studentene i stand til selv å gjøre undersøkelser som tåler en kritisk vurdering basert på de mest vanlige kvalitetskriteriene som anvendes på slike undersøkelser. Kurset er organisert rundt de to mest refererte typer av empiriske design, spørreundersøkelsen og eksperimentet. Det

blir lagt vekt på at studentene skal forstå muligheter og begrensinger med disse to designene, og hvordan den konkrete problemstillingen som analyseres legger føringer for hvilke av disse to design som bør velges, og hvordan utformingen av det valgte design bestemmer hvilke konklusjoner som kan trekkes på bakgrunn av den gjennomførte undersøkelsen. Innenfor denne rammen vil foreleserne gå mer spesifikt inn på hvordan den informasjon undersøkelsen frembringer kan analyseres og dermed svare på undersøkelsens sentrale spørsmål.

Læringsutbytte: Planlegge og gjennomføre studier innen samfunnsvitenskap.

Læringsmåter: Forelesninger, gruppeoppgave og øvinger.

Læringsstøtte: -

Pensum: Lærebok og litt tilleggslitterature.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig eksamen, 3 timer (teller 2/3 av samlet karakter). Gruppeoppgave (teller 1/3 av samlet karakter). Hvis man stryker i en av delene, stryker man totalt. Hvis eksamen og gruppeoppgaven ikke består i samme semester, teller kun eksamen ved karaktersettingen.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2 timer undervisning pr. uke + noen uker med 2 timer med andre aktiviteter

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS320 Institusjonelle perspektiver på organisasjoner

Institutional Perspectives on Organizations

Emneansvarlige: Sigurd Henning Rysstad

Medvirkende: Bernt Aarset, Arild Wæraas

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2011H

Fortrinsrett: -

Emnets innhold: "Rational choice" institusjonalisme: marked og hierarkier, transaksjonskostnader. Historisk institusjonalisme: historiske føringer på

organisasjoners utvikling. Sosiologisk institusjonalisme: rasjonelle, normative, og kognitive tankemodeller for organisasjoner og deres tilpasninger.

Læringsutbytte: Målet er at studentene skal opparbeide seg kunnskap om ulike teoretiske perspektiver på organisasjoner og institusjonell endring. Det er et mål at studentene skal kunne redegjøre for og kritisk vurdere disse perspektivene.

Læringsmåter: Forelesninger, seminar og essay-skriving.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensumoversikt utleveres ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: -

Eksamen: De tre obligatoriske semesteroppgavene (essay) blir evaluert (A-F). Den første og andre oppgaven teller hver 20%, mens den avsluttende oppgaven teller 60%.

Normert arbeidsmengde: Total arbeidsmengde er anslått til 150 timer eller 5

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Undervisningen vil foregå med 2 timer pr uke i hele semesteret.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS331 Ledelse og HRM

Leadership and HRM

Emneansvarlige: Arild Wæraas

Medvirkende: Susann Gjerde

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell, .

Første gang2008H

Fortrinnrett: M-ØA og M-ECON, M-IndØk.

Emnets innhold: Temaer: Eldre og nyere ledelsesteorier, ledelse som myte og symbol, ledelse i Skandinavia, lederroller, lederstiler og lederatferd, Human Resource Management, kunnskapsledelse, delt ledelse og myndiggjøring av medarbeidere, lederidentitet.

Læringsutbytte: Emnet gir dypere innsikt i ledelse av moderne organisasjoner. Det gir en bred teoretisk kunnskapsbase på feltet lederskap, med vekt på teori som verktøy for analyse og forståelse. Videre gir emnet trening i å definere, analysere og drøfte sentrale problemstillinger knyttet til ledelse av organisasjoner, lederens rolle og

identitet.. Det legges vekt på å utvikle kritiske, analytiske evner i tilnærmingen til praktiske problemstillinger i næringsliv og offentlig forvaltning.

Læringsmåter: Hovedformen er forelesninger, diskusjon i plenum, og gruppediskusjoner. Teoristoffet presenteres delvis av studentene, av foreleser, og leses på egen hånd.

Læringsstøtte: Fortløpende veiledning i grupper på semesteroppgaven. Muntlig tilbakemelding på alle presentasjoner. Diskusjon i seminarene.

Pensum: Pensum er et kompendium med forskningsartikler og kapitler fra enkelte bøker.

Forutsatte forkunnskaper: Innføring i organisasjonsteori (AOS130). Organisasjons- og ledelsespsykologi (AOS230).

Obligatorisk aktivitet: Deltakerne organiseres i grupper, og hver gruppe leverer en semesteroppgave. Denne evalueres til godkjent/ikke godkjent. Godkjent rapport er et krav for å gå opp til endelig eksamen. Videre må alle studentene delta i å presentere forskningsartikler på samlingene. Det betyr at tilstedeværelse er nødvendig for å kunne følge kurset.

Eksamen: En 30 timers hjemmeeksamen.

Normert arbeidsmengde: I henhold til NMBU-normer. Ti poeng = 300 timer.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Undervisningen foregår med to til fire timers forelesning/seminar. Noen uker er det undervisning to ganger i uken, mens andre uker er undervisningsfri. Dette blir redegjort for ved oppstart av emnet.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS332 Dynamisk strategi

Strategy Dynamics

Emneansvarlige: Carl Brønn

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang: 2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Fundamentale prinsipper av dynamiske systemer kartlegging av flyt- og-beholdnings (FB) strukturer kobling feedback med FB strukturer dynamisk ressursperspektiv på strategi, interaksjoner mellom operasjoner, strategi og menneskelig ressurs policy styring av ustabiliteter i supply chains applikasjoner - scenarier og ledelsesflysimulatorer.

Læringsutbytte: Å gi en innføring i system dynamikk som et språk og verktøy for analyse av organisasjoners forretningspolicy og strategi. Dette oppnås med å presentere påvirkning av den kognitiv dimensjon på strategiske forretningsaktiviteter. Videre er utvikling av en konseptuel rammeverk for å forstå organisasjoner som komplekse systemer. Disse er kombinert i et helhetlig tilnærming som heter systemtenkning. Denne perspektiv gir strategiske beslutningstager en kraftig metode for både analyse av og kommunisering om de langsiktige konsekvenser av strategiske planleggingsaktiviteter.

Læringsmåter: Undervisningsmetode vil være en kombinasjon av forelesning, studentpresentasjoner, og gruppeoppgaver.

Læringsstøtte: -

Pensum: Sterman, J. (2000). Business Dynamics: Systems Thinking and Modeling for a Complex World. Boston: Irwin/McGraw Hill. (Text and CD-ROM). Utvalgte artikkler

Forutsatte forkunnskaper: -BUS305

Eksamen: 3 innleveringer 50%, Avsluttende skriftlig eksamen 50% , 3 timer

Normert arbeidsmengde: Total arbeidsmengde er anslått til 300 timer eller 10

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Undervisningen vil foregå i 4-timers samlinger en gang i uka i 13 uker.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS333 Organisasjonsteori

Organization Theory

Emneansvarlige: Arild Wæraas

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Januarblokka

Første gang2016V

Emnets innhold: Emnet er strukturert rundt tre perspektiver; det rasjonelle, naturlige og åpne perspektivet på organisasjoner. Basert på denne inndelingen gis det en innføring i mikro- og makroteorier om organisasjoner, herunder teorier om (1) organisasjoners instrumentelle virkemåte og kulturelle betingelser og (2) utviklingen av organisatoriske felt og populasjoner.

Læringsutbytte: Generell kompetansemål:- forstå grunnleggende prinsipper for analyse av organisasjoner ved hjelp av flere perspektiver- få et faglig grunnlag for læring i senere emner, særlig emner innenfor organisasjonsfag og ledelse Kunnskapsmål- tilegne seg forståelse av organisasjonsteoriens utvikling og dens inndeling mot tre hovedkategorier av perspektiver på organisasjoner - forstå forskjellen mellom de tre mest overordnede perspektivene på organisasjoner- vite hvordan organisasjonsteoriens utvikling henger sammen med teknologiske og strukturelle forhold i samfunnet Ferdighetsmål:- anvende flere teoretiske perspektiver på sentrale organisatoriske problemstillinger samt vurdere begrensningene av hvert perspektiv

Læringsmåter: Forelesning, diskusjon og gruppearbeid.

Læringsstøtte: Kontinuerlig veiledning etter behov.

Pensum: Scott, W. R. & G. F. Davies (2014): "Organizations and organizing: Rational, natural, and open systems perspectives". International edition. Harlow: Pearson Education. ISBN 9781292039886

Forutsatte forkunnskaper: AOS130

Obligatorisk aktivitet: Deltakelse i gruppeoppgaver er obligatorisk.

Eksamen: Skriftlig skoleeksamen teller 100% av karakteren.

Normert arbeidsmengde: 150 timer (5 ECTS)

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

AOS335 Organisasjonsendringer

Organisational Change

Emneansvarlige: Arild Wæraas, Bernt Aarset

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2013V

Fortrinnsrett: M-ØA, med profilering i organisasjon og ledelse.

Emnets innhold: Forholdet mellom organisasjoner og samfunn, med fokus på bedriftsorganisasjonen. Kurset behandler årsaker til endring, perspektiver på endring, og implementering av endring. Endring studeres i lys av kultur, makt, politikk, og læring,

Læringsutbytte: Overordnet læringsmål er dypere innsikt i hvordan moderne organisasjoner virker i forhold til interne og eksterne aktører og interessenter, og i forhold til sine omgivelser. Forstå endring og endringsprosesser er sentralt. Etter kurset skal studentene være kjent med de mest sentrale teoriene for hvordan organisasjoner forholder seg til sine omgivelser, og videre ha utviklet evner til å analysere endringsprosesser i organisasjoner.

Læringsmåter: Undervisningsmetode vil være en kombinasjon av forelesning, studentpresentasjoner, og gruppeoppgaver.

Læringsstøtte: Veiledning på semesteroppgaver med muntlig tilbakemeldinger.

Pensum: Artikkelsamling

Forutsatte forkunnskaper: AOS130, AOS230, og AOS237, eller tilsvarende. AOS320, men AOS335 og AOS320 kan tas i samme semester.

Obligatorisk aktivitet: Gruppearbeid. To korte obligatoriske innleveringer i løpet av semesteret. Godkjente innleveringer er et krav for å få gå opp til eksamen.

Eksamen: Hjemmeeksamen på 30 timer.

Normert arbeidsmengde: Total arbeidsmengde er anslått til 300 timer eller 10

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Undervisningen vil foregå i samlinger to ganger to timer i uka i 12 uker. Hvordan timene disponeres i løpet av høsten vil variere noe, men dette gjøres det rede for ved oppstart av kurset.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS336 Omdømmeledelse

Reputation Management

Emneansvarlige: Arild Wæraas

Medvirkende: Bernt Aarset

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Annet hvert år (i år med oddetall)

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2014V

Fortrinnsett: -M-ØA

Emnets innhold: - Identitetsforvaltning på organisasjonsnivå - Teorier og strategier for bygging, vedlikehold og forsvar av omdømme - Gap-analyse mellom ønsket og faktisk omdømme - Omdømmekriser - Storytelling - Corporate branding - Etikk, verdigrunnlag og samfunnsansvar

Læringsutbytte: Formålet med emnet er å gi studenter på masternivå kunnskap om hvordan organisasjoner på ulike måter forsøker å påvirke sitt eget omdømme. Emnet tar spesielt opp sammenhengen mellom organisasjonsidentitet, kommunikasjon og omdømme. Mer konkret skal studentene kunne beherske følgende: - Analysere spenningsforholdet mellom organisasjoners selvforståelse og omgivelsenes oppfatninger - Innsikt i relevante strategier for å endre omdømme - Relatere omdømme- og merkevarebygging til bredere utviklingstendenser i samfunnet

Læringsmåter: Kombinasjon av forelesning og diskusjoner.

Læringsstøtte: -

Pensum: -

Forutsatte forkunnskaper: AOS130, AOS120

Obligatorisk aktivitet: To korte skriftlige oppgaver som vurderes til godkjent/ikke godkjent. Må være bestått for å ta endelig eksamen.

Eksamen: 30 timers skriftlig hjemmeeksamen.

Merknader: -Emnet gis ikke våren 2016

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: - Emnet vil i perioder gå med to forelesninger i uken og andre perioder med ingen forelesninger. Dette vil bli redegjort for ved emnets oppstart.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

AOS340 Kvalitativ metode

Qualitative Methods

Emneansvarlige: Bernt Aarset, Arild Wæraas

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang2008V

Fortrinnsett: M-ØA, profilering organisasjon og ledelse

Emnets innhold: Kurset vil gi studentene en innføring i kvalitativ metode. Kurset går gjennom alle trinn i den kvalitative forskningsprosessen. Utforming av problemstilling, design av studien (blant annet bruk av case-studier), valg av metodikk, analyse av data, og eventuell generalisering med grunnlag i kvalitative data. Ved datainnsamling legges hovedvekt på dybdeintervju, men deltakende observasjon, dokumentanalyse, konversasjonsanalyse, og andre blir behandlet. Kurset vil gi økt forståelse for sammenhengen mellom forskning og kunnskapsutvikling. Design og valg av metode skal begrunnes i problemstilling, teoretiske perspektiv, analyseforløp, og prosjektets retning.

Læringsutbytte: Dette kurset vil tilby studenten de nødvendige kunnskapene til å gjennomføre masteroppgaven som en kvalitativ studie. Herunder følger en grunnleggende introduksjon til kvalitative metoder, prinsipper for forskningsdesign og kvalitativ dataanalyse.

Læringsmåter: Undervisningen vil bli gjennomført som en kombinasjon av forelesninger og arbeid med eget prosjekt i gruppe.

Læringsstøtte: Veiledning etterbehov.

Pensum: Lærebok med et utvalg ekstra artikler på utvalgte tema. Silverman, D. (2011): Interpreting qualitative data. 4th edition. Sage.

Forutsatte forkunnskaper: AOS240 eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: Midt i semesteret er det forelesningsfri. I denne perioden skal studentene gjennomføre en prosjektoppgave gruppevis. Denne oppgaven vil bli bedømt bestått / ikke bestått. Det er en forutsetning at denne er bestått for at semesteroppgaven skal bli evaluert.

Eksamen: En gruppevis innleveringsoppgave i løpet av semesteret som skal være bestått / ikke bestått. Semesteroppgave ved semesterslutt gis karakter. Det er en forutsetning at gruppeoppgaven er bestått for å få semesteroppgaven evaluert.

Merknader: Passer å ta semesteret før masteroppgaven

Normert arbeidsmengde: Arbeidet beregnes til 5 Studiepoeng, det vil si om lag 150 arbeidstimer.

Opptakskrav: GSK -

Undervisningstid: 2 timers seminar/forelesning per uke.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi

Cost Accounting, Fundamentals

Emneansvarlige: Karl Jens Fredrik Bengtsson

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Gis 2 ganger i året, både i vårparallell og i høstparallell.

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, vårparallellen, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Bedriftens og dens omgivelser, Kostnadsteori, Etterspørselsteori, Markedsformer og markedstilpasning, Produktkalkuljon, Kostnadsfordelingen, Resultat og beholdningendringer, Kostnader-Resultat-Volum analyser, Produktvalgsanalyse, Enkle investeringsanalyser.

Læringsutbytte: Kunnskap: Etter kurset skal studenten ha fått en innføring i bedriftsøkonomisk metode og teori. Studenten skal ha en bred kunnskap i grunnleggende temaer, teorier, metoder, problemstillinger og verktøy innenfor økonomistyring. Ferdigheter: Etter kurset skal studenten: - kunne forklare begrepet kostnader - kunne beskrive bedriftens forskjellige kostnader og kostnadenes forløp og struktur - kjenne til forskjellige markedsformer og hvilken betydning disse har for hvilket handlingsrom en bedrift har - kjenne til bedriftens konkurransemidler - forstå forskjellen mellom differanseenhetsinntekter og differanseenhetskostnader, kunne beregne disse og bruke disse for å finne vinningsoptimum - ha god kjennskap til selvkost- og bidragskalkylen - kunne fordele kostnader fra kostnadsart til kostnadssted - kjenne til typiske forskjeller mellom industribedrifter, tjenesteytende virksomheter og handelsvirksomheter og hvordan forskjellene vil påvirke kalkylene - kunne beregne beholdningsendringer og resultat ved bruk av bidrags- og selvkostprinsippet - kunne forklare og beregne hvordan endringer i aktivitetsnivået vil påvirke inntekter, kostnader og resultat - kunne analysere hvordan endringer i pris og kostnader vil påvirke resultat - kunne forklare og regne på bedriftens produktvalg ved ledig kapasitet og ved beskrankninger i kapasitet (problemer av begrenset størrelse) - kunne forklare betalingsstrømmer og investeringsens nåverdi - utføre investeringsanalyser ved hjelp av nåverdi - kjenne til og foreta lønnsomhetsberegninger basert på internrentemetoden.

Læringsmåter: Forelesninger på video. Seminar/diskusjon/øving med lærer til stede.

Læringsstøtte: -

Pensum: Hoff, Kjell Gunnar: Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse, Universitetsforlaget 2009. Hoff, Kjell Gunnar og Hoff, Jan Erik: Arbeidsbok til Grunnleggende bedriftsøkonomisk analyse, Universitetsforlaget 2009.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: To obligatoriske innleveringer.

Eksamen: Skriftlig eksamen. En avsluttende flervalgseksamen (multiple choice) som omfatter hele pensum i emnet, varighet 3,5 time. Slutteksamen teller 100 %. Det blir ikke arrangert kontinuasjonseksamen i emnet fordi emnet gis ordinært både i høst- og vårsemesteret.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 1-2 timer forelesning per uke (forinnspillt video som ligger på internett). 2 timer seminar/øving per uke .

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS110 Eksternregnskap

Accounting - Financial Reporting

Emneansvarlige: Nils Sanne

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell, .

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Regnskapets grunnelementer og hovedprinsipper. Innføring i regnskapsteori og -terminologi. Lover og regler. De vanligste regnskapstransaksjonene. Regnskapsavslutningen. Måleproblemer og vurderingsprinsipper i finansregnskapet. Årsoppgjørdisposisjoner i finansregnskapet. Skatteregnskap og finansregnskap. Innføring i regnskapsanalyse. Analyse av regnskapsrapporter. Semesteroppgave.

Læringsutbytte: Studentene skal få en grunnleggende regnskapsforståelse, kunne avslutte og analysere et finansregnskap.

Læringsmåter: Forelesninger og øvelser med lærer til stede.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pedersen, Voldsund, Hoff, Hansen: Grunnleggende regnskap, Universitetsforlaget 2013. Hoff og Pedersen: Grunnleggende regnskap 2, Universitetsforlaget 2015.

Føruksatte forkunnskaper: -

Eksamen: Skriftlig eksamen. Det gis flere små deleksamener i løpet av semesteret og disse teller 30 %. En avsluttende eksamen som omfatter hele pensum i emnet, varighet 3 timers, teller 70 %. Den avsluttende eksamen er basert på semesteroppgaven.

Løsningen på semesteroppgaven skal ikke leveres inn, men semesteroppgaven og løsningen på denne danner utgangspunktet for eksamensoppgaven. Studentene må derfor ha med seg semesteroppgaven og løsningen på denne til eksamen.

Deleksamener og sluttexamen må tas i samme semester. En eventuell kontinuasjonseksamen henter temaer fra pensum og er uavhengig av semesteroppgaven fra foregående semester.

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: Regnskapets grunnelementer og hovedprinsipper Innføring i regnskapsteori og -terminologi Lover og regler De vanligste regnskapstransaksjonene Regnskapsavslutningen Måleproblemer og vurderingsprinsipper i finansregnskapet Årsoppgjørdisposisjoner i finansregnskapet Skatteregnskap og finansregnskap Innføring i regnskapsanalyse Analyse av regnskapsrapporter Semesteroppgave.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: 5 Studiepoeng overlapp mellom BUS110 og BUS200.

Undervisningstid: 2 timer forelesning og 4 timer oppgaveløsning per uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Alle kalkulatorer. Alle andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS112 Elektronisk regnskapsføring

Accounting and Computing

Emneansvarlige: Ole Gjørlberg

Medvirkende: Sverre Mære (Daldata) i 2015

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: 40

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka, .

Første gang2004H

Fortrinnsrett: B-ØA. Studenter som har valgt profileringen regnskapsfører i bachelorprogrammet i økonomi og administrasjon (B-ØA) vil bli prioritert.

Emnets innhold: Emnet bygges opp gjennom en helt konkret, praktisk tilnærming der man bygger opp en kontoplan, posterer ulike bilag, aggregerer og gjennomfører en årsavslutning.

Læringsutbytte: Gjennom kurset skal studentene skaffe seg kompetanse innen det å føre og avslutte et næringsregnskap for selvstendig næringsdrivende med utgangspunkt i programvaren "Duett" eller "Agro Økonomi". Studentene skal gjennom en praktisk tilnærming og innføring i selve programvaren, utvikle forståelse for hvordan et regnskap er bygd opp, hvordan regnskapet kan evalueres, skatteberegning m.v.

Læringsmåter: Emnet kombinerer forelesninger med bruk av programvaren "Duett" eller "Agro Økonomi" samt øvinger i kollokviegrupper.

Læringsstøtte: Regnskapsprogrammet "Duett" fra Daldata AS eller "Agro Økonomi" fra Agrodata.

Pensum: Informasjon om pensum gis ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: Kunnskap om bedriftsøkonomi (BUS100) og regnskap (BUS110) er en fordel.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Individuell avsluttende eksamen (3,5 timer) med bruk av PC og programvaren "Duett" eller "Agro Økonomi" Programleverandøren spesifiserer nærmere hjelpemidlene ved kursstart.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: BUS111 - 5 Studiepoeng.

Undervisningstid: Ca. 35 timer forelesninger og øvinger i auditoriet. Ca. 20 timer øvinger i kollokviegrupper.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Alle kalkulatorer. Alle andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS133 Excel for økonomer*Excel for Business*

Emneansvarlige: Kolbjørn Christoffersen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2007V

Emnets innhold: Formler og funksjoner i Excel, cellereferanser, formattering, grafikk, datatabell, lister, sortering og filtrering, betinget formattering, datavalidering, pivottabell, databasekoblinger, målsøking og problemløser, makroer. En detaljert plan for emnet vil bli presentert ved kursstart.

Læringsutbytte: Emnet skal gi studentene grunnleggende kunnskaper om og ferdigheter i bruk av Excel, som er et viktig dataverktøy for økonomer. Et viktig mål med emnet er at studenten skal ha nytte av å bruke Excel i forbindelse med løsninger av oppgaver senere i studiet og i deres framtidige jobb.

Læringsmåter: Forelesninger med presentasjon av Excel. Øvinger på datalab.

Pensum: Lærebok/håndbok i Excel (vil bli oppgitt ved kursstart).

Forutsatte forkunnskaper: BUS100 Grunnleggende bedriftsøkonomi (kan tas samtidig). ECN110 Innføring i mikroøkonomi (kan tas samtidig)

Eksamen: Hjemmeeksamen med Excel teller 40 %. Avsluttende skriftlig eksamen teller 60 %. Hjemmeeksamen blir kun arrangert ved ordinært tidspunkt i undervisningsperioden. Resultatene fra ordinær hjemmeeksamen vektes sammen med resultatet fra ny/utsatt avsluttende skriftlig eksamen for de som melder som opp til ny/utsatt skriftlig eksamen i førstkommende konteperiode.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2 timer forelesning og 2 timer øvinger per uke, totalt cirka 52 timer undervisning.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS160 Skatterett for økonomer

Tax Law for Economists

Emneansvarlige: David Eilert Eilertsen

Medvirkende: Ole Gjølberg, David Eilert Eilertsen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka, .

Første gang2007H**Fortrinnsrett:** -**Emnets innhold:** Inntekts- og formuesbeskatningen av både personer og selskaper.**Læringsutbytte:** Kurset skal gi studentene en innføring i grunnleggende skatterett for lønsmottakere/pensjonister, næringsdrivende og selskaper, med vekt på å foreta økonomiske beslutninger i lys av problemstillinger knyttet til skatt.**Læringsmåter:** Forelesninger. Øvingsoppgaver.**Læringsstøtte:** -**Pensum:** Lars Fallan- Innføring i skatterett (seneste utgave) Ole Gjems-Onstad (red)- Skattelovsamlingen, studentutgave (seneste utgave)**Forutsatte forkunnskaper:** -**Obligatorisk aktivitet:** -**Eksamen:** Avsluttende skriftlig eksamen (3 timer).**Merknader:** -**Normert arbeidsmengde:** 150 timer.**Opptakskrav:** GSK**Overlapp:** -**Undervisningstid:** 42 timer.**Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er):** Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.**Eksamensdetaljer:** En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått**BUS200 Anvendt foretaksøkonomi***Applied Cost Accounting*

Emneansvarlige: Nils Sanne**Medvirkende:** Kjell Gunnar Hoff**Studiepoeng:** 5**Institutt:** Handelshøyskolen ved NMBU**Frekvens:** Årlig**Undervises på språk:** NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.**Første gang2010H****Fortrinnsrett:** -**Emnets innhold:** -

Læringsutbytte: Kurset har som formål å gi studentene kunnskap om finansregnskapet og hvordan det kan analyseres for å gi et best mulig bilde av virksomheten og hvordan det kan benyttes for å sette økonomiske mål, utarbeide budsjetter og planer for en fremtidig periode. I tillegg vil kurset gi innsikt i bedriftsøkonomiske beslutninger knyttet til investeringer og finansiering. Kurset vil også se på enkelte utfordringer ved regnskapsføring og budsjettering i landbruket.

Læringsmåter: Forelesninger.

Læringsstøtte: -

Pensum: Bestemmes senere.

Forutsatte forkunnskaper: BUS100

Eksamen: Skriftlig eksamen. Det gis deleksamener i løpet av semesteret som må besvares. Disse teller 30 %. En avsluttende eksamen som omfatter hele pensum i emnet, varighet 3 timer. Slutteksamen teller 70 %. Den endelige karakteren vil representere et veiet gjennomsnitt av alle eksamenene. Deleksamener og slutteksamen må tas i samme semester

Merknader: Dette emnet er et emne for de ikke-økonomiske fagretningene ved NMBU. Emner overlapper med emnene BUS110 og INN200.

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: BUS110: 5 Studiepoeng. INN200: 5 Studiepoeng.

Undervisningstid: 2 timer forelesning per uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS210 Driftsregnskap og budsjettering

Managerial Accounting and Budgeting

Emneansvarlige: Atle Guttormsen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Driftsregnskapet basert på Normalkost Standardkostregnskapet
Analyser, oppfølging og kontroll
Fleksibelt budsjett
Aktivitetsbasert kalkulasjon
Lønnsomhetsanalyser og relevante bedriftsøkonomiske beslutningsproblemer
Budsjetteringsprosessen
Fastsettelse av budsjettmål
Hoved- og delbudsjetter
Budsjettoppfølging og prestasjonsmåling.

Læringsutbytte: Emnet skal gi den dybdekunnskapen som skal til for å gjøre studentene i stand til å utarbeide budsjetter og følge opp driften gjennom utarbeidelse av driftsregnskap basert på ulike metoder, samt utføre nødvendige beregninger og analyser av driftsutviklingen. Studentene skal kunne bruke budsjettene og driftsregnskapene aktivt i økonomisk styring, kalkulasjon, kostnadskontroll og oppfølging. Obligatoriske aktiviteter: En obligatorisk innleveringsoppgave med to delinnleveringer som må være godkjent for å få gå opp til eksamen.

Læringsmåter: Forelesinger og øvelser med lærer til stede.

Læringsstøtte: -

Pensum: Hoff, Kjell Gunnar: Driftsregnskap og budsjettering, Universitetsforlaget 2010. Hoff, Kjell Gunnar, Hoff, Jan Erik: Arbeidsbok til Driftsregnskap og budsjettering. Oppgaver og løsningsforslag, Universitetsforlaget 2010.

Forutsatte forkunnskaper: Studentene må ha tatt BUS100. Det anbefales også at studentene har kunnskap innen finansregnskap tilsvarende BUS110.

Obligatorisk aktivitet: Innleveringsoppgave med to delinnleveringer.

Eksamen: En avsluttende eksamen, varighet 3,5 timer. Denne teller 100 %.

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 4 timer forelesning og 2 timer oppgaveløsning per uke.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS215 Årsregnskap

Annual Accounts

Emneansvarlige: Nils Sanne

Medvirkende: Roy Kristiansen, Jørgen Eilertsen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2013V

Fortrinnsett: -

Emnets innhold: Lover og regler. Kvalitetskrav og regnskapsprinsipper.

Balansepostene. Resultatregnskapspostene. Noter til regnskapet.

Kontantstrømoppstilling.

Læringsutbytte: Formålet med faget er å gi studentene en fordypning i de viktigste problemene knyttet til utarbeiding av årsregnskap i for aksjeselskaper.

Læringsmåter: Forelesninger og kollokvier

Læringsstøtte: -

Pensum: Huneide, Pedersen, Schwencke, Haugen: Årsregnskapet i teori og praksis 2014 (siste utgave)

Forutsatte forkunnskaper: BUS100, BUS110

Eksamen: -

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: -

Undervisningstid: 4 timer forelesninger pr uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Alle kalkulatorer. Alle andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS216 Årsregnskap - spesielle regnskapsemner

Annual Accounts - Specific Accounting Topics

Emneansvarlige: Nils Sanne

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i juniblokka. Emnet har undervisning/vurdering i juniblokka .

Første gang2013V

Fortrinnsett: -

Emnets innhold: Konsernregnskap. Egenkapitalmetoden for investering i tilknyttet selskap. Årsregnskap etter internasjonale regnskapsstandarder (IFRS). Utviklingstrekk i norsk regnskapsutvikling.

Læringsutbytte: Studentene skal få en fordypning i mer spesielle regnskapsproblemstillingene

Læringsmåter: Forelesninger og caseløsning

Læringsstøtte: Pedersen, Schwencke, Haugen, Baksaas: Årsregnskapet i teori og praksis 2014.

Pensum: Pedersen, Schwencke, Haugen, Baksaas: Årsregnskapet i teori og praksis 2014. Kapittel 5,7,8,17,37,40 og 44

Forutsatte forkunnskaper: BUS100. BUS110 og BUS215

Obligatorisk aktivitet: Caseløsninger/oppgave

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen (3,5 timer).

Normert arbeidsmengde: 150 hours

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 24 timer intensivundervisning

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS217 Regnskapsorganisering, regelverk og etikk

Accounting Structure, Regulation and Ethics

Emneansvarlige: Ole Gjølberg

Medvirkende: Karl Jakob Enger

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2013H

Fortrinnsrett: B-ØA

Emnets innhold: - Ha god kjennskap til de regler som regulerer rettigheter og plikter for autoriserte regnskapsførere, herunder også regnskapsførers erstatningspliktige plikter- Ha god kjennskap til krav, plikter og anbefalinger som fremkommer i god regnskapsføringsskikk- Kan anvende regler om rettigheter og plikter og innholdet i god regnskapsføringsskikk, herunder risikoregelverket og hvitvaskingsregelverket-

Kjenner styrets, daglig leder og revisors rolle og ansvar knyttet til en virksomhet-
 Kjenner det mest sentrale virksomhetsrutinene - Kjenner generelle kontroller og kan reflektere over organisasjonsmessige relasjoner i tilknytning til intern kontroll, herunder tiltak for å sikre effektiv intern kontroll. - Kjenner krav til sikkerhet og kontroller i IKT-systemer.- Har kunnskap om de grunnleggende bokføringsprinsipper i bokføringsloven og god bokføringsskikk, herunder øvrige bestemmelser i bokføringslov og regnskapslov

Læringsutbytte: Opparbeide oversikt over de formelle regler som regulerer regnskapsførerens hverdag gjennom kravene som stilles i lov, forskrift og rettslig standard til en autorisert regnskapsfører sin yrkesutøvelse.

Læringsmåter: Forelesninger og oppgaveløsning.

Læringsstøtte: -

Pensum: God regnskapføringsskikk av Høylye, Kristensen og Opsahl. 3 utgave 2015. Regnskapsførerloven og Bokføringsloven med forskrifter og standarder.

Forutsatte forkunnskaper: BUS100, BUS110, BUS160, BUS210-Grunnleggende bedriftsøkonomi -Grunnleggende finansregnskap -Grunnleggende skatterett

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: En skriftlig eksamen (3,5 timer)

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Alle kalkulatorer. Alle andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS218 Offentlig regnskap og budsjettering

Public Accounting and Budgeting

Emneansvarlige: Ragnar Arnljot Øygard

Medvirkende: Asbjørn Blomberg Pedersen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Kurset har undervisning/evaluering i høstparallellen

Første gang2013H

Fortrinnsrett: -B-ØA

Emnets innhold: Kommunal regnskapsføring og rapportering:-Regnskapsregler og prinsipper-Årsavslutning og regnskapsføring i forhold til Kommunelovens bestemmelser.-Regnskaps- og budsjettforskrifter Kommunale regnskapsstandarder.Statlig regnskapsføring og rapportering:-Hovedprinsipper for statlig budsjett- og regnskapsføring.-Bevilgningsreglementet og Reglement for statlig økonomistyring.-Statlig regnskapsorganisering

Læringsutbytte: Studentene skal først gjøres i stand til selv å kunne føre et enkelt kommunalt og statlig regnskap. De skal videre kunne gjøre rede for regnskapenes innhold, regnskapsprinsipper og vurderingsregler, og de skal kunne analysere og vurdere kommunens økonomiske resultat og stilling.-ha grunnleggende kunnskaper om regelverket (rammeverket og de grunnleggende sammenhenger) -ha grunnleggende kunnskaper om formålet med og føring av kommuneregnskapet-kunne bokføre de mest vanlige transaksjoner -ha forståelse for begrepene utgifter, kostnader, utbetalinger, inntekter og innbetalinger, samt å kunne foreta vanlige periodiserings posterings-kjenne til kontoplanen-kunne avstemme de grunnleggende sammenhenger samt avstemme kretsløp om arbeidskapital-kunne foreta årsoppgjør med enkle årsoppgjørposterings og strykningsregler-kunne stille opp et gruppert resultat og balanse i samsvar med forskriftenes krav-ha innsikt i kommuneregnskapets oppbygging og rammebetingelser, kunne gjøre rede for regnskapet som informasjonskilde og ha forståelse for regnskapsprinsipper og rapporteringskrav-kunne behandle sentrale regnskapsmessige måle- og vurderingsproblemer-kunne gjennomføre tilrettelegging og korrigerings av regnskapstall for analyseformål-kunne beregne sentrale nøkkeltall i forbindelse med en regnskapsanalyse og gjøre en vurdering av kommunens økonomiske stilling og resultat

Læringsmåter: Forelesninger, oppgaver, gruppearbeid

Læringsstøtte: -

Pensum: Siste utgave av boken „Kommuneregnskapet 7. utgave 2014“, av Øyvind Sunde vil være en del av kursmaterialet i tillegg til forelesningsmateriale og oppgaver.

Forutsatte forkunnskaper: BUS100, BUS110, BUS210 (Eksternregnskap og driftsregnskap)

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: En skriftlig eksamen (3 timer).

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS220 Finansiering og investering

Finance and Investment

Emneansvarlige: Atle Guttormsen

Medvirkende: Ole Gjølberg

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Elementær finansmatematikk. Nåverdimetoden. Risiko og avkastning. Grunnleggende porteføljeteori. Kapitalverdimodellen. Prising av finansielle aktiva (aksjer, obligasjoner). Kapitalbudsjettering. Prosjektanalyse. Kapitalkostnader. Finansiell struktur og dividendepolitikk. Styring av arbeidskapital og likviditet. Etske problemstillinger i finans.

Læringsutbytte: Kurset skal gi studentene grunnleggende innsikt i og forståelse for moderne finans og investeringsteori. Gjennom kurset skal studentene opparbeide evne til å bruke teori og metode på finansierings- og investeringsproblemer i ulike praktiske sammenhenger.

Læringsmåter: Forelesninger. Øvingsoppgaver. Gruppearbeid.

Læringsstøtte: -

Pensum: Utdeles ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende finansregnskap. Grunnleggende kostnadsregnskap. Innføring i matematikk og statistikk

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: -

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Studenter kan ikke få **Studiepoeng** for både BUS220 og RØP310.

Undervisningstid: Ca. 45 timer forelesninger, pluss veiledning direkte og over internett. Øvingsoppgaver blir gjennomgått.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS230 Operasjonsanalyse

Operations Research

Emneansvarlige: Marie Gotteberg Steen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN, NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Introduksjon til modeller og modellering, bruk av regneark til kvantitative beslutningsmodeller, lineær programmering, heltallsprogrammering, nettverksmodeller, ikke-lineær programmering, målprogrammering.

Læringsutbytte: Å gi studentene et solid grunnlag for å bruke viktige kvantitative beslutningsmetoder, hvor lineær programmering vil være den mest sentrale, for å løse økonomiske problemer. Hovedvekten på kurset vil bli lagt på formulering og løsning av ulike problemer. Videre vil økonomiske tolkninger av resultatene være sentrale. Det blir lagt vekt på å diskutere styrker og svakheter med de ulike metodene, og det faktum at modeller alltid vil være en forenkling av virkeligheten. Kurset vil i en viss grad bli vinklet mot problemstillinger knyttet mot landbruk og naturressursforvaltning.

Læringsmåter: Forelesninger (2 timer/uke) med integrert bruk av IKT, spesielt bruk av regneark, for å gjennomgå ulike modeller interaktivt i klassen. PC-lab undervisning (2 timer/uke) hvor studentene deles inn i grupper. Det gjennomgås ulike oppgaver hver uke og studentene jobber med disse under veiledning. I tillegg oppfordres studentene til å jobbe med ulike typer oppgaver i læreboka.

Læringsstøtte: Foreleser har ingen fast treffetid, men ertilgjengelig forfaglig veiledning gjennom e-post og telefon, samt forbesøk på kontoret etteravtale gjennom hele semesteret. Hjelpelærene er også tilgjengelig forfaglig veiledning etteravtale.

Pensum: Deler av Hillier, F. S. and M. S. Hillier, 5. edition: "Introduction to Management Science", eller tilsvarende bok.

Forutsatte forkunnskaper: Innføringskurs i matematikk, statistikk og mikroøkonomi (MATH100, STAT100, ECN110)

Obligatorisk aktivitet: Obligatoriske aktiviteter, minimum 7 av 10 innleveringer må bestås

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen (3,5 time) teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2 timer forelesninger og 2 øvingstimer pr. uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS240 Vareproduksjon og logistikk

Operations Management

Emneansvarlige: Kolbjørn Christoffersen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2003H

Emnets innhold: Produksjonen som transformasjonsprosess. Produksjonsfunksjonen. Produksjonens strategiske rolle og produksjonsstrategier. Design av produkter og produksjonsnettverk. Fabrikklayout og produktflyt. Prosessteknologi. Jobbdesign. Kapasitetsstyring. Lagerstyring. Forsyningskjeder. Materials Requirements Planning og Just-In-Time. Prosjektstyring. Kvalitetsstyring og total kvalitetsledelse. Feilprevensjon og gjenoppretting.

Læringsutbytte: Emnet skal gi studentene grunnleggende kunnskaper om produksjonsfunksjonens rolle i foretaket og kunnskaper om design, planlegging, styring og forbedring av produksjonsaktiviteter og varestrømmer.

Læringsmåter: Forelesninger.

Pensum: Slack N., A. Brandon-Jones, R. Johnston. (2013). Operations Management, 7. utgave. Pearson.

Forutsatte forkunnskaper: STAT100 Statistikk.

Eksamen: Skriftlig prøve 3 timer.

Normert arbeidsmengde: 300 timer inkludert studentenes egeninnsats.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Cirka 50 timer forelesning.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS260 Skatte- og avgiftsrett

Tax Law

Emneansvarlige: Ole Gjølberg

Medvirkende: David Eilert Eilertsen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2013V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Innføring i næringsbeskatning, med særlig vekt på forskjeller fra personbeskatning. Alminnelig inntekt i næringsvirksomhet, med særlig vekt på tidfesting av inntekter og kostnader, herunder forskjeller fra regnskapslovens regler. Særregler i tilknytning til aksjonærer og aksjeselskaper, herunder utsatt skatt. Særregler i tilknytning til deltakerlignede selskaper. Personinntekt i næring (beregnet personinntekt), herunder vilkår, beregning og tilordning/fordeling på aktuelle eiere. Omstrukturering, virksomhetsoverdragelse og generasjonsskifte, herunder skattepliktig- og skattefri omdanning Merverdiavgiftssystemet, herunder avgiftspliktens omfang (avgiftsområde) og mulighet for frivillig avgiftsregistrering, avgiftsgrunnlaget og særskilte fritak for utgående merverdiavgift og særskilte begrensninger i fradragsretten for inngående merverdiavgift.

Læringsutbytte: Kurset skal gi studentene oversikt over grunnprinsippene i skatteretten, herunder lovforståelse, lovanvendelse og bruk av rettskilder. Næringsbeskatning, herunder skattlegging av selskaper og selskapsdeltakere samt omstrukturering, utgjør den betydeligste del av emnet. Særlig med vekt på praktisering i en økonomisk sammenheng. Emnet skal også gi god kjennskap til følgende deler av avgiftsretten (merverdiavgift).

Læringsmåter: Forelesninger. Øvningsoppgaver.

Læringsstøtte: -

Pensum: Lars Fallen, Innføring i skatterett (seneste utgave) Ole Gjems-onstad, Merverdiavgift - en innføring (seneste utgave) Ole Gjems-Onstad (red), Skattelovsamlingen, studentutgave (seneste utgave)

Forutsatte forkunnskaper: BUS 160 - Skatterett for økonomer

Obligatorisk aktivitet: En innleveringsoppgave, som må være godkjent før studenten kan delta på eksamen.

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen (3,5 timer).

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 4 forelesningstimer pr. uke (sammenhengende). Totalt 48 timer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS271 Idé og forretningsutvikling

Idea and Business Development

Emneansvarlige: Elin Kubberød, Nils Sanne

Medvirkende: Nils Sanne, Elin Kubberød

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2005V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Hovedelementer i kurset er bygget rundt:- Hva en forretningside er og hvordan bygge en forretningsmodell- Betydningen av læring om kunden i

realisering av en forretningside- Økonomien i en forretningside og oppstartsprosjekt

Læringsutbytte: Kurset har som mål å gi studenter grunnleggende innsikt i hvordan utvikle de forretningsmessige og strategiske aspekter ved en forretningsidé slik at den kan skape verdi for en kunde i et relevant marked. Kursdeltakerne vil få en teoretisk og praktisk forståelse for entreprenøriell forretningsutvikling med fokus på forretningsmodellering, Lean Start-up, kundeinnsiktsmetoder, økonomiske forutsetninger og kalkyler i tidlig fase innovasjonsprosjekter. Kurset fokuseres rundt verktøy og teknikker for å teste ut en ide for et marked og vil samtidig gi en lett innføring i økonomi, markedsføring og strategi.

Læringsutbytte:Kunnskaper: - Beskrive hva som skiller en forretningsidé fra andre ideer- Beskrive metoder og teknikker som brukes i utvikling av en forretningsidé

Ferdigheter: - Utvikle en idé til et forretningscase og beskrive denne gjennom en forretningsplan- Planlegge og utføre enkle tester av ideen ut i målmarkedet og gjøre

enkle økonomiske kalkyler- Legge frem, presentere og selge en forretningsidé, skriftlig og muntlig- Innhente relevant informasjon fra kilder som konkurrenter, kunder og markedet og bearbeide og evaluere informasjonen for å kunne utforme et bedre beslutningsgrunnlag- Bruke teori for å forstå og analysere arbeidsprosesser i oppstartsfasen av ny forretningsmulighet og kunne treffe begrunnede valg

Generell kompetanse:- Arbeide selvstendig med stor grad av selvstyring på et konkret og praktisk forretningscase- Arbeide i tverrfaglige prosjektteam kommunisere og samarbeide og utveksle synspunkter med andre som har ulik bakgrunn fra en selv- Bruke egen kunnskap og kompetanse på nye og komplekse områder gjennom å utforske forretningscase og dermed kunne reflektere over og forbedre egen faglig utøvelse- Kommunisere og presentere eget arbeid- Utvikle egen strategisk tenkning, selvtillit og kreativitet på nye områder

Læringsmåter: Læringen skjer gjennom forelesninger, workshops under veiledning, muntlige gruppepresentasjoner og selvstendig gruppearbeid på et valgt forretningscase. Studentene skal i starten av kurset etablere grupper på tvers av fag og studiebakgrunn og skal arbeide i team om utvikling av en reell forretningside og som ender opp i en forretningsplan.

Læringsstøtte: -

Pensum: Osterwalder, Alexander & Pigneur, Yves: Business Model Generation, 2010. Hoboken, N.J. : Wiley. ISBN: 978-0470-87641-1, h.. Finnes som E bok: (ISBN: 9780470901038). I tillegg kommer utdelt litteratur som legges på Fronter

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: 3 obligatoriske oppgaver (hvorav en er muntlig)

Eksamen: Semesteroppgave: Forretningsplan (50 %). Muntlig presentasjon (50 %). Ingen kontinuasjonseksamen blir arrangert i dette faget.

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: BUS171 - 5 stp.

Undervisningstid: Forelesninger: 20 timer. Veiledningstimer og workshop: 20.

Deltakelse på årlig event ved NMBU, Innovasjonscamp.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS280 Privat- og næringsforsikringer

Private and Corporate Insurance

Emneansvarlige: Ragnar Arnljot Øygard

Medvirkende: Roger Loen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang2012H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset har to hoveddeler. Private forsikringer og næringslivsrelaterte forsikringer. Disse to hovedemnene er igjen delt inn i to områder interesseforsikringer og personforsikringer. I tillegg vil ulike former for ansvarsforsikringer for næringslivet bli gjennomgått. De ulike former for pensjonsordninger er og et sentralt tema. Risk management prosessen i forbindelse med forsikring som risikoavlastning for næringslivet er og en viktig del.

Læringsutbytte: Forstå og kunne grunnleggende prinsipper for hvordan forsikring er priset med hensyn til risiko og risikooverføring. Studenten bør kunne foreta enkel forsikringsrådgivning for private. Studenten bør videre kunne foreta enkel risikovurdering, forsikringshåndtering og anbudsinnhenting for mindre og mellomstore bedrifter. Studenten bør kunne søke jobber innen forsikringsvirksomhet og kunne håndtere et forsikringsprogram for mindre og mellomstore bedrifter.

Læringsmåter: -

Læringsstøtte: -

Pensum: Det er utarbeidet et eget kompendium for kurset som er i to deler.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Innleveringsoppgave som teller 40 % av samlet karakter. Skriftlig eksamen (3 timer), som teller 60 % av samlet karakter.

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Ca. 30 timer forelesninger

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS305 Strategiutvikling

Strategy Development

Emneansvarlige: Silja Marianna Korhonen-Sande

Medvirkende: Glenn Roger Kristiansen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka.

Første gang2011H

Fortrinnsett: M-ØA, M-EI

Emnets innhold: Kurset har to hovedtemaer: (1) strategiske valg knyttet til kilden til bedriftens konkurransefordel samt vekstmodus, og (2) strategianalyse og formulering.

Læringsutbytte: Dette kurset gir deg en dypere forståelse av de kjerneområdene i strategiutvikling som er anvendbare i mange ulike organisatoriske kontekster og industrier: strategiske valg knyttet til konkurransefordel og vekstmodus samt prosessen med å utvikle en strategi. Basert på gjennomgang av sentrale teorier/ perspektiver i strategifaget og case-analyse av strategiske handlinger i forskjellige industrikontekster, gir dette kurset forståelse av hvorfor noen bedrifter lykkes i konkurranse mens andre mislykkes. Studentene skal forstå hvordan forskjellige teorier utfyller og motsier hverandre, opparbeide dypere kunnskap om faktorer som virker inn på virksomhetens strategi, og få forbedret evne til å forstå grunnlaget for og konsekvensene av forskjellige strategiske valg. Du skal forbedre ferdighetene dine i å bruke forskjellige metoder for å analysere virksomhetens interne og eksterne omgivelser, unngå vanlige problemer i strategisk beslutningstaking, velge hensiktsmessige strategier og formulere strategiutsagn. Du skal se usikkerheten og kompromissene som ledelsen må håndtere i strategisk beslutningstaking, og få en innsikt i hvordan strategi er knyttet til dine videre spesialiseringsstudier. Kurset bygger på forskning på ressursbasert teori, bedriftens vekstmodus (allianser, kunde-leverandør relasjoner, intraprenørskap), og strategisk problemløsning og beslutningstaking.

Læringsmåter: Studentene oppmuntres til å bli kjent med kurslitteraturen før forelesninger slik at den kan diskuteres og anvendes i øvelser i klasserommet. Litteraturen for hver forelesning blir gitt i kursprogrammet. I tillegg anvender studentene teorier på caser og presenterer sentral litteratur i små grupper.

Læringsstøtte: Studentene får tilbakemelding i forbindelse med presentasjoner. Utenfor forelesningstidene er læreren tilgjengelig via e-post. Repetisjonsforelesninger på bachelornivå er organisert dersom min. 20 studenter ønsker det.

Pensum: Artikler (liste over pensum legges ut på Fronter).

Forelesningsnotater. Johnson, G., K. Scholes and R. Whittington. 2012. Fundamentals of Strategy, 2/E (eller nyere utgave). (bare for repetisjon)

Forutsatte forkunnskaper: AOS 130 (Innføring i organisasjonsteori) eller tilsvarende forkunnskap, AOS237 (Foretaksstrategi) eller tilsvarende forkunnskap. Det er forutsatt at studentene kan lese faglitteratur, dvs. vitenskapelige artikler på engelsk.

Obligatorisk aktivitet: Dette er et intensivkurs. Deltakerne organiseres i grupper og hver gruppe leverer inn caserapport og presenterer artikler. Deltakelse i 90% av forelesningsdager er obligatorisk. For å delta og få godkjent de obligatoriske aktivitetene kan ikke studentene komme senere enn til andre forelesning i emnet. Obligatoriske aktivitetene er gyldige kun for et semester og konteeksamen i påfølgende semester.

Eksamen: Innlevering av semesteroppgave i grupper teller 30%. Avsluttende skriftlig hjemme-eksamen (30 timer) teller 70%. NB! Dersom augustblokka slutter på mandag, begynner hjemmeeksamen allerede på søndag. Både semesteroppgaven og hjemmeeksamen må være bestått for å bestå kurset. Eksamen og semesteroppgaven må bestås i samme semester. Konteeksamen for de som har bestått semesteroppgaven men strøket på hjemme-eksamen, vil bli gitt i påfølgende semester. Denne konte-eksamen (70% av karakteren) er ikke en hjemme-eksamen men en skriftlig eksamen (3.5 timer). Karakteren for semesteroppgaven er kun gyldig det semesteret oppgaven er skrevet og i påfølgende konte-eksamen.

Normert arbeidsmengde: I henhold til NMBU-normer. 5 poeng=150 timer

Opptakskrav: B.Sc.

Undervisningstid: Kurset gjennomføres som et intensivkurs i augustblokka med 4-5 timer per dag på avtalte dager. Ca. 30 timers strukturerte aktiviteter. I tillegg kommer gruppearbeidet. Dersom flere enn 20 studenter har behov for det, blir repetisjonsforelesninger organisert i slutten av hver forelesningsdag for de som føler at de mangler solid strategikunnskap fra bachelornivå. Denne kunnskapen kreves for å løse case-oppgavene og for å lese pensum.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS310 Strategiimplementering og prestasjonsmåling

Strategy Implementation and Performance Measurements

Emneansvarlige: Silja Marianna Korhonen-Sande

Medvirkende: Per Aksel Holving, Dag Øivind Madsen, Kjell Gunnar Hoff

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka, .

Første gang2008H

Fortrinnsett: M-ØA,

Emnets innhold: Kurset har to hovedtemaer: Prestasjonsmåling og strategiimplementering med hovedvekt på balansert målstyring. Teorien vil bli supplert med både skriftlige og muntlige casedrøftinger basert på grupper.

Læringsutbytte: Kursets målsetting er å øve opp studentenes kompetanse innenfor strategiimplementering og prestasjonsmåling.

Læringsmåter: Kurset består av: 1. Forelesninger. 2. Arbeid med case i grupper.

Læringsstøtte: -

Pensum: K.G. Hoff og P.A. Holving, Balansert målstyring, Universitetsforlaget 2002 eller nyere utgave dersom allerede til salgs. Utvalgte artikler og bokkapitler.

Forutsatte forkunnskaper: BUS305

Obligatorisk aktivitet: Deltakelse på forelesninger og i grupper er obligatorisk.

Eksamen: 1. Caseoppgaven (grupper) (40% av sluttkarakteren). 2. Avsluttende skriftlig eksamen (individuell) (60% av sluttkarakteren). Eksamen og caseoppgaven må bestås i samme semester. Hvis man stryker i en av delene stryker man totalt. Konteeksamen (60% av sluttkarakteren) for de som har bestått caseoppgaven, men strøket på eksamen, vil bli gitt i påfølgende semester. De obligatoriske oppgavene er gyldige kun ett semester inkludert konteeksamen.

Merknader: Kurset er rettet mot alle som skal ta master i økonomi og administrasjon med hovedprofil Strategi og ledelse eller Økonomistyring. Det vektlegger strategiimplementering og balansert målstyring.

Normert arbeidsmengde: Tilsvarende 5 **Studiepoeng**.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Kurset gjennomføres som et intensivkurs i januarblokka med samlinger basert på obligatorisk fremmøte. Ca. 26 timers strukturerte aktiviteter. I tillegg kommer gruppearbeidet.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS311 Miljøregnskap og miljøledelse

Environmental Accounting and Management

Emneansvarlige: Ståle Navrud

Medvirkende: Carl Brønn

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN, NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2008H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset består av tre hoveddeler: i) Miljøregnskap. Kurset åpner med en modell over miljøkrav som stilles til private og offentlige virksomheter og alternative strategier de kan følge for å oppfylle disse miljøkravene fra ulike interessegrupper (stakeholders). Deretter gjennomgås grunnleggende begrep som bærekraftig utvikling, økologisk effektivitet (ecological efficiency), øko-effektivitet (eco-efficiency), og de tre bunnlinjer: økonomi, miljø og samfunnsansvar (Corporate Social Responsibility - CSR). Samfunnsansvar innebærer at eksisterende og ny virksomhet tar hensyn til lokalbefolkningens rettigheter og behov, og at arbeidstakere jobber under helse-, miljø og sikkerhetsmessig forsvarlige forhold. Deretter beskrives, kritiseres og eksemplifiseres ulike metoder for miljøregnskap, livsløpsanalyser (Life Cycle Assessments - LCA), miljøvaredeklarasjoner, samt miljømerkings- og miljøsertifiseringssystemer. ii) Miljøledelse. Miljøledelse for bærekraftlig utvikling av offentlig og privat virksomhet er en dynamisk og kompleks organisasjonsmessig utfordring som krever tilpassning og nytenkning. Derfor må ledelsesmetoder for å arbeide med miljø saker være følsomme for sosiale så vel som tekniske virkninger dette har for organisasjonen. Systemtenking er et analytisk rammeverk for å forstå komplekse organisasjonsmessige strukturer som systemer. Kurset gir således en innføring i systemtenkningsmetoden og viser hvordan den kan anvendes på en organisasjon ved hjelp av Balance Score Card (BSC) metoden. iii) Bærekraftig utvikling for privat og offentlig virksomhet. Kurset søker å vise hvordan kunnskap i miljøregnskap, systemtenkning, Balanced Scorecard (BSC)-metoden, og Corporate Social Responsibility (CSR) kan utnyttes som ledelsesverktøy for miljøvennlige og bærekraftige offentlige og private virksomheter.

Læringsutbytte: Studentene skal kunne forklare systembaserte ledelsesmetoder og praktiske verktøy for utvikling av miljøstrategi og miljøregnskap for private og offentlige virksomheter, og kunne evaluere eksisterende miljøregnskap og miljøstyringssystemer.

Læringsmåter: Forelesninger og omfattende veiledning av studentgrupper i deres arbeid med semesteroppgaven. Studentgrupper presenterer "nesten ferdige" utkast til semesteroppgaver for resten av klassen, som gir kommentarer sammen med lærer. Øvingsoppgave i evaluering av utvalgte bedrifters miljøregnskap, med presentasjon og tilbakemeldinger i klassen.

Læringsstøtte: Omfattende veiledning av studentgrupperi deres arbeid med semesteroppgaven.

Pensum: - Schaltegger, S. and R. Burritt 2000: Contemporary Environmental Accounting. Issues, Concepts and Practice. Greenleaf Publishing, Sheffield, UK - Utvalgte artikler og bokkapitler, som er lagt ut på kursets nettsider.

Forutsatte forkunnskaper: ECN170 eller tilsvarende innføringskurs i miljø- og ressursøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Semesteroppgaven teller 100 % av karakteren.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Overlapper med ECN373

Undervisningstid: 40 timer.

Eksamensdetaljer: Oppgave: A - E / Ikke bestått

BUS313 Strategisk økonomistyring

Strategic Cost Management

Emneansvarlige: Ole Gjølberg

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2010H

Fortrinnrett: -M-ØA og M-IØ

Emnets innhold: Strategiske lønnsomhetsanalyser omfatter prissetting, strategiske kostnadsanalyser, kapasitetskostnader, kundelønnsomhetsanalyser, målkostnader, kvalitetskostnader, og interorganisatorisk styring. Videre vil det bli sett på controllerens rolle i gjennomføringen av strategisk økonomistyring. Kurset søker også å bidra til vurdering av hvilke kalkylesystemer som kan være mest hensiktsmessige i ulike situasjoner.

Læringsutbytte: Emnets målsetning er å øke forståelsen for hvordan bedrifter kan skape konkurransefortrinn gjennom strategiske lønnsomhetsanalyser og beslutninger, samt utvikle kunnskap om relevante verktøy knyttet til strategisk resultat- og målstyring.

Læringsmåter: Forelesninger, studentpresentasjoner og arbeid med innleveringsoppgaver (grupper)

Læringsstøtte: -

Pensum: Utdales ved emnets start

Forutsatte forkunnskaper: BUS305 og økonomifag tilsvarende bachelor i økonomi og administrasjon

Obligatorisk aktivitet: Innleveringsoppgaver som vurderes til godkjent/ikke godkjent

Eksamen: Innleveringsoppgaver (gruppe) Avsluttende skriftlig eksamen (individuell)

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Forelesninger Torsdag klokka 1400-1800 og Fredag klokka 1000-1200 i uke 36, 38, 40, 42, 44 og 46

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS314 Virksomhetsstyring

Corporate Governance

Emneansvarlige: Jonas Gaudernack

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell, .

Første gang2010V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset vil være basert på en blanding av tradisjonelle forelesninger, seminarer/gruppediskusjoner og gjesteforelesninger fra ledende praktikere.

Læringsutbytte: Kurset har som formål å gjennomgå ledende praksis, regler og krav til hvordan store selskap styres og kontrolleres. Innledningsvis vil det fokuseres på sentrale begrep, regelverk og retningslinjer. Deretter vil fokuset dreies mot de ulike aktørenes rolle i virksomhetsstyringen, deriblant styre, revisjonsutvalg, ledelse, kontrollere, risiko- og compliancefunksjoner, internrevisor og revisor. En sentral del av kurset vil handle om hvordan prosessene for virksomhetsstyring, risikostyring og

internkontroll kan legges opp. De siste forelesningene vil handle om internrevisors og revisors rolle og arbeidsmåte..

Læringsmåter: Forelesninger, seminarer, gruppearbeid, lesestoff.

Pensum: Det samlede pensum vil tilgjengeliggjøres på Fronter i løpet av semesteret. Pensum vil blant annet inneholde relevante artikler, deler av aksje-, revisor- og regnskapslovgivningen, Norsk anbefaling for eierstyring og selskapsledelse (www.nues.no), COSO- rammeverkene for risikostyring og internkontroll, internrevisjonsstandardene og revisjonsstandardene, samt deler av kapitaldekningsregelverket for bank/finans (Basel III).

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende bedriftsøkonomi, finansregnskap, driftsregnskap og finans

Obligatorisk aktivitet: Korte innleveringsoppgaver ved behov

Eksamen: -Skriftlig 3,5 timer

Normert arbeidsmengde: tilsvarende normen for 5 s.p.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Ca. 30 timer

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS315 Corporate Finance and Valuation

Corporate Finance and Valuation

Emneansvarlige: Glenn Roger Kristiansen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Annually

Undervises på språk: EN, NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Høstparallel

Første gang2015H

Emnets innhold: Course topics: ζ prediction of unlevered cash flow ζ discounting of cash flow ζ calculation of capital costs of capital (e.g., WACC) ζ sensitivity- and scenario analysis (e.g., the use of binomial trees) ζ fundamentals underlying corporate valuation ζ corporate valuation methods (e.g., multiples, certainty-equivalent cash flows, adjusted present value, NPV, IRR) ζ the use of risk-free interest rates (theoretical spot rates; investment horizon issues) ζ terminal value ζ assessing and calculating historical performance ζ amending the financial statement for the purpose of corporate valuation ζ financial ratios ζ corporate strategy and prediction of

performance, unlevered beta, the functions of asset pricing models (e.g., CAPM and APT), integrating principles and thinking in finance, strategy and accounting in order to value assets, projects and corporations. The topics listed are not meant to be exhaustive, and may be amended.

Læringsutbytte: The students will learn how to value projects and corporations of various sizes. This entails integrating the disciplines of finance, strategy, and accounting. The valuation process consists of many details and potential pitfalls, which we aim to overcome through this course. There is not one correct way of valuing a company or project, and we triangulate among several methods in order to ensure that we are in the ballpark of the best estimated value. We will employ Excel in a way that will benefit you in a later job position with respect to valuation challenges. You will learn how to convert accounting measures into free cash flow, which is the foundation for the much used discounting-valuation method. The separation between accounting measures and cash flow is crucial for all valuation, and even though you may know the calculations by heart, it takes time to think in cash-flow terms if you have a background from accounting or business economics. The course aims to naturally shift focus from the accounting statement to the cash-flow statement and related applications for valuation purposes. We will perform pro-forma financial statements in order to estimate future unlevered operational cash flow, a basis that is important for valuation. We naturally also focus on estimation of the cost of capital for equity, debt, and the combined assets, and the effects of debt on project and company valuation. We take into account both personal and corporate tax rates. Estimation of the cost of capital is a complex and debated area, and we will therefore spend considerable amount of time on this topic. An overview of asset-pricing models is important in this respect, together with an understanding of theoretical spot rates, which can be used as estimates for risk-free interest rates at different maturities. Alternative valuation methods include for instance free-cash-flow discounting, the adjusted-present-value (APV) method, the flow-to-equity approach, the WACC method, the portfolio-tracking method, and the certainty-equivalent method. We will combine these methods with scenario and sensitivity analyses, for instance by systematically changing growth estimates. In this regard, the binomial-tree valuation method is an important tool when taking into account the flexibility to continue or stop a project. We will also look at how to compare the value of projects and corporations, and why you in most cases would prefer the NPV over the IRR criterion. Lastly, capital structure and dividend policy are short topics of the course. The value of debt depends partly on your personal and corporate tax rate, and we will discuss why, for instance, required return to equity holders increases with leverage. The theoretical perspectives by Modigliani and Miller are central for the treatment of capital structure.

Læringsmåter: Forelesninger og gruppearbeid

Pensum: Syllabus: to be announced.

Forutsatte forkunnskaper: BUS220, BUS210 or equivalent Minimum requirements for entrance to higher education in Norway (generell studiekompetanse)

Obligatorisk aktivitet: Attendance is compulsory in order to be able to take the exam. Students will be required to work in groups.

Eksamen: Home exam/term paper (70%); mid-term exam (30%). The retake exam is a written individual exam (100%). Note that the mid-term exam is not valid for the retake exam.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS321 Empiriske analyser av finans- og varemarkeder – teoridel *Empirical Analyses of Financial and Commodity Markets - Theory*

Emneansvarlige: Sjur Westgaard

Medvirkende: Ole Gjølberg, Frank Asche, Olvar Bergland

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i juniblokka. Emnet har undervisning/vurdering i juniblokka, .

Fortrinnsrett: M-ØA.

Emnets innhold: I kurset vil ulike tema tas opp. Disse vil kunne være forskjellige fra ett år til et annet, bl.a. basert på pågående forskning ved Instituttet: aksjemarkeder, olje-, el- og andre energimarkeder, markedene for matvarer, metaller, valuta osv.

Kurset vil inneholde følgende aktiviteter: 1. forelesninger. 2. økonometriske øvinger.

Læringsutbytte: Kursets målsetting er å utvikle studentenes evne til å lese empiriske analyser basert på problemstillinger og data fra finans- og varemarkedene og til selv å kunne utføre empiriske analyser av disse markedene. Denne målsettingen søkes oppnådd gjennom å knytte økonomisk teori og hypoteser om disse markedene til anvendt økonometrisk metode og data. Sentrale problemstillinger, metoder og resultater fra forskningslitteraturen vil bli presentert gjennom forelesningene.

Læringsmåter: -

Læringsstøtte: GiveWin/PcGive.

Pensum: Sentral lærebok i anvendt økonometri pluss diverse utdelt materiale.

Forutsatte forkunnskaper: Bachelor, BUS220 og ECN202 eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig eksamen 3,5 timer.

Opptakskrav: Bachelor i økonomi

Overlapp: 5 sp. reduksjon mot gamle BUS320 på 10 Studiepoeng.

Undervisningstid: Forelesninger og organiserte øvinger: ca. 60 timer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

BUS322 Investeringsanalyse og finansiell risikostyring

Investment Analysis and Financial Risk Management

Emneansvarlige: Ole Gjølberg

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell, .

Første gang2009V

Fortrinsrett: -M-ØA, M-IØ

Emnets innhold: Kurset vil ta for seg sentrale temaer og problemstillinger innen finansmarkedsanalyse og risikostyring. Stikkord: * prising av aksjer * analyser av avkastning og risiko * porteføljeoptimering * kapitalverdimodellen * effisiente markeder* evaluering av fondsforvaltning * terminmarkeder: prising av futures/forward og bruk av termininstrumenter i risikostyringen *

Læringsutbytte: Studentene vil i dette kurset erverve seg sentrale kunnskaper innen moderne finansmarkedsanalyse og finansforvaltning. Stikkord: risiko og avkastning, porteføljeoptimering, evaluering av fondsforvaltning, risikostyring

Læringsmåter: Kurset vil bestå av en blanding av tradisjonelle forelesninger og praktiske øvinger Det forutsettes at studentene tar med seg egen lap top på forelesningene og at studentene i løpet av kurset gjør seg godt kjent med bruk av tilgjengelig programvare for analyser av finansmarkeder og investeringer. Det forutsettes videre at studentene holder seg aktivt og løpende orientert om utviklingen i finans- og varemarkederne (aksjer, opsjoner, futures, rente, valuta).

Læringsstøtte: Nettsidene til pensumboka. Fronter: Det vil bli lagt ut diverse materiale og programvare.

Pensum: Bodie, Kane og Marcus, Investments + diverse hand-outs og nettstedet.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende finans; statistikk/økonometri, mikroøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: To til tre innleveringsoppgaver som må være godkjent for å kunne framstille seg for avsluttende eksamen.

Eksamen: 30 timers hjemmeeksamen. Individuell utarbeidelse av konsulentanalyse basert på et utdelt case. Godkjente innleveringsoppgaver er en forutsetning for å få gå opp til sluttakseman.

Normert arbeidsmengde: Iht. NMBUs normer.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Ca. 30 timer forelesninger og ca. 30 timer organiserte PC--øvinger.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS323 Analyser av råvaremarkeder

Commodity Market Analysis

Emneansvarlige: Marie Gotteberg Steen

Medvirkende: Marie Gotteberg Steen, Ole Gjørberg, Atle Guttormsen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2009V

Fortrinnsrett: -M-ØA, M-ECON

Emnets innhold: Kurset tar sikte på å gi studentene en grundig innsikt i hvordan internasjonale råvaremarkeder fungerer (tilbud, etterspørsel, lagerhold). Det vil legges betydelig vekt på å etablere kompetanse på de store råvarebørsene, herunder prisdannelsen, spot-futures prisrelasjoner, sikrings- og investeringsstrategier. Emnet vil gis gjennom klassiske forelesninger, gjesteforelesninger og oppgaveskriving om en utvalgt råvare. Studentene skal jobbe i grupper og presentere rapporten i seminarer.

Læringsutbytte: Emnet skal gi studentene innføring i internasjonale varemarkeder. Dette gjøres ved å kombinere økonomisk teori med praktisk kunnskap om disse markedene. Forelesningene vil gi kunnskap om viktige varemarkeder, handelsfaktorer, tilbud og etterspørsel samt markedsfaktorer.

Læringsmåter: Forelesninger, gjesteforelesninger, bedriftsbesøk samt skriving av semesteroppgave.

Læringsstøtte: -

Pensum: Vil oppgis ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: -Grunnleggende finansiering og investering, mikroøkonomi, statistikk

Obligatorisk aktivitet: Deltakelse på minst 2/3 av forelesningene/seminarene. Aktiv deltagelse på seminarer, eventuelt også blogging om utvalgt råvare, deltagelse i investeringsspill.

Eksamen: Studentene evalueres på grunnlag av innlevert semesteroppgaver samt muntlig eksamen. Muntlig eksamen tar utgangspunkt i pensum, forelesninger, semesteroppgave

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: -Normalt 4 timer per uke, men det kan være aktuelt å legge inn mer intensive moduler

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS324 Opsjoner, derivater og risikostyring

Options, Derivatives and Risk Management

Emneansvarlige: Espen Gaarder Haug

Medvirkende: Glenn Roger Kristiansen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2011H

Fortrinnsrett: -M-ØA

Emnets innhold: Kurset vil i hovedsak fokusere på opsjoner og risikostyring, men også komme inn på konvertible obligasjoner. Prising av opsjoner, risikoparametere innen opsjoner, generelt om risikostyring, sannsynlighetsfordelinger i teori og praksis. Opsjoner innbakt i andre kontrakter, realopsjoner. Investering og sikringstrategier ved bruk av opsjoner. Kurset vil aktivt benytte seg av regneark (Excel) hvor vi vil implementere opsjonsmodeller og risikostyringsverktøy.

Læringsutbytte: Studentene vil i dette kurset erverve seg sentrale kunnskaper innen opsjonsteori, risikostyring og fondsforvaltning. Stikkord: opsjoner, opsjonsprising, opsjoner på aksjer, råvarer, futures og forwards, realopsjoner, sannsynlighetsfordelinger, risikoparametere, teori mot praksis.

Læringsmåter: -

Læringsstøtte: -

Pensum: Hull, J. Options, Futures and Other Derivatives, Prentice Hall siste utgave + diverse hand-outs og nettsteder.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende finans og statistikk, grunnleggende kunnskaper Excel.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: -Avsluttende skriftlig eksamen, 3,5 timer

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Ca 35 timer forelesning og ca 25 timer organisert PC-lab øvinger.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS325 Obligasjoner, swapper og andre renteinstrumenter

Fixed Income Instruments

Emneansvarlige: Espen Gaarder Haug

Medvirkende: Glenn Roger Kristiansen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2012V

Fortrinnsrett: -M-ØA

Emnets innhold: Kurset vil ta for seg obligasjoner, renteswapper, assetswapper, FRA's og andre rentepapirer som aktivt benyttes i det norske og internasjonale finansmarkedet. Kurset vil se på bruken av slike instrumenter i stat, kommune, bedrifter og finansaktører. Verdien og risikoen i slike finansielle kontrakter.

Investering, strategier og risiko forbundet med ulike typer rentepapirer. Kurset vil aktivt benytte seg av regneark (Excel) hvor vi vil analysere denne typen instrumenter.

Læringsutbytte: Studentene vil i dette kurset erverve seg sentrale kunnskaper innen obligasjoner, renteswapper, assetswapper, FRA"s og andre former for renteinstrumenter. Kunnskapen er høyst relevant for en rekke jobber i privat og offentlig sektor som har med finansiering og investering å gjøre. Stikkord: finansiering av stat, kommune og bedrifter, rentesikring av lån, fondsforvaltning, yield, durasjon, konveksitet, swapspread, kreditt-spread, kredittrisiko, caps, floors, swaptions.

Læringsmåter: -

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensum oversikt gis ved kursstart

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende finans og statistikk, grunnleggende kunnskaper Excel.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: -Avsluttende skriftlig eksamen, 3,5 timer

Normert arbeidsmengde: Ca 35 timer forelesning og ca 25 timer organisert PC-lab øvinger.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Forelesning: 35 t. Forberedelse til forelesning og diverse oppgavesett.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS332 Beslutningsanalyse og kapitalbudsjettering

Decision Analysis and Capital Budgeting

Emneansvarlige: Karl Jens Fredrik Bengtsson

Medvirkende: Carl Brønn

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Vårparallell

Første gang2016V

Fortrinnsrett: M-ØA og M-IØ

Emnets innhold: Fra sikkerhet til usikkerhet. Risikomåling. Sensitivitetsanalyser. Scenarioanalyser. Forventet nytte. Strukturering av beslutninger. Beslutningstrær. Beslutningskriterier, Verdi av informasjon. Subjektiva sannsynligheter, Stokastisk dynamisk programmering (med fokus på applikasjoner knyttet til kurset). Multiattribut beslutningstaking, Dominans. Porteføljeperspektiv. Kapitalverdimodellen - CAPM. Tilstandsprefransemodellen - State preference model. Risikojustering i og utenfor markedssammenheng. Relevant risiko. Bruk av markedsinformasjon. Opsjonsaspekter ved realinvesteringer. Kapitalrasjonering. Kapitalstrukturens betydning ved investeringbeslutninger. Investeringsatferd i tilfellet med finansielle krisekostnader.

Læringsutbytte: Dette kurset skal ta seg av beslutningsanalyser og realinvesteringer knyttet opp til bedrifter og under usikkerhet. Kurset vil ha en overvekt på teori og i kurset vil hovedvekten legges på å forstå og anvende forskjellige tilnærminger for å analysere og modellere beslutninger under usikkerhet. Dette innefatter også å beregne nåverdier på realinvesteringer som har innslag av fleksibilitet å kunne tilpasse seg endringer i forutsetninger. Dette vil senere danne grunnlag for beslutninger. I den forbindelse benyttes en rekke oversiktlige problemstillinger og grunnmodeller med en enkel struktur, men som samtidig er så rike at de frembringer viktige generelle resultater. Studentene skal etter å ha fullført kurset:- kunne foreta beslutninger og investeringsbeslutninger som er skikkelig underbygget med hensyn til å vurdere, kvantifisere og analysere usikkerhet- kunne bruke forskjellige tilnærminger for vurdering av usikkerhet på prosjekt- og porteføljenivå- kunne koble prosjektevaluering til modeller for kapitalmarkedet (kapitalverdimodellen CAPM og tilstandspreferansemodellen TSP)- kunne avgjøre hvilket analysenivå som er mest aktuell med tanke på relevant risiko og målgruppen for prosjektet- kunne modellere og analysere investeringer med mulighet å tilpasse beslutninger etter at usikker informasjon gradvis avsløres, blant annet vha stokastisk dynamisk programmering- kunne identifisere, modellere, analysere og i viss utstrekning verdivurdere realopsjoner- kunne analysere investeringsvalg da tilgangen på kapital er begrenset vha lineær programmering- kunne redegjøre for hvordan bedriftens kapitalstruktur kan innvirke på investeringsbeslutninger og gi grunn til uenighet mellom aksjeeiere og lånegivere vedrørende prosjektvalg.

Læringsmåter: Forelesinger og øvelser med lærer til stede.

Pensum: Utvalgte artikkeler og kapitler fra bøker innenfor faget

Forutsatte forkunnskaper: BUS210, BUS220, BUS230

Obligatorisk aktivitet: Innleveringsoppgave med fire delinnleveringer.

Eksamen: En avsluttende eksamen, varighet 3,5 timer. Denne teller 100 %.

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: Bachelor

Overlapp: BUS331 5 stp

Undervisningstid: Ca 50 timer forelesninger og presentasjoner

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS333 Perspektiver på økonomistyring

Approaches to Management Accounting and Control

Emneansvarlige: Inger Johanne Pettersen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Høst

Første gang: 2015H

Fortrinnsrett: M-ØA, M-IØ

Emnets innhold: Emnet har bedriften/virksomheten og omgivelsene i fokus. Vi legger vekt på at begrepet "bedrift" kan ha en vid betydning. En moderne bedrift er en komplisert organisasjon som kan studeres fra en rekke forskjellige perspektiv og med ulike metoder. Å lære seg økonomistyring medfører altså å beherske mange tilnærminger i analyser og diskusjoner. Dette emnet består av følgende

deler: Styringsverktøy i teori og praksis; Økonomistyring og atferdsimplikasjoner; Alternative teoretiske perspektiv på økonomistyring; Kurset tar for seg bredden i bedriftsøkonomisk teori og spesielt teorier om styring av økonomiske ressurser. Dette kurset består av følgende deler: Styringsverktøy i teori og praksis; Økonomistyring og atferdsimplikasjoner; Alternative perspektiv på økonomistyring

Læringsutbytte: Emnets målsetting er å gi studentene følgende kunnskaper, ferdigheter og kompetanse etter å ha studert

emnet

Kunnskaper: Kandidaten har avansert kunnskap i fagområdet økonomistyring og innsikt innen teorier, modeller og teknikker for økonomistyring. *;* har inngående kunnskap om fagområdets vitenskapelige teori og analysemetoder. *;* kan bruke kunnskap i økonomistyringsfeltet gjennom arbeid med cases og praktiske øvelser.

Ferdigheter: Kandidaten: kan analysere problemer ut fra teorier, metoder og fortolkninger innen feltet økonomistyring *;* kan bruke styringsverktøy i løsning av bedriftsøkonomiske problemstillinger *;* kan bruke relevante metoder for forskning og faglig utviklingsarbeid på en selvstendig måte

Generell kompetanse: Kandidaten *;* kan analysere faglige problemstillinger *;* kan bruke sine kunnskaper og ferdigheter i økonomistyring for å utføre arbeidsoppgaver og prosjekter *;* kan formidle selvstendig arbeid og behersker fagområdets uttrykksmåter. *;* kan kommunisere om faglige problemstillinger, analyser og konklusjoner i feltet.

Læringsmåter: Forelesninger, litteratur, studentpresentasjoner og arbeid med innleveringsoppgaver (grupper)

Læringsstøtte: Gjennomgang pensum i forelesninger, tilbakemelding på innleveringsoppgave og diskusjoner i plenum

Pensum: Lærebok: Hopper, D. Northcott, and R.W. Scapens, (eds.), (2007) Issues in Management Accounting. (Hertfordshire, UK: Prentice-Hall). Utvalgte kapitler og artikler. Pensumliste vil bli tilgjengelig på Fronter ved kursstart

Forutsatte forkunnskaper: Økonomifag tilsvarende bachelor i økonomi og administrasjon

Obligatorisk aktivitet: En obligatorisk innlevering (term paper) - gruppebesvarelse med to studenter - som vurderes til godkjent/ikke godkjent

Eksamen: Innleveringsoppgave (gruppe) Bestått/Ikke bestått. Avsluttende skriftlig eksamen (individuell), 3,5 timer . A-E/ Ikke bestått

Normert arbeidsmengde: Tilsvarende normen for 5 s.p. - 150 timer

Undervisningstid: Ca 24 timer undervisning/ forelesninger + arbeid md innleveringsoppgave.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

BUS340 Integrert logistikk

Supply Chain Management

Emneansvarlige: Kolbjørn Christoffersen

Medvirkende: Karl Jens Fredrik Bengtsson

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2011V

Emnets innhold: Forsyningskjeden og dens strategiske betydning.

Leverandørnettverk. Beregning og planlegging av forsyning og etterspørsel.

Planlegging av sykluslager og sikkerhetslager. Leverandørvalg. Anleggslokalisering og transport. Prissetting og inntektsstyring. Koordinering og informasjonsteknologi i forsyningskjeder.

Læringsutbytte: Emnet har som mål å gi studentene kunnskap om forsyningskjedens strategiske betydning, kjennskap til viktige prinsipper for administrasjon av forsyningskjeder og lære studentene viktige verktøy og metoder for design og styring av integrerte logistikksystem.

Læringsmåter: Forelesninger, øvinger og caser med obligatorisk oppmøte.

Pensum: Chopra S., P. Meindl. (2013). Supply Chain Management. Pearson. 5. utgave.

Forutsatte forkunnskaper: BUS240 Vareproduksjon og logistikk eller andre innføringskurs i logistikk. STAT100 Statistikk. BUS230 Operasjonsanalyse

Obligatorisk aktivitet: 3 øvingsoppgaver. 2 caser med etterfølgende gruppediskusjon. Obligatoriske aktiviteter som er gjennomført og godkjent et gitt år vil også være godkjente det påfølgende året.

Eksamen: S-En skriftlig eksamen, 3,5 timer -- OBL1-Obligatorisk aktivitet

Normert arbeidsmengde: 300 timer inkludert egeninnsats.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: 50 timer forelesning og presentasjoner.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

BUS370 Næringsutvikling og entreprenørskap

Innovation Policy and Entrepreneurship

Emneansvarlige: Siw Fosstenløyken, Anders Lunnan

Medvirkende: Anne Moxnes Jervell

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: M-EI, M-REIS, M-ØA

Emnets innhold: Næringsutvikling og næringspolitikk, innvasjonssystemer og kontekst. Entreprenørskap og små bedrifter: begrep, teori, definisjoner. Næringspolitikk på regionalt/kommunalt nivå (utferd med forberedelser og rapportering). Gjeste forelesninger: norsk næringsutvikling, entreprenørskap og innovasjonspolitik. Case/bedriftseksempler. Seminar med framlegging og diskusjon av utvalgte forskningsartikler. Innleveringsoppgaver (grupper og individuelle).

Læringsutbytte: Gjennom arbeid med teori, litteratur og oppgaver skal studentene oppnå innsikt i aktuelle problemstillinger innen næringsutvikling og entreprenørskap. De skal ha kunnskap om teoretiske begrunnelser for og hovedtrekk i norsk næringspolitikk. Studentene skal være i stand til å bruke teori til å analysere aktuelle

problemstillinger knyttet til næringsutvikling og entreprenørskap i Norge i dag. Videre skal de kjenne til aktuelle fagtidsskrift og forskning innen feltet.

Læringsmåter: Forelesinger . Case og utferd for å konfrontere teorien med praksis. Selvstudium av oppgitt litteratur. Seminar med gjennomgang av artiklar og diskusjon rundt sentrale tema innan fagområdet. Innleveringsoppgaver.

Læringsstøtte: -

Pensum: 1. David J. Storey and Francis J. Greene: Small Business and Entrepreneurship, 1st ed. 550 sider. 2. Tillegglitteratur: Utvalgte artikler . Tillegglitteratur blir oppgitt på Fronter.

Forutsatte forkunnskaper: Bachelorgrad eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: En heldags utferd. Tre innleveringsoppgaver . Studentpresentasjoner.

Eksamen: Tre innleveringsoppgaver som må være godkjent før skriftlig eksamen. Avsluttende skriftlig eksamen.

Merknader: Grunnlag for karaktersetting blir kunngjort på fronter før kursstart.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: Bachelor

Undervisningstid: Totalt ca 50 timer klassetimer med forelesninger, gjesteforelesninger, case, studentpresentasjoner og diskusjon. En obligatorisk heldagsutferd. 3 innleveringsoppgaver.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

B15-ECON Bacheloroppgave – Bachelor thesis

Studiepoeng: 15

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Første gang 2015H . Valgfritt. Studenter på programmet kan ta kontakt med aktuell veileder for å avtale tema og tidsplan.

Eksamensdetaljer: En godkjent oppgave: A - E / Ikke bestått

ECN100 Innføring i samfunnsøkonomi

Introduction to Economics

Emneansvarlige: Per Halvor Vale

Medvirkende: Tor Iver Grotheim Steig, Caroline Wang Gierløff, Knut Einar Rosendahl, Torstein Arne Bye, Eirik Romstad, Arild Einar Bjørn Angelsen, Stein Terje Holden, Ståle Navrud, Ragnar Arnljot Øygard, Olvar Bergland, Ole Gjølberg

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: 36

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka.

Første gang: 2011H

Fortrinnsrett: B-ECON

Emnets innhold: Grunnleggende økonomisk teori og hvordan teorien / tenkningen kan hjelpe til å forstå aktuelle samfunnsproblemer. I stor utstrekning skal studentene selv aktiviseres i diskusjoner og ved å skrive obligatoriske temaoppgaver. I begge disse aktivitetene vil det bli stilt krav om akademiske arbeidsmetoder.

Læringsutbytte: Emnet skal bidra til at studentene tidlig får en faglig identitet og raskt sosialiseres med medstudenter. Etter å ha fullført emnet skal studentene ha fått: - kjennskap til sentrale emner i samfunnsøkonomifaget - forståelse av sentrale økonomiske begreper som marked rasjonalitet, likevekt og model - erfaring i å diskutere økonomiske spørsmål muntlig og skriftlig - erfaring i å planlegge og gjennomføre oppgaver sammen med andre studenter i grupper.

Læringsmåter: Forelesninger, lesing av artikler, ekskursjon, to seminaroppgaver, presentasjoner og diskusjon av oppgaver.

Pensum: Deler av: Dasgupta, Partha (2007): Economics: A Very Short Introduction, Oxford University Press
Supplerende materiale. Liste utleveres ved undervisningsstart.

Forutsatte forkunnskaper: Generell studiekompetanse

Obligatorisk aktivitet: To temaoppgaver, to kritikusoppdrag samt tilfredstillende kjennskap til pensumlitteraturen.

Eksamen: To godkjente temaoppgaver, to godkjente kritikusoppdrag samt tilfredsstillende kjennskap til pensumlitteraturen. Alle deler av eksamen må bestås. Kjennskap til pensumlitteraturen vises i oppgavepresentasjonen og kritikus.

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Overlapper 5 Studiepoeng mot ECN101 og 5 Studiepoeng mot EDS140.

Undervisningstid: 30 timer forelesninger, 1 dag utferd, Gruppeoppgaver: 6 timer pr gruppe for presentasjon og kritikk.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: Bestått / Ikke bestått

ECN101 Samfunnsøkonomi for miljø og utvikling

Economics for Environment and Development

Emneansvarlige: Ragnar Arnljot Øygard

Medvirkende: Kristine Malmkvist Grimsrud, Mette Wik, Eirik Romstad, Ståle Navrud

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2015V

Fortrinnrett: Studenter tatt opp ved B-IEDS.

Emnets innhold: Emnet har fire hoveddeler: 1. Mikroøkonomi rettet mot miljø og ressursøkonomi. 2. Miljø- og ressursøkonomi. 3. Samfunnsøkonomisk politikkanalyse av utviklingsprosjekter med vekt på miljøhensyn. 4. Makroøkonomi med fokus på bærekraftig utvikling.

Læringsutbytte: Studentene vil være i stand til å anvende grunnleggende begreper og teorier fra mikroøkonomi, ressursøkonomi, samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og makroøkonomi i tverrfaglig analyse av problemer relatert til miljø, landbruk, utvikling og naturressurser.

Læringsmåter: Forelesninger, obligatoriske øvingsoppgaver og selvstudium.

Læringsstøtte: -

Pensum: Informasjon vil bli gitt under første forelesning og vil bli lagt ut på Fronter.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig 3 timer (100%).

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp:ECN110 3 stp, ECN120 3 stp, ECN170 3 stp, ECN100 5 stp, EDS140 10 stp

Undervisningstid: Femti timer forelesninger

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpemiddel

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN110 Innføring i mikroøkonomi

Introduction to Microeconomics

Emneansvarlige: Mette Wik

Medvirkende: Atle Guttormsen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang 2005H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: I kurset gjennomgås: Konsumentens tilpasing. Produsentens tilpasing. Markedet, særlig fri konkurranse og monopol. Velferdsteori, hva markedet kan og ikke kan.

Læringsutbytte: Kurset er et introduksjonskurs og hovedformålet er at studentene skal lære prinsippene i mikroøkonomisk teori. Mer spesifikt skal studentene gjennom kurset: (i) tilegne seg en oversikt over de viktigste begreper i mikroøkonomi, (ii) trene på å formulere og løse mikroøkonomiske problemstillinger og (iii) skaffe seg gode forutsetninger for videre studier i økonomi.

Læringsmåter: Kurset inneholder forelesninger og øvelser samt nettsider. Hensikten med øvelsene er å konkretisere forelesningene og aktivisere studentene.

Læringsstøtte: Øvingstimer og nettsider.

Pensum: Frank/Bernanke: Principles of Microeconomics, eller McDowell, Thom, Frank og Bernanke: Principles of Economics

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: Studentene må levere og få godkjent 7 av 10 øvingsoppgaver. Oppgavene skal leveres på Fronter innen fristen og vil godkjennes av øvingslærer.

Eksamen: Skriftlig 3,5 timer (100%).

Normert arbeidsmengde: Forelesninger: 2 timer pr uke = 24 timer. Øvingstimer: 20 timer. Lesing av litteratur og arbeid med øvingsoppgaver = 106 timer. Samlet arbeidsmengde = 150 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN111 - 5 Studiepoeng. 3 Studiepoeng mot ECN101. 3 Studiepoeng mot EDS140.

Undervisningstid: Forelesninger: 2 timer pr uke i 12 uker. Øvingstimer: 2 timer pr uke i mindre grupper som jobber med øvelsesoppgaver.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN120 Innføring i makroøkonomi, del I *Introduction to Macroeconomics, part I*

Emneansvarlige: Eirik Romstad

Medvirkende: Per Halvor Vale

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka.

Første gang2006V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Del 1: Grunnleggende økonomiske begreper og teori som gjør analysene i del 2 og 3 mer fokuserte. Del 2: Økonomien på lang og mellomlang sikt: Økonomisk vekst, utvikling og velferd. Del 3: Økonomien på kort sikt: Økonomisk konjunktur- og stabiliseringspolitikk.

Læringsutbytte: Studentene skal kunne forstå grunnleggende makroøkonomiske modeller og være i stand til å gjøre enkle analyser av sentrale spørsmål som angår økonomisk vekst og utvikling på lang sikt, full sysselsetting og stabilisering av den økonomiske utviklingen på kort sikt, indre og ytre balanse i økonomien m.m., samt forstå hvordan bruken av finanspolitiske og pengepolitiske tiltak påvirker økonomien på kort og lang sikt. Studentene skal: i) lære det økonomiske begrepsapparatet. ii) få trening i å resonnerer logisk. iii) utvikle en akademisk holdning, dvs. meningene skal baseres på kunnskaper og logisk tenkning.

Læringsmåter: Kurset kombinerer forelesninger, øvinger (med gjennomgang) og diskusjon. Overheader til forelesningene er tilgjengelige i forkant av forelesningene (slik at studentene kan forberede seg og få mer målretta lesning av litteratur). Egne øvings- og diskusjonstimer er tematisk strukturert. Øvinger (med utkast til svar) tilgjengelig på kurssidene. Det forventes at studentene har prøvd å løse øvingsoppgavene før øvingstimene. Øvinger gjennomgås. For hver øvings- og diskusjonstime er det angitt en del sentrale diskusjonsspørsmål. Studentene deles i grupper og hver gruppe får i ansvar å forberede en innledning på ett tema, før temaet diskuteres i plenum. Jeg vurderer å redusere antall forelesningstimer og legge

forelesninger på nett (med lyd). Dette frigjør student- og forelesertid, noe som gjør det mulig å øke antall øvingstimer med større vekt på jobb i grupper og student-foreleserdialog.

Læringsstøtte: Nettsidene inneholder pekere på bakgrunnsstoff og aktuelle hendingsom errelatert til kurset, og er ei viktig kilde for studentenes læring. Studentene kan kontakte faglærertil på forhånd avtalt tid. Det anbefales at studentene dannersjøorganiserte kollokviegrupper, eksempelvis på 3-4 personer, og sammen arbeider med teoristoffet og øvingsoppgavene. Arbeidet med øvingene og aktiv deltakelse i diskusjoner er avgjørende for godt **Læringsutbytte**.

Pensum: Informasjon om lærebok vil være tilgjengelig på nettsidene til kurset ca 3 uker før kursstart. Ytterligere læringsmateriell som inngår i pensum vil finnes på nettsidene til kurset. Kan komplementeres i løpet av semesteret.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: 3 timers skriftlig eksamen (100%).

Merknader: Kurset er et standard innføringskurs i makroøkonomi, og tilsvarende kurs blir gitt ved universiteter og regionale høyskoler i Norge, og ved mange tilsvarende institusjoner i utlandet.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlap: ECN101 3 stp, EDS140 3 stp.

Undervisningstid: 24 timer forelesninger, 10 timer øvings- og diskusjonstimer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN122 Innføring i makroøkonomi, del II

Introduction to Macroeconomics, Part II

Emneansvarlige: Eirik Romstad

Medvirkende: Per Halvor Vale

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang: 2013V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset består av to hoveddeler, økonomisk vekst og velferd, og konjunktur- og stabiliseringspolitikk. I tillegg blir ulike handelsteorier introdusert og drøfta sammen med koplinger mot valutamarkedene.

Læringsutbytte: Studentene skal kunne bruke og forstå enkle økonomiske modeller for å analysere vekst- og konjunkturpolitikk i økonomien. Kurset bygger på ECN120, der ei bred innføring er blitt gitt. I forhold til ECN120 går kurset mer i detaljer på følgende områder: - Vekst og velferd (klassiske modeller for vekst, Solow-modellen, humankapital og endogen vekst), både internasjonalt og for norske forhold. - Kapitalforvaltning knytta til land med lagerressurser med spesiell vekt på Norge: Handlingsregelen og faren for Hollandsk sjuke. - Konjunktur- og stabiliseringspolitikk (enkle Keynes-modeller for finanspolitikken, pengepolitikk) internasjonalt eksemplifisert gjennom finanskrisa og nasjonalt for økonomier med ulik grad av kapasitetsutnytting i økonomien. - Nasjonalbudsjett og -regnskap. - Internasjonal handel og valuta.

Læringsmåter: Forelesninger (20-25 timer) og øvings- og diskusjonstimer (8-12 timer). Foran forelesningene er overheader gjort tilgjengelig, og det forventes at studentene kommer forberedt til forelesningene. Øvings- og diskusjonstimer består av to deler. - Øvinger. Det forventes at studentene har forsøkt å løse øvingsoppgaver på forhånd (forslag til løsning ligger på kurssidene). - Diskusjonene foregår ved at studenter i mindre grupper drøfter utvalgte tema, og innleder til plenumsdiskusjon om disse temaene. Jeg vurderer å redusere antall forelesningstimer og legge forelesninger på nett (med lyd). Dette frigjør student- og forelesertid, noe som gjør det mulig å øke antall øvingstimer med større vekt på jobb i grupper og student-foreleserdialog.

Læringsstøtte: Kurset harei oppdatert nettside med lenkertil aktuelle nyhetsoppslag, videre litteratur, offentlige instanser og interessegrupper som ses på som sentrale i makroøkonomi. Nettsidene er meint å utgjøre startpunktet for all læring i kurset.

Pensum: Informasjon om lærebok vil være tilgjengelig på nettsidene til kurset om lag tre uker før kursstart. Ekstra litteratur og nyhetsoppslag kan legges til i løpet av semesteret. Forelest materiale utgjør en del av eksamenspensum.

Forutsatte forkunnskaper: ECN120

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Tre timer skriftlig eksamen (100%) som består av tre deler: (i) flervalg, (ii) grafisk analyse, (iii) verbal/matematisk analyse

Merknader: Emnet bygger videre på ECN120

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN220 - 5 Studiepoeng

Undervisningstid: Forelesninger: 2 timer pr. uke Øvings- og diskusjonssesjoner: 2 tim er ca. enna hver uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN140 Økonomisk historie*Economic History*

Emneansvarlige: Ragnar Arnljot Øygaard

Medvirkende: Espen Ekeberg

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser:

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka.

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Studentene skal tilegne seg en basiskunnskap om den økonomiske utviklingen i et historisk perspektiv, med vekt på perioden fra rundt 1800 til i dag.

Hovedvekten er lagt på lange linjer i verdens økonomiske historie, kombinert med et særlig blikk på Norges økonomiske utvikling.

Læringsutbytte: Emnet har et tredelt læringsmål: 1. Utvikle basiskunnskap om den økonomiske utviklingen i et historisk perspektiv, med vekt på perioden fra rundt 1800 til i dag. Hovedvekten er lagt på lange linjer i verdens økonomiske historie, kombinert med et særlig blikk på Norges økonomiske utvikling. 2. Studentene skal være i stand til å redegjøre for og diskutere ulike forklaringsmodeller/teorier på sentrale økonomisk-historiske temaer og hendelser. 3. Kurset skal trene studentenes generelle refleksjonsevne og sette dem i stand til å abstrahere trekk fra den økonomisk-historiske utviklingen og overføre disse til andre perioder, områder og problemstillinger.

Læringsmåter: Forelesninger og selvstudium.

Læringsstøtte: -

Pensum: Oversikt over pensum deles ut ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen (3,5 timer) som teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 24 timer

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN170 Miljø- og ressursøkonomi

Environmental and Resource Economics

Emneansvarlige: Ståle Navrud

Medvirkende: Eirik Romstad, Arild Einar Bjørn Angelsen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset gir en innføring i miljø- og ressursøkonomi (MRØ), som består av fire deler.1) Generell modell for spillet mellom det økonomiske og det økologiske systemet.2) Modeller for optimal ressursbruk:i) Fornybare/Betinget fornybare ressurser- Tilstandsressurser - vann-, luft- og jordkvalitet (Miljøøkonomi/Forurensningsøkonomi)- Biologiske ressurser - fisk, skog, viltbestander (Bioøkonomiske modeller)ii) Ikke-fornybare ressurser - olje, gass, mineraler3) Praktiske analyseverktøyi) Nytte-kostnadsanalyse (NKA) /Kostnadseffektivitetsanalyse (KEA)/Verdsetting av miljøgoderii) Grønne regnskaper (på nasjonalt nivå - grønt nasjonalregnskap, og bedriftsnivå - den triple bunnenlinjen: miljø, økonomi og etikk/samfunnsansvar)4) Virkemidler i) Desentraliserte virkemidler (erstatningsansvar, eiendomsrett, frivillig innsats/avtaler)ii) Administrative virkemidler (utslippsstandarder, forbud/påbud)iii) Økonomiske virkemidler (miljøavgifter, subsidier, omsettelige utslippstillatelser)Kriterier for valg av virkemidlerMålsettingen i MRØ er samfunnsøkonomisk optimal miljø- or ressursforvaltning som gir størst mulig velferd i samfunnet. I del 1 gjennomgås det velferdsteoretiske grunnlaget og en enkel, generell modell for sammenhengen mellom det økonomiske og økologiske systemet, og hvordan optimal ressursforvaltning maksimerer samfunnets velferd. Del 2 viser tilsvarende spesifikke modeller for tilstandsressurser, biologiske ressurser og ikke-fornybare ressurser. Dersom vi ikke nå har det samfunnsøkonomiske optimale nivået av ressursen, kan vi identifisere alternative tiltak som kan nå dette målet. I del 3 gjennomgås analyseverktøy som kan nyttes til å beregne om tiltakene er samfunnsøkonomisk lønnsomme og dermed kan bringe oss nærmere den optimale mengden av ressursen. Del 4 drøfter hvordan en skal implementere de lønnsomme tiltakene gjennom bruk av virkemidler. Ofte må tiltak og virkemiddel vurderes i sammenheng, og kombinasjoner av virkemiddel kan også

vurderes. Virkemidlene sammenlignes ved hjelp av en kriterieliste som inkluderer kostnadseffektivitet, mulighet for måloppnåelse og incentiv til langsiktige, ytterligere utslippsreduksjoner, fordelingseffekter / rettferdighet og i hvilken grad virkemiddelet kan håndheves.

Læringsutbytte: Studentene skal kunne forklare grunnleggende begrep, teori, metoder, og modeller i miljø- og ressursøkonomi, og kunne gjennomføre enkle anvendelser av denne kunnskapen på aktuelle temaer innen miljø- og naturressursforvaltning.

Læringsmåter: Forelesninger og summe grupper/oppgaver.

Læringsstøtte: Øvingsoppgaver legges ut på emnets nettside, og løsningsforslag gjennomgås i klassen. Gjennomgang av tidligere eksamensoppgaver i klassen.

Pensum: - B. C. Field og M. K. Field (2009): Environmental Economics. An Introduction. McGraw-Hill, New York, 5. utg. - Utvalgte artikler og bokkapitler på kursets hjemmeside

Forutsatte forkunnskaper: ECN110 eller tilsvarende innføringskurs i samfunnsøkonomi (med vekt på mikroøkonomi).

Eksamen: Skriftlig eksamen (3 timer) teller 100 % av karakteren.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN101 3 stp., EDS140 3 stp.

Undervisningstid: 40 timer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpemidler.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN201 Econometrics

Økonometri

Course responsible: Kyrre Rickertsen

ECTS credits: 10

Department: School of Economics and Business

Teaching language: EN
(NO=norsk, EN=Engelsk)

Teaching exam periods: This course has teaching/evaluation in Autumn parallel.

Frequency: Annually

First time: 2006H

Priority: B-ECON and M-ECON.

Course contents: The lectures in ECN201 cover two- and multiple-variable regression analysis, Ordinary Least Squares (OLS), hypothesis testing, violations of OLS assumptions, Generalized Least Squares (GLS), dummy independent variables, and the use of the econometric program Stata. In addition, there are problem sets, computer exercises, and a term paper.

Learning outcome: ECN201 gives an introduction to econometric methods. The focus is on applied and not theoretical econometrics. There are two specific goals. First, the course aims at giving the students practice in reading and understanding empirical works in economics and other social sciences. That includes knowledge of ordinary least squares (OLS) and its assumptions, the consequences of violating these assumptions, and how to detect and correct misspecification in econometric models. Second, the students will do their own econometric analysis, which includes formulating the problem to be investigated, developing an econometric model based on economic theory, obtaining the required data, estimating the econometric model, testing and correcting for misspecification in the estimated model, describing the empirical findings, and discussing their relevance for the investigated problem. The second specific goal also includes learning to use the econometric program Stata.

Teaching methods: The course consists of lectures and independent studies in the form of reading the textbook, solving problem sets, doing PC exercises, and writing a term paper. The students are encouraged to work in groups, however, a maximum of two students can write one term paper. It is important to get started with all the activities early in the semester.

Teaching support: The lecturer will have two office hours each week.

Syllabus: Demodar N. Gujarati and Dawn C. Porter (2009). Basic Econometrics, fifth edition, McGraw-Hill. The textbook used in the course may be changed. Students need to purchase a personal license for Stata for their own PC. The license has to be purchased from StataNordic, [http://statanordic.com/http://statanordic.com/For this course, the "Small Stata Six-months 13, Student Only" version is sufficient](http://statanordic.com/http://statanordic.com/For this course, the \).

Prerequisites: Mathematics (MATH100), statistics (STAT100), and microeconomics (ECN210).

Exam: 60% of the final grade will be based upon a 3.5 hour written examination. 40% of the final grade will be based on the term paper. Students must have a passing grade (A-E) on both the term paper and the written examination to get a passing grade in this subject.

Nominal workload: The expected total workload of this course is 300 hours. About 250 hours are unstructured time. About 150 hours must be allocated to independent studies (such as reading, doing problem sets, etc) and about 100 hours to the term paper.

Entrance requirements: Minimum requirements for entrance to higher education in Norway (generell studiekompetanse)

Reduction of credits: The course partly overlaps with ECN202 and STAT200. There is reduction in credits for ECN202 (5 credits) and STAT200 (5 credits).

Type of course: There are four hours of lectures and/or exercises per week or a total of about 50 hours of structured time. The lectures will take about 60% of the structured time and the exercises about 40% of the structured time.

Note: ECN202 is a basic version of ECN201. However, ECN202 does not use the computer program Stata and does not include a term paper. A different textbook is also used in ECN202.

Examination aids: Calculator handed out, no other aids

Examination details: Continuous Exam: A - E / Ikke bestått

ECN202 Innføring i økonometri

Introduction to Econometrics

Emneansvarlige: Frode Alfnes

Medvirkende: Erik Smith Meyer

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang: 2006H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Forelesningene i ECN202 omhandler regresjon med en eller flere variabler, modell konstruksjon og hypotesetesting. Det blir gitt en innføring i bruk av Excel for estimering av økonometriske problemer. Emnet blir videre behandlet i kursene ECN201 (Econometrics) , mer avansert i ECN301 (Econometric Methods) og i BUS321 (Empiriske analyser av finans og varemarkeder).

Læringsutbytte: ECN202 gir en praktisk innføring i økonometrisk metode, med hovedvekt på regresjonsanalyse. Målet er at studentene lærer å anvende økonometriske metoder på forskjellige typer data ved hjelp av Excel. Studentene skal lære å konstruere modeller, gjennomføre analyser og evaluere resultatene på en kritisk måte. Hovedvekten er lagt på anvendelsen av økonometri og tolkningen av empiriske resultater.

Læringsmåter: Forelesning og oppgaveløsning.

Læringsstøtte: Lærervil ha kontortid 2 timer per uke for å besvare spørsmål. Videre har emnet en nettside hvor oppgaver og annet kursrelatert materiale vil bli å finne.

Pensum: Lærebok blir gitt ved begynnelsen av semestret.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende kunnskap innen matematikk, statistikk og mikroøkonomi: MATH100, STAT100, ECN210.

Obligatorisk aktivitet: Obligatoriske innleveringer.

Eksamen: Skriftlig eksamen 3,5 timer (100%). De obligatoriske oppgavene må være godkjent før man kan gå opp til eksamen.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN201- 5 stp, STAT200 - 5 stp.

Undervisningstid: 36 timer.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN210 Mikroøkonomi II - Konsument, produsent, marked og velferd

Intermediate Microeconomics- Consumers, Producers, Market and Welfare

Emneansvarlige: Mette Wik

Medvirkende: Sigurd Henning Rysstad

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Del I: Markeder og priser. Del II: Konsument-teori. Del III: Produsent-teori. Del IV: Markedsstruktur og konkurransestrategi Del V: Generell likevekt, effektivitet og markedssvikt.

Læringsutbytte: Kurset skal gi en grunnleggende innføring i mikroøkonomisk teori: (a) Konsumentens tilpasning. (b) Produsentens tilpasning. (c) Fullkommen konkurranse og monopol. (d) Velferdsteori. Gjennom dette emnet skal studenten: (i) tilegne seg en oversikt over de viktigste begreper og modeller i mikroøkonomi, (ii) lære å formulere og løse mikroøkonomiske problemstillinger grafisk og matematisk, og (iii) skaffe seg gode forutsetninger for videre studier i økonomi.

Læringsmåter: Kurset forutsetter følgende sekvens av de ulike læringselementer hver uke i 12 uker: (1) Pensumlesning. (2) Forelesning. (3) Arbeid med øvingsoppgaver. (4) Hjelp til løsning av øvingsoppgaver (øvingstimer).

Læringsstøtte: Emnet bruker Fronter forelesningsnotater, øvingsoppgaver, eksamensoppgaver, fasiter legges ut. Det blir utarbeidet øvingsoppgavesett for hver uke, og det arrangeres 6-8 øvingstimer hver uke (avhengig av behov) der studentene får hjelp til løsning av ukens oppgaver.

Pensum: Pindyck, R.S. og D.L. Rubinfeld: Microeconomics. Pearson. eller Pindyck, R.S., D.L. Rubinfeld og T. Synnestvedt: Introduksjon til Mikroøkonomi. Pearson.

Forutsatte forkunnskaper: MATH100. Det er en fordel, men ingen absolutt betingelse å ha gjennomført et innføringskurs i mikroøkonomi, for eksempel ECN110 eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: Studentene må levere og få godkjent 7 av 10 øvingsoppgaver. Oppgavene må leveres på Fronter innen fristen og godkjennes av øvingsslærer.

Eksamen: Avsluttende skriftlig prøve 3,5 timer (100%).

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Forelesninger: 4 timer pr uke i 12 uker. Øvingstimer: 2 timer pr uke

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpemidler

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN211 Mikroøkonomi II - Institusjoner, spill og markedssvikt

Intermediate Microeconomics - Institutions, Games and Market Failures

Emneansvarlige: Knut Einar Rosendahl

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: 1. Innledning: Markeder og institusjoner. 2. Spillteori. 3. Monopol og reguleringsteori. 4. Oligopoler. 5. Veien mot perfekt konkurranse. 6. Velferdsteori. 7. Risiko, usikkerhet og forsikring. 8. Ikke-rasjonell atferd. 9. Informasjonssvikt. 10. Eksterne effekter og kollektive goder.

Læringsutbytte: Å kunne forstå og analysere markedstilpasning og -organisering, endringer i markedsstruktur, samspillet mellom konkurransebetingelser og bedriftsadfærd, og behovet og mulighetene for regulering av bedriftsadfærd.

Læringsmåter: Forelesninger og øvingstimer. Studenten må bestå tre obligatoriske oppgaver.

Læringsstøtte: Nettstøtte. Øvingstimer.

Pensum: Schotter, A. (2009): Microeconomics. A Modern Approach. First edition. Cengage Learning

Forutsatte ferdigheter: ECN110 eller tilsvarende innføringsemne i mikroøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: Tre av fire øvingsoppgaver må være bestått.

Eksamen: Skriftlig avsluttende eksamen 3,5 timer (100%).

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 4 timer forelesninger pr. uke. 2 timer øvinger pr. uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN222 Makroøkonomi II

Intermediate Macroeconomics

Emneansvarlige: Ragnar Arnljot Øygard

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang: 2013H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Del 1: Konjunkturanalyse og stabiliseringspolitikk. Del 2: Økonomisk vekst. Del 3: Dagsaktuelle temaer: Inflasjonsstyring, nullrente og krisen i eurosonen.

Læringsutbytte: Kandidater fra emnet skal ha kunnskaper og innsyn i sentrale makroøkonomiske modeller som: *Keynesianske multiplikator-modeller. *IS-LM-BP, i her under Mundell-Fleming varianten. *AD-AS modellen. *Solow's vekstmodell, og

nyere vekstteori. Med kunnskaper om disse modellene skal kandidatene kunne: - foreta begrensede utredninger av makroøkonomiske spørsmål, og konsekvenser av makroøkonomiske endringer for næringslivet, bedriftene og enkeltmennesker. - vurdere økonomiske utredninger, f.eks. stortingsmeldinger, NOU-utredninger m.m. Emnet skal, som andre økonomiemner, øke kandidatenes: - samfunnsengasjement - analytisk holdning med vekt på saklighet og objektivitet.

Læringsmåter: Emnet kombinerer forelesninger, øvingsoppgaver, klinediskusjoner, samt omfattende nettside med bl.a. linker til økonomisk litteratur.

Læringsstøtte: -

Pensum: Utvalgte deler av: Blanchard, Olivier m.fl. "Macroeconomics. A European Perspective" (siste utgave) pluss supplerende artikler. Pensumliste deles ut ved emnestart.

Forutsatte forkunnskaper: ECN 120 og ECN122 eller tilsvarende emne.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: S-En skriftlig eksamen 3 timer. Hjelpemiddel: Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Merknader: Et tilsvarende emne i makroøkonomi undervises ved mange andre universiteter og høyskoler i Norge og andre land

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN220 - 5 stp

Undervisningstid: 2*2 timer forelesninger og øvinger per uke

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpemidler.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN230 Internasjonal økonomi

International Economics

Emneansvarlige: Roberto Javier Garcia

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Ingen

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang2011V

Fortrinnrett: -

Emnets innhold: Kurset skal danne forbindelseslinjer mellom internasjonal handelsteori og anvendt landbruksøkonomi.

Læringsutbytte: Studentene skal utvikle en forståelse for: - hvorfor land handler og handel oppstår, - kunnskap om betydningen av tilbud og etterspørsel i å bestemme fordelene ved handel, - evne til å vurdere velferdseffekter av ulike handelsregimer: proteksjonistisk, frihandel og styrt handel, og av andre former for statlig intervensjon for å fremme økonomisk utvikling, - et rammeverk for å vurdere internasjonal konkurransedyktighet, komparative fortrinn, utenlandsinvesteringer og strategisk atferd.

Læringsmåter: Studentene forventes å ha lest litteratur før forelesningene. Det vil gis ca. fire oppgavesett som skal bedømmes til bestått.

Læringsstøtte: -

Pensum: Å· Appleyard and Field, (A+F), International Economics (International Edition), McGraw-Hill, 4th edition 2006 Å· Tilleggspensum på nettet <http://athene.umb.no/emner/ECN230>

Forutsatte forkunnskaper: ECN120 og ECN210.

Obligatorisk aktivitet: 4 oppgavesett (problem sets) som skal innleveres.

Eksamen: 3 timers skriftlig eksamen.

Merknader: Detaljert kursinfo på emnets webside:

<http://athene.umb.no/emner/ECN230> Studenter som tidligere har tatt et emne i internasjonal økonomi oppfordres til å ta ECN 330 fremfor ECN 230.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 40 timer forelesning 4 timer forelesning pr. uke. 8 timer øvingsessjoner (4 øvinger x 2 timer)

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN260 Landbrukspolitikk *Agricultural Policy*

Emneansvarlige: Sigurd Henning Rysstad

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang2010H**Fortrinnsrett:** -

Emnets innhold: Emnet er bygd opp av flere temadeler: Oversikt over system, mål og virkemidler. Analyse av sentrale virkemidler. Historisk utvikling av politikken.

Aktuelle landbrukspolitiske problemstillinger som f.eks.: EØS, EU, WTO og evt. endringer i norsk landbrukspolitikk

Læringsutbytte: Hensikten med kurset er å gi en bred innføring i landbrukspolitiske emner. Kurset gir (a) en oversikt over det norske landbrukspolitiske styringssystem, mål og virkemidler, (b) en analyse av sentrale virkemidler (anvendt mikroøkonomisk teori), (c) en oversikt over den historiske utvikling av norsk landbrukspolitikk og (d) aktuelle tema som kan variere fra år til år (eks. landbrukspolitikken i EU, WTO-forhandlinger, forslag om endringer i landbrukspolitikken etc.)

Læringsmåter: Forelesninger, klassesdiskusjoner, individuelle litteraturstudier og gruppeoppgaver med presentasjon i plenum.

Læringsstøtte:

<https://athene.umb.no/emner/pub/ECN260/260Framdrift.htm>
<https://athene.umb.no/emner/pub/ECN260/260Framdrift.htm>
<https://athene.umb.no/emner/pub/ECN260/260Framdrift.htm>

Pensum:Se:<https://athene.umb.no/emner/pub/ECN260/260Framdrift.htm>
<https://athene.umb.no/emner/pub/ECN260/260Framdrift.htm>

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende kunnskaper i mikroøkonomi tilsvarende ECN110.

Obligatorisk aktivitet: -For å kunne avlegge eksamen må du få godkjent en prosjektoppgave (gruppearbeid) på tildelt tema. Prosjektoppgaven skal presenteres i plenum. Prosjektoppgave og presentasjon bedømmes stått/ikke stått.

Eksamen: For å kunne avlegge eksamen må du få godkjent en prosjektoppgave (gruppearbeid) på tildelt tema. Prosjektoppgaven skal presenteres i plenum. Prosjektoppgave og presentasjon bedømmes stått/ikke stått. Avsluttende skriftlig eksamen - 3,5 timer (100%).

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 4 timer pr. uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpemidler.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN263 Matvaremarkeder og politikk

Food Industry Economics

Emneansvarlige: Ivar Fredrik Pettersen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka, .

Første gang2014V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Verdikjeder i matmarkedet: Ulike horisontale og vertikale strukturer, ulike eierskap (samvirke, annet), makt og konkurranse, vertikal koordinering og integrasjon; strategisk posisjonering og konkurransefordeler i matindustrien. Matsektoren som næringsmiljø: Skalafordeler og samspilleffekter (klyngeeffekter) i matsektoren - marint og jordbruksbasert, innovasjon og innovasjonssystemer. Utviklingen i norsk matsektor, status og utviklingstrekk i lys av internasjonal matvareøkonomi. Matsektorpolitikk: Samfunnsøkonomisk verdiskaping og konkurransevne, argumenter for offentlig regulering; Mattrygghet, matvaresikkerhet, handelspolitikk og intellektuelle rettigheter.

Læringsutbytte: Studentene skal ha kunnskap om analyseverktøy for struktur, konkurranseforhold og reguleringer i verdikjedene for matvarer, og ferdigheter i analyse av strategisk posisjonering (markedssegmenter, produktutvikling, merkevarerbygging, forretningssystem mm.) i matvaresektoren.

Læringsmåter: Forelesninger, gjesteforelesninger, klassesdiskusjoner, individuelle litteraturstudier og frivillig kollokviearbeid.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensumoversikt blir tilgjengelig på ClassFronter innen kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: Mikroøkonomi (ECN110)

Obligatorisk aktivitet: Obligatorisk fremmøte på samlingene.

Eksamen: Hjemmeeksamen 36 timer

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: -

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

ECN270 Naturressursøkonomi

Natural Resource Economics

Emneansvarlige: Knut Einar Rosendahl

Medvirkende: Therese Dokken, Ståle Navrud, Arild Einar Bjørn Angelsen

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Forelesninger og øvinger vil behandle følgende temaer: Samspill økonomi - økologi, bærekraftig utvikling, optimal forvaltning av fornybare og ikke-fornybare ressurser, regulering av forurensning, verdsetting av miljø- og naturressurser, internasjonale miljøavtaler.

Læringsutbytte: Kandidater fra emnet skal være i stand til å anvende økonomisk teori for å analysere sentrale problemstillinger i forvaltning av miljø og naturressurser.

Disse omfatter: samspill økonomi-økologi, bærekraftig utvikling, optimal forvaltning av fornybare og ikke-fornybare ressurser, regulering av forurensning, verdsetting av miljø- og naturressurser, og internasjonale miljøavtaler.

Læringsmåter: Emnet vil omfatte forelesninger og øvinger. Studenten må bestå tre obligatoriske øvingsoppgaver.

Læringsstøtte: Nettstøtte. Øvingstimer

Pensum: Perman, R., Y. Ma, M. Common, D. Maddison, J. McGilvray. 2011. Natural Resource and Environmental Economics. 4th ed. London: Longman.

Forutsatte forkunnskaper: Mikroøkonomi tilsvarende ECN210 eller ECN211.

Obligatorisk aktivitet: Tre av fire øvingsoppgaver må være bestått.

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen, 3 timer: 100 %.

Normert arbeidsmengde: Anslag for tidsbruk: Forelesninger: $13 * 2 = 26$ t

Oppgaveløsning: 4 oppgaver a 4 t = 16 t Litteratur: 108 t SUM: 150 t

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2-4 timer pr uke forelesninger og oppgavegjennomgang

(13 dobbelttimer med forelesninger + 4 dobbelttimer med gjennomgang av oppgaver)

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN271 Samfunnsøkonomisk prosjektanalyse og verdsetting av miljøgoder

Cost Benefit Project Evaluation and Environmental Valuation

Emneansvarlige: Ståle Navrud

Medvirkende: Yohei Mitani

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN, NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2004V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset gir en oversikt over teori og metoder for samfunnsøkonomiske prosjektanalyse i form av nytte-kostnadsanalyse (NKA), samt teori og metode for verdsetting av miljøgoder inklusive skadefunksjonsmetoden, metoder for verdsetting av miljø- og helseeffekter samt overføring av nytte-estimer ("benefit transfer"). Anvendelser innen miljøeffekter av fornybar og ikke-fornybar energi (f.eks. vindkraft, vannkraft og gasskraft), bevaring av biodiversitet, rekreasjon i form av fiske, jakt og fotturer, marine oljesøl, helseeffekter av luftforurensning, støy og andre effekter fra veiprosjekter, luft- og vannforurensning, og bevaring av kulturlandskap og kulturminnesmerker. Verdsetting av miljøeffekter i u-land. Lovgrunnlag og retningslinjer for NKA i Norge, EU, USA og u-land. NKAs velferdsteoretiske basis og verdigrunnlag/forutsetninger gjennomgås. En stegvis tilnærming til NKA gjennomgås med spesiell vekt på håndtering av risiko/usikkerhet, fordelings effekter, og verdsetting av miljøgoder og håndtering av ikke-verdsatte effekter.

Læringsutbytte: Etter kurset skal studentene kunne gjennomføre, tolke og kritisk evaluere nytte-kostnadsanalyser (NKA) av prosjekter og programmer, inkludert vurdering og verdsetting av effekter på miljø, helse og kulturhistoriske minnesmerker.

Læringsmåter: Forelesninger og omfattende veiledning av studentgrupper i deres arbeid med semesteroppgaven. Studentene presenterer "nesten ferdige" utkast til semesteroppgaver for resten av klassen, som gir kommentarer sammen med lærer.

Læringsstøtte: Alle grupper har et oppstartsmøte med læreren for å identifisere og definere emnet for deres semesteroppgave om nytte-kostnadsanalyse. Deretter avtaler hver gruppe tid med lærer når de har behov for veiledning. 1-2 uker før innleveringsfristen presenterer hver gruppe deres "nesten ferdige" oppgave i klassen, og får kommentarer fra læreren og medelever.

Pensum: - Boardman, A. E, D. H Greenberg, A. R. Vining og D. L. Weimer: 2011: Cost-Benefit Analysis. Concepts and Practice. 4.edition. Prentice Hall, Inc., Upper Saddle River, New Jersey, USA - Utvalgte tidsskriftartikler på kursets nettside

Forutsatte forkunnskaper: ECN170 eller tilsvarende innføringskurs i miljø-og ressursøkonomi, og ECN210 eller tilsvarende innføringskurs i mikroøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Karakteren på semesteroppgaven teller 100 % av karakteren.

Semesteroppgave utarbeides av grupper på 2-4 studenter. I semesteroppgaven skal studentene anvende innlært teori og metode på et selvvalgt case, dvs. en økonomisk analyse av et prosjekt med miljøeffekter. I semesteroppgaven må studentene også bruke pensum for å besvare teoretiske spørsmål fra en sjekkliste som dekker pensum for kurset.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 28-30 timer samt betydelig veiledning i grupper forbindelse med semesteroppgavene.

Eksamensdetaljer: En godkjent oppgave: A - E / Ikke bestått

ECN280 Energiøkonomi

Energy Economics

Emneansvarlige: Torstein Arne Bye

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser:

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell.

Første gang2004V

Fortrinnrett: -

Emnets innhold: 1) Introduksjonsforelesning med overblikk over energimarkeder. 2) Vanndisponering i et hydrobasert kraftsystem - fra enkle systemer til kompliserte systemer - med hovedvekt på teori og prising gjennom ulike former for skranker i systemet. 3) Fra frikonkurranse til markedsrett i energimarkeder 4) Bruk av enkle og komplekse virkemidler i energi og miljøpolitikken (av viktighet for energi). Samspillseffekter mellom virkemidler. 5) Spesielle problemstillinger knyttet til gass og gass transport. 6) Spesielle problemstillinger knyttet til oljemarkedene.

Læringsutbytte: Å gi studentene forståelse for sentrale økonomiske problemstillinger og innblikk i teori og analysemetoder i tilknytning til produksjon, omsetning, handel med og skattlegging av ulike energiformer i en desentral og liten åpen økonomi.

Læringsmåter: Forelesninger, egenstudier, oppgaveløsning.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensumplan utdeles på første forelesning. Se web-sidene for kurset.

Forutsatte forkunnskaper: Mikroøkonomi, tilsvarende ECN210.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig eksamen - 3,5 timer, teller 100%.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Forelesninger, veiledning på faste dager. 4 timer pr. uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN301 Økonometrisk metode

Econometric Methods

Emneansvarlige: Olvar Bergland

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset fokuserer på moderne økonometriske metoder for analyse av økonomiske data, både tverrsnittsdata og tidsrekke data. Følgjende emne vert dekt: estimering av, og testing i, lineær regresjonsmodellar med stokastiske og endogene forklaringsvariablar paneldata modellar simultane ligningssystem modellar med avgrensa avhengige variablar modellar med seleksjon og tidsrekke modellar med stasjonæritet og ikkje-stasjonæritet.

Læringsutbytte: Kurset har som målsetjing at studenten kan gjennomføre sjølvstendig økonometrisk analyse, og kunne evaluere kritisk egne og andre sine analyser med omsyn til val av modell, metode og tolkning av resultat. Analysearbeidet skal gjennomførast ved hjelp av eigna programvare på datamaskin. Det vert lagt vekt på at

alt analysearbeid fyller vanlege krav til god vitenskapleg praksis med omsyn til dokumentasjon og etterprøving.

Læringsmåter: Kurset nyttar forelesningar, organiserte øvingar med programvare for økonometri, og sjølvstendige øvingar.

Læringsstøtte: Kontortid 2t/uke.

Pensum: J.M. Wooldridge (2014): 'Introduction to Econometrics', 1st edition. Utvalde kapittel. Utdelt materiale. (Med atterhald om endring).

Forutsatte forkunnskaper: Innføringskurs i økonometri (ECN201) (eller regresjonsanalyse), statistikk (STAT100), mikroøkonomi (ECN210), og lineær algebra tilsvarende ECN302.

Obligatorisk aktivitet: Obligatoriske øvinger og prosjektarbeid med økonometrisk analyse ved hjelp av datamaskin. (Godkjenning gjeld i to - 2 - år.)

Eksamen: Skriftlig eksamen som teller 100%, 3,5 timer.

Normert arbeidsmengde: Normert arbeidsinnsats er 300t, derav 70t organisert aktivitet, og ca.80t oppgaveløysing/prosjektarbeid og 150t sjølvstudium.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Dette kurset erstatter ECN300. Det kan ikke gis **Studiepoeng** for både ECN300 og ECN301.

Undervisningstid: Forelesning: 45t. Organiserte øvingar 25t.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN302 Mathematics for Economists

Mathematics for Economists

Emneansvarlige: Dadi Mar Kristofersson, Kyrre Rickertsen

Medvirkende: Arnar Mar Buason

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Første gang2007H

Fortrinnsrett: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Emnets innhold: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Læringsutbytte: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Læringsmåter: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Pensum: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Forutsatte forkunnskaper: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Eksamen: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Normert arbeidsmengde: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Opptakskrav: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Overlapp: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Undervisningstid: Kurset går på engelsk. Se engelsk tekst for beskrivelse.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator Spesifiserte andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: Bestått / Ikke bestått

ECN303 Statistiske metoder for politikkvirkninger

Impact Assessment Methods

Emneansvarlige: Therese Dokken

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2009H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Introduksjon til måling av virkninger (f.eks. skille kausalitet fra korrelasjon), virkninger på hva, virkninger av hva. Oversikt over metoder, deres styrker, svakheter og anvendelsesområder. Gjennomgang av følgende metoder med øvinger: Matching metoder, Instrumentvariabel-metoder, Control function (Selection) metoder, Difference-in-difference metoder, Panel data metoder, Pipeline og eksperimentelle metoder.

Læringsutbytte: En innføring i moderne metoder brukt til å måle kvantitative virkninger av endret politikk, prosjekter, sjokk og andre endringer. Det gis en oversikt over de mest vanlige metoder, deres styrker og svakheter og anvendelsesområder. En øving gis for hver av de viktigste metodene slik at studentene får trening i bruk av disse metodene.

Læringsmåter: Forelesninger og øvinger

Læringsstøtte: Øvinger med støtte fra lærer

Pensum: Cameron, A. C. and Trivedi, P. K. (2010). Microeconometrics Using Stata. Revised Edition. Stata Press. Detaljert pensumliste deles ut ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: Økonometri (ECN201 eller tilsvarende), Statistikk (STAT100), basiskunnskap i bruk av STATA

Obligatorisk aktivitet: Deltakelse i øvinger er obligatorisk. Minst fire av fem øvinger må være innlevert og godkjent (kvalitetsstandard) før man kan gå opp til eksamen.

Eksamen: 3.5 timers skriftlig eksamen (100 %).

Normert arbeidsmengde: 150 timer

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2 timer pr uke, kombinerings av forelesning og øving.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpemidler.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN304 Adferds- og eksperimentell økonomi

Behavioral and Experimental Economics

Emneansvarlige: Frode Alfnes, Stein Terje Holden

Medvirkende: Yohei Mitani, Frode Alfnes

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang: 2012H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Se engelsk beskrivelse.

Læringsutbytte: Se engelsk beskrivelse.

Læringsmåter: Forelesninger og øvinger.

Læringsstøtte: Detaljert kursbeskrivelse vil foreligge i Fronter.

Pensum: Pensum vil bli offentliggjort ved begynnelsen av kurset. Generell lærebok: Wilkinson, N. and Klaes, M. (2012). An Introduction to Behavioral Economics. 2nd Edition. Palgrave Macmillan.

Forutsatte forkunnskaper: Økonometri (ECN201), Statistikk (STAT100), Mikroøkonomi (ECN311)

Obligatorisk aktivitet: Obligatoriske aktiviteter.

Eksamen: Skriftlig eksamen, 3,5 timer (100 %)

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 2 timer forelesning pr uke og 0-2 timer øvinger pr uke

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN305 Forskningsmetode i samfunnsøkonomi

Research Methods in Economics

Emneansvarlige: Arild Angelsen/Ragnar Arnljot Øygard

Medvirkende: Arild Einar Bjørn Angelsen, Frode Alfnes, Ståle Navrud

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2013V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset vil inneholde følgende tema: - Hvordan finne forskbare problemstillinger. - Hvordan skrive et prosjektforslag. - Generelle skriveregler i vitenskapelig forfatterskap. - Feltstudie-metoder. - Survey metodikk, inkludert sampling, spørreskjema-utforming og analyse. - Impact studier. - Introduksjon til STATA. - Introduksjon til litteratursøk.

Læringsutbytte: Studentene skal skrive en prosjektbeskrivelse. Dette krever at de: - Viser at de har oversikt over kunnskapsstatus på det tema de har valgt. - Kan bruke eksisterende kunnskap for utvikle forskbare problemstillinger og hypoteser. - Kan identifisere relevante kilder til data, enten eksisterende eller gjennom plan for egen datainnsamling. - Viser at de har innsikt i hvordan data kan bearbeides og analyseres.

Læringsmåter: Forelesninger og presentasjoner med gruppediskusjoner. Individuell veiledning ved utarbeiding av prosjektforslag.

Læringsstøtte: Studentene vil bli tildelt en veilederformasteroppgaven. Veilederen vil diskutere tema foroppgaven og gi veiledning underutformingen av prosjektforslaget.

Pensum: Utvalgte journalartikler og bokkapitler.

Forutsatte forkunnskaper: Grunnleggende kunnskaper i økonomisk teori og metode, som ECN212 Microeconomics or ECN210/211 Microeconomics II and ECN222 Economics II, ECN201 Econometrics

Obligatorisk aktivitet: Innlevering av foreløpig utkast til forskningsprosjekt. Innlevering av øving i Stata.

Eksamen: En semesteroppgave (prosjektforslag) skal leveres i april og teller 100% av karakteren (bestått/ikke-bestått)

Merknader: Kurset gir en innføring i forskningsmetoder som er relevante for masteroppgaven. Det er spesielt nyttig for studenter som planlegger å samle egne data, men det dekker også forskningsmetoder mer generelt. Prosjektbeskrivelsen vil være første steg i arbeidet med masteroppgaven.

Normert arbeidsmengde: Forelesninger og grupper: 24 timer. Individuell veiledning: 2 timer. Skrive prosjektforslag: 104 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN 351, 5 ECTS. Samme reduksjon for andre tilsvarende kurs.

Undervisningstid: I løpet av de seks første ukene av semestret: 2x2 timer per uke. Prosjektforslag leveres i april.

Eksamensdetaljer: Oppgave: Bestått / Ikke bestått

ECN311 Microeconomics III

Mikroøkonomi III

Course responsible: Kyrre Rickertsen

Teachers: Arnar Mar Buason

ECTS credits: 10

Department: School of Economics and Business

Teaching language: EN
(NO=norsk, EN=Engelsk)

Teaching exam periods: The course has teaching/evaluation in the autumn parallel.

Frequency: Annually.

First time: 2007H

Priority: M-ECON and M-ØA.

Course contents: The course extends the material covered in intermediate courses in microeconomics. Special emphasis is put on duality theory in economics. The lectures cover the theory of the consumer, welfare measures, the theory of the producer, and behavior under uncertainty.

Learning outcome: The theory introduced in intermediate courses in microeconomics is further developed in ECN311. The course will give the students basic training in solving economic problems related to supply, demand, and input demand. The focus is on applying rather than proving theory. The course gives a basis for further studies in, for example, development, resource, and environmental economics.

Teaching methods: There are lectures. Furthermore, independent work such as reading the textbook and solving problem sets are important parts of the course. The students are encouraged to work in groups, but the problem sets have to be turned in for individual grading. It is important to get started with all the activities early in the semester.

Teaching support: The lecturer will have two office hours each week.

Syllabus: Eugene Silberberg and Wing Suen. The Structure of Economics - A Mathematical Analysis, Irwin McGraw-Hill, third edition, 2001. Hal R. Varian. Microeconomic Analysis, third edition, Norton, 1992. Lecture notes. The required readings may change.

Prerequisites: Microeconomics on the level of ECN210/ECN211. Mathematics on the level of ECN302 (Mathematics for Economists).

Mandatory activite: Five problem sets must be graded as passed before taking the final examination.

Exam: The grades will be set on the basis of a 3.5 hour written examination (100 %).

Nominal workload: 300 hours. About 50 hours are used to structured activities while 250 hours are unstructured time that the students should allocate to reading and solving problems.

Entrance requirements: Minimum requirements for entrance to higher education in Norway (generell studiekompetanse).

Type of course: There are four hours of lectures and exercises per week. About 60% of the time will be allocated to lectures and 40% to exercises.

Examination aids: Calculator handed out, no other aids

Examination details: One written Exam: A - E / Ikke bestått

ECN312 Industri- og markedsstruktur

Industrial Organisation

Emneansvarlige: Olvar Bergland

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka.

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset inneheld fylgjande tema: ikkje-kooperativ spelteori, marknadsmakt, monopol, oligopol, horisontale og vertikale relasjonar, og strategisk adferd for avgrensing av konkurranse.

Læringsutbytte: Kurset skal gje studentane samfunnsøkonomiske omgrep, analysemetode og verktøy til å kunne forstå, forklare og analysere marknadstilpassning,

-struktur og -makt og samspelet mellom konkurransevilkår og strategisk adferd. Det vert lagt vekt på bruk av spelteori.

Læringsmåter: Undervisningen legges opp med forelesninger kombinert med case studier og prosjektarbeid som fremlegges i kollokviegrupper.

Læringsstøtte: Kontortid: 2 t/uke.

Pensum: P. Belleflamme and M. Peitz (2010): 'Industrial Organization'. (Atterhald om endring.)

Forutsatte forkunnskaper: Mikroøkonomi (ECN211/ECN210), matematikk tilsvarande ECN302.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Avsluttende eksamen som teller 100 %, 3 timer.

Normert arbeidsmengde: Normert arbeidsinnsats er 150 timer, derav 36 timer er organisert aktivitet, og 114 timer er for sjølvstudium og arbeid med oppgåver og case.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Emnet erstatter ECN213, og en student kan ikke får **Studiepoeng** for begge kurs.

Undervisningstid: Forelesning: 24t. Kollokviearbeid: 12t.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN320 Makroøkonomi III

Macroeconomics III

Emneansvarlige: Joachim Minge Thøgersen

Medvirkende: Ragnar Arnljot Øygard

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell.

Første gang2009H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset er delt i følgende hoveddeler: - Økonomisk vekst. - Forholdet mellom økonomisk vekst og utvikling. - Fattigdom og ulikhet. - Stabiliseringspolitikk. - Aktuelle temaer.

Læringsutbytte: Studenten skal kunne anvende: - Makroøkonomiske modeller for å analysere stabilisering av den økonomiske utvikling og økonomisk vekst og utvikling

på lengre sikt. Emnet skal også stimulere til: samfunnsengasjement og analytisk holdning.

Læringsmåter: - Forelesninger. - Individuelle oppgaver. - Seminarer

Læringsstøtte: Lærer har treffetid, og kan kontaktes i forbindelse med faglige emner og aktiviteter.

Pensum: Romer, D. (2012): Advanced Macroeconomics (utvalgte deler) pluss et utvalg av bokkapitler og artikler. Pensumliste deles ut ved semesterstart.

Forutsatte forkunnskaper: Bachelor i økonomi eller et mellomkurs i makroøkonomi på nivå med ECN222.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen (3,5 timer), teller 100 %

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 4 timer per uke forelesninger og øvinger.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN330 Økonomisk integrasjon og internasjonal handel

Economic Integration and Trade Liberalization

Emneansvarlige: Roberto Javier Garcia

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang2007H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: - Betydningen av økonomisk integrasjon og det multilaterale handelssystem (spesielt WTO) som en plattform for å ta opp spørsmål angående handel med varer og tjenester. - Handelspolitikk og landbrukspolitikk i utvalgte eksport- og importland diskuteres i forhold til deres samsvar med WTO regelverket.

Læringsutbytte: Studentene ska tilegne seg: -en forståelse av de omfattende interrelasjonene mellom valutamarkedet og penge-, vare- og kapitalmarkedene. -en forståelse av virkningene av en stats makroøkonomiske politikk i et fast, fleksibelt og styrt valutamarked og de økonomiske følgene av denne. -en begrepsmessig ramme for å forstå de økonomiske virkningene av regional integrasjon i forhold til WTOs

multilaterale handelssystem og -evnen til å vurdere et lands handelspolitikk og landbrukspolitikk for å kunne vurdere om denne politikken er i samsvar med WTO regelverket.

Læringsmåter: Forelesninger. Tre øvingsoppgaver underveis i emnet må bestås for å gå opp til eksamen. Semesteroppgave.

Læringsstøtte: -

Pensum: - En hvilken som helst internasjonal lærebok i økonomi som dekker stoff tilsvarende ECN 230. - Hoekman and Kostecki, *The Political Economy of the World Trading System*, 2001. - Nettbasert studiemateriale.

Forutsatte forkunnskaper: ECN211/ECN212, ECN230, ECN330 og ECN201.

Obligatorisk aktivitet: 3 øvingsoppgaver og en semesteroppgave.

Eksamen: Avsluttende skriftlig eksamen, 3,5 timer, 60%. Muntlig eksamen og semesteroppgave, 40%. Alle eksamensdeler må bestås.

Merknader: Emnebeskrivelse, forelesningsplan, kursplan og kursmateriale er tilgjengelig på emnets nettside: <http://athene.umb.no/emner/ECN330>

Normert arbeidsmengde: - Betydningen av økonomisk integrasjon og det multilaterale handelssystem (spesielt WTO) som en plattform for å ta opp spørsmål angående handel med varer og tjenester. - Handelspolitikk og landbrukspolitikk i utvalgte eksport- og importland diskuteres i forhold til deres samsvar med WTO regelverket.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Høstparallel: 6 timer per uke totalt 42 timer (7 uker).

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

ECN331 Internasjonal økonomi og finans

International Economics and Finance

Emneansvarlige: Roberto Javier Garcia

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka.

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Macroeconomic analysis and international trade (betalingsbalansen) - Balance of payments - Balance of trade - Capital account - Reserves Exchange rates (valutamarkeder) - Law of one price, terms of trade, and purchasing power parity - Forecasting, speculation, hedging and arbitrage: equilibrium exchange - Modelling currency markets Money markets and interest rate determination (pengermarkeder) - Money demand and money supply - Interest parity and exchange rates - Capital markets Fiscal policy, goods market equilibrium Monetary policy and asset market equilibrium (internasjonale pengermarkeder) Alternative exchange regimes and central bank operation (Makroøkonomisk politikk valutaregimer) Capital controls (kapitalkontroll) Monetary union

Læringsutbytte: Studentene skal tilegne seg en forståelse av økonomisk politikk i åpne økonomier og av virkemåten til internasjonale pengemarkeder. The course is designed to complete the students' understanding of the basic economics of trade through a formal treatment of the international macro economy and its relation to foreign exchange, foreign exchange regimes, capital movements, exchange rates and macroeconomic policy. Specifically, the student is expected to develop: (1) an understanding the relation of the microeconomics of international trade with the macroeconomics of international transactions (2) an appreciation for the complex relationships between macroeconomic indicators and the foreign exchange markets, and the interrelationships among assets, goods, and foreign exchange markets and (3) an understanding of the implications of a government's (and central bank's) macroeconomic policy/objectives under fixed, flexible and managed foreign exchange regimes and the economic implications of the policy choices from each.

Læringsmåter: Forelesninger og øvingsoppgaver.

Læringsstøtte: -

Pensum: Appleyard og Field (A+F), International Economics, McGraw-Hill, 4th edition, 2006. Houck, Elements of Agricultural Trade Policies, Macmillan Publishing Co., 1986 (Kap. 15). Studiemateriale på nettet.

Forutsatte forkunnskaper: ECN230.

Obligatorisk aktivitet: 3-4 øvingsoppgaver.

Eksamen: Skriftlig eksamen, 3,5 timer, teller 100 %.

Merknader: Emnebeskrivelse, forelesningsplan, kursplan og kursmateriale er tilgjengelig på nettet på: <http://athene.umb.no/emner/ECN331>

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 21 forelesnings, og øvingstimer. Mellom 3-6 timer per dag fra 09.15 - 12.00 og/eller 14.15-17.00

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN350 Utviklings- og naturressursøkonomi

Development and Natural Resource Economics

Emneansvarlige: Stein Terje Holden

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig.

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang2009H

Emnets innhold: Kvantitative Analysemetoder i Utviklingsøkonomi, Mikro utviklingsøkonomi, Husholdsmoeller, Likevektsmoeller Institusjonell økonomi for rurale økonomier, Naturressursforvaltning, Klimarisiko og tilpasning, Fattigdom og utvikling.

Læringsutbytte: Å gi studentene en dypere forståelse av økonomisk teori og metoder og hvordan bruke dette til policy-analyse med spesiell vekt på fattigdomsreduksjon, matvaresikkerhet, klimatilpasning, og forvaltning av naturressurser.

Læringsmåter: Forelesninger, øvelser, gruppearbeid, presentasjoner, diskusjoner.

Læringsstøtte: Lærerintroduserer og hjelper med øvinger

Pensum: En detaljert pensumliste utleveres ved kursstart.

Forutsatte forkunnskaper: ECN202/201, ECN210, ECN211, ECN230, ECN352, ECN270.

Obligatorisk aktivitet: Obligatoriske øvelser. Gruppearbeid/presentasjon.

Eksamen: Skriftlig eksamen-

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN450, 10 stp.

Undervisningstid: Forelesninger: 2 timer pr uke. Øvinger: 0-2 timer pr uke. Total (forelesninger + øvinger): 2-4 timer pr uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

ECN352 Fattigdom

Poverty

Emneansvarlige: Arild Angelsen

Medvirkende: Espen Olav Sjaastad, John Andrew Mcneish

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2014V

Emnets innhold: The course draws on the central debates from existing poverty literature and debates. The course is divided into five parts: (i) introduction, with overview of the key issues and the historical formation of the subject (ii) concepts and perspectives of poverty (absolute-relative, chronic, multi-dimensional approaches, social exclusion etc.) (iii) measures and methods for the definition and analysis of poverty (iv) dynamics of poverty, including debates on causes and on policies and instruments to reduce poverty.

Læringsutbytte: The aim of this course is to introduce students to the multi-dimensional study of poverty, thereby acquiring a thorough understanding of key debates and controversies. The course is designed to provide students with the practical and analytic skills needed to undertake research on poverty as part of their Master theses, or later employment.

Læringsmåter: A combination of lectures, student presentations and class discussions.

Læringsstøtte: -

Pensum: Addison, T, Hulme, D og Kanbur, R (2009). Poverty dynamics: interdisciplinary perspectives. New York, Oxford University Press. + selected articles.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: One class presentation.

Eksamen: Studentene bedømmes etter langsgående evaluering, som består av tre forskjellige oppgaver (se emnebeskrivelse på engelsk). Alle oppgaver gis bokstavkarakter.

Normert arbeidsmengde: 300 hours, including 40 hours of lectures.

Undervisningstid: Approx. 20 lectures (2 hours each)

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

ECN371 Miljøøkonomi

Environmental Economics

Emneansvarlige: Eirik Romstad

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN, NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellell, .

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset inneholder tre elementer. A) Gjennomgang av teori vedrørende systemanalyse, ressursallokeringsmekanismer, risiko, kontroll, informasjon om ulike adferdsforutsetninger, preferanseendringer, transaksjonskostnader, risiko, effekter av ulike typer virkemidler mht forskjellige miljøproblemer og ulike adferdsforutsetninger. B) Studie av konkrete miljøøkonomiske problemstillinger - anvendelse av teoriene. C) Case studier, der studentene som gruppe skal drøfte egne virkemidler for det miljøspørsmålet som er hovedfokus i caset. Del B vil dekke emner som klimaregulering, forurensninger fra industri og landbruk, forvaltning av fellesgoder (dvs. landskapsgoder, biodiversitet etc.).

Læringsutbytte: Studentene skal erverve innsikt i hvordan man kan skape mer miljøvennlig adferd blant enkeltmennesker og bedrifter. Fokus er således rettet mot bruk av ulike virkemidler i miljøpolitikken. Kurset gir kunnskap om årsakene til miljøproblemer samt samspillet mellom økologiske prosesser og økonomisk aktivitet. Når det gjelder økonomisk adferd, vil studentene videre trenes i bruk av både spillteori og institusjonell adferdsteori. Med bakgrunn i spillteorien (prinsipal-agent modeller) vektlegges begrepet ressurs-allokeringsmekanismer og usikkerhet. I den institusjonelle delen vektlegges videre kooperativ adferd, preferanseendring samt betydningen av transaksjonskostnader og rettigheter. Studentene skal trenes i å se anvendelsesområdene for de ulike teoriene på ulike konkrete miljøspørsmål. De skal videre utvikle kunnskaper om effekten av ulike virkemidler - økonomiske, juridiske og informasjonsmessige - under ulike betingelser.

Læringsmåter: Forelesninger, øvinger og case-studier (i grupper med 2-4 studenter).

Læringsstøtte: Seminarer med gruppeveiledning.

Pensum: Kompendium med utvalgte artikler. Det er ingen fullgod lærebok i kurset, men nye bøker er kontinuerlig under vurdering.

Forutsatte forkunnskaper: Mikroøkonomi på masternivå, ECN 311 eller tilsvarende. Miljø- og ressursøkonomikurs på introduksjonsnivå (ECN 170 eller tilsvarende). For

studenter uten noen tidligere kurs i miljø- og ressursøkonomi fra bachelor anbefales ECN270.

Obligatorisk aktivitet: Arbeid med og presentasjon av case-studier.

Eksamen: Skriftlig eksamen, 3 timer (100%). For å kunne gå opp til eksamen må studentene ha deltatt i arbeidet med case-studiene.

Merknader: ECN 371 anbefales spesielt for MSc samfunnsøkonomistudenter med spesialisering i miljø-/ressursøkonomi og/eller energiøkonomi.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Ca. 50 timer samt betydelig veiledning i forbindelse med casestudier.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN372 Klimaøkonomi

Climate Economics

Emneansvarlige: Knut Einar Rosendahl

Medvirkende: Therese Dokken, Ståle Navrud, Arild Einar Bjørn Angelsen

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell.

Første gang2009H

Emnets innhold: Kurset består av to hovedtemaer: i) DET GLOBALE KLIMAREGIMET OG KLIMAFORHANDLINGENE. Her diskuterer vi hva som påvirker de globale klimaforhandlingene, og vurderer de ulike alternativene som diskuteres. Følgende tema vil bli belyst: 1. Skadekostnader av klimaendringer - hvordan verdsette framtidige skader, og hvordan behandle risiko og usikkerhet? 2. Hovedprinsipper for et globalt klimaregime - utslippskvoter, global karbonavgift etc. 3. Rettferdig fordeling av utslippsforpliktelser mellom land. 4. Klimaspillet - hva skjer ved forhandlingsbordet og i korridorene? 5. Norges rolle i klimaforhandlingene. ii) NASJONAL KLIMAPOLITIKK. 1. Virkemidler for å redusere klimautslipp i Norge og EU. 2. Klima- og teknologipolitikk. 3. Karbonlekkasje som følge av nasjonal klimapolitikk. 4. Virkemidler for å implementere REDD (reduserte utslipp fra avskogning) i utviklingsland.

Læringsutbytte: Kurset gir studentene innsikt i miljøøkonomi og spillteori, anvendt på internasjonale klimaforhandlinger og utforming av klimapolitikk. Målet er å vise hvordan økonomisk metodikk kan gi innsikt i dagens klimadebatt, og brukes til å vurdere aktuelle politikkalternativer. Selv om kombinasjonen av teori og anvendelse er fokusert på klimaproblemet, vil den metodiske delen av kurset også være nyttig for mange andre miljøspørsmål.

Læringsmåter: Forelesninger inkl. gjesteforelesere. Tre obligatoriske diskusjonsnotater og presentasjon av en av disse for klassen

Læringsstøtte: Noe veiledning knyttet til skriving av diskusjonsnotater

Pensum: Utvalgte tidsskriftartikler og bokkapitler

Forutsatte forkunnskaper: ECN 210 eller tilsvarende kurs i mikroøkonomi. ECN170 (eller ECN270) eller tilsvarende kurs i miljø- og ressursøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: Tre diskusjonsnotater og presentasjon av en av disse for klassen. Tre obligatoriske forelesninger.

Eksamen: Muntlig eksamen. Karakteren bestemmes basert på diskusjonsnotatene, presentasjonen og eksamen.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN370: 10 stp.

Undervisningstid: 34-36 timer (inkl. presentasjoner av diskusjonsnotater)

Eksamensdetaljer: En muntlig prøve: A - E / Ikke bestått

ECN380 Energimarkeder og regulering

Energy Markets and Regulation

Emneansvarlige: Olvar Bergland

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Det kreves minimum 5 studenter for at emnet blir tilbudt.

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2009V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Emnet tek opp sentrale problemstillinger kring marknader og regulering i energisektoren og samfunnsøkonomisk analyse av energiprojekt. Spesifikke emne er: 1) regulering av nettselskap ved hjelp av dynamisk målestokk konkurranse, 2) måling av effektivitet ved hjelp av DEA (data envelopment analysis)

og SFA (stochastic frontier analysis), 3) organisering av energimarknader, 4) modellering av energimarknader, 5) stokastisk produksjonsplanlegging, og 6) investering under usikkerhet.

Læringsutbytte: Gje studentane kunnskap og erfaring med bruk av økonomisk analyseverktøy på energi-økonomiske og -politiske problemstillingar. Gi studentene kunnskap og erfaring med bruk av økonomiske analyseverktøy på sentrale økonomiske problemstillinger i energisektoren.

Læringsmåter: Forelesningar over utvalte emne, øvingar og gjennomføring av prosjektoppgave.

Læringsstøtte: Kontortid 2t/uke.

Pensum: Før Sund (2007): "Hydropower Economics", Coelli (2005) "An Introduction to Efficiency and Productivity Analysis". Detaljert pensumplan vert delt ut på første forelesning.

Forutsatte forkunnskaper: BUS220, ECN201/ECN202, ECN280, ECN210.

Obligatorisk aktivitet: Godkjent prosjektoppgave. Godkjent oppgave er gyldig i to - 2 - år.

Eksamen: Muntlig eksamen. (Merk: Bedømmelse av muntlig prestasjon kan ikke påklages, jf. Universitets- og høyskoleloven § 5-3.)

Normert arbeidsmengde: Normert arbeidsinnsats er 300 timar, der 40 timar er organisert aktivitet, og 260 timar er sjølvstudium og prosjektarbeid.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: Forelesninger: 30t. Organiserte øvinger 10t.

Eksamensdetaljer: Muntlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

ECN410 Mikroøkonomisk teori

Microeconomic Theory

Emneansvarlige: Olvar Bergland

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Other, Given on request.

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: -

Første gang2015V

Emnets innhold: The following topics will be covered: Optimization and prices Consumer choice and firm behavior Market equilibrium in exchange and production economies Dynamic optimization in discrete and continuous

timeUncertainty and risk aversionStrategic equilibrium with symmetric or asymmetric information

Læringsutbytte: The objective of this course is to give the successful student a deep understanding and command of the core of microeconomic theory: maximizing behavior and equilibrium outcomes.

Læringsmåter: Lectures, laboratory, exercises.

Pensum: Selected chapters from J. G. Riley (2012): Essential Microeconomics. Cambridge University Press, Cambridge.

Eksamen: Pass/fail based on written exercises.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: Bestått / Ikke bestått

ECN450 Utviklingsøkonomi: Metoder og analyse

Development Economics: Methods and Policy Analysis

Emneansvarlige: Stein Terje Holden

Studiepoeng: 20

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Annet, Gis ved behov.

Undervises på språk: EN
(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, januarblokk til skrivning av artikkel.

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kvantitative Analysemetoder i Utviklingsøkonomi: - Bruk av økonomiske modeller. - Produksjonsanalyse og naturressursforvaltning. - Eterspørselsanalyser. - Husholdsmodeller. - Likevektsmodeller. Institusjonell økonomi for rurale økonomier. - Ny-institusjonell økonomi og utvikling. - Teorier for kollektiv samhandling. - Markedssvikt og eksterne effekter. - Matvaresikkerhet og virkemidler. - Fattigdomsreduksjon og virkemidler. - Landreformer og virkninger Miljø og utvikling. - Markedsimperfeksjoner og miljø. - Fattigdom og landdegradering. - Befolkning, landbruk og avskoging. - Landmarkeder og arealforvaltning. Klimarisiko og klimatilpasning. Valgfritt relatert tema for vitenskaplig oppgave.

Læringsutbytte: Anvendelse av økonomisk teori og metode på utviklingsrelaterte problemstillinger, -kombinering av teori og metode gjennom øvinger, -bruk av økonomiske modellverktøy, -øvelse i skriving av vitenskaplig artikkel.

Læringsmåter: Forelesninger, øvelser, presentasjoner, skriving av vitenskapelig artikkel.

Læringsstøtte: Lærerertilgjengelig i arbeidstida.

Pensum: Detaljert pensumliste deles ut ved oppstart.

Forutsatte forkunnskaper: Mastergrad i økonomi eller landbruksøkonomi.

Obligatorisk aktivitet: Øvinger, gruppearbeid, presentasjoner., skriving av individuelt paper.

Eksamen: Avsluttende skriftlig **Eksamen:** 50 % Vitenskapelig artikkel: 50 %
Avsluttende skriftlig eksamen felles med ECN350.

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: 600 timer

Opptakskrav: GSK

Overlapp: ECN350 - 10 stp.

Undervisningstid: Forelesninger: 2-4 timer per uke. Øvinger: 0-2 timer per uke.
Skriving av paper.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

INN200 Økonomistyring

Management Accounting

Emneansvarlige: Nils Sanne

Medvirkende: Torun Sæther Fretheim

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Bachelorstudenter i økonomi og administrasjon (B-ØA) har ikke adgang til emnet ettersom det overlapper med obligatoriske emner i B-ØA.

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellell. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellell, .

Første gang2007H

Emnets innhold: Kostnads- og inntektsanalyse herunder analyser av kostndsstruktur og kostnadsdrivere. Kalkulasjonsprinsipper og metoder. Ulike typer beslutningsverktøy. Vurdering av prosjekter. Budsjetteringsprosessen. Regnskapsanalyse.

Læringsutbytte: Studentene skal kjenne grunnleggende bedriftsøkonomisk teori og metode og anvende dette på bedriftsøkonomiske problemstillinger. Emnet skal gi studentene kunnskap slik at de kan lese, forstå og analysere et finansregnskap.

Læringsmåter: Emnet er basert på aktiv deltakelse fra studentenes side. Tilegnelsen av lærestoffet vil skje gjennom egenaktivitet og aktivitet i grupper. Case- og oppgaveløsninger skal presenteres i seminarer og workshops.

Læringsstøtte: -

Pensum: Blir gjort kjent ved studiestart

Obligatorisk aktivitet: Aktiv deltagelse i gruppearbeid og presentasjoner

Eksamen: Skriftlig eksamen. Det gis deleksamener i løpet av semesteret som må besvares. Disse teller 30 %. En avsluttende eksamen som omfatter hele pensum i emnet, varighet 3 timer. Slutteksamen teller 70 %. Den endelige karakteren vil representere et veiet gjennomsnitt av alle eksamenene. Deleksamener og slutteksamen må tas i samme semester

Merknader: -

Opptakskrav: GSK

Overlapp: Studenter på bachelorstudiet i økonomi og administrasjon vil gjennomgå de samme temaene i andre obligatoriske emner i løpet av studiet og kan derfor ikke ta INN200.

Undervisningstid: Det blir 4 timer med forelesninger/oppgaveløsninger per uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Utdelt kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

INN210 Nyskaping

Innovation

Emneansvarlige: Elin Kubberød

Medvirkende: Siw Fosstenløy, Nils Sanne

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Maksimum 30 studenter.

Undervises i periode: Emnet starter i augustblokka. Emnet har undervisning/vurdering i augustblokka, .

Fortrinnsrett: Studenter på masterstudiet i Entreprenørskap og innovasjon har

Fortrinnsrett til emnet .

Emnets innhold: Kurset skal gi studentene grunnleggende innsikt i og forståelse for hva innovasjon (nyskaping) er og hvilken betydning innovasjon har for verdiskaping i næringsliv og samfunn. Introduksjon til innovasjon, Innovasjonsteam og den innovative organisasjonen. Kreativitet og innovasjon. Innovasjon og strategi. Kilder til innovasjon. Brukerdrevet innovasjon. Beslutninger under usikkerhet. Innovasjon og nettverk. Utvikling av et forretningscase.

Læringsutbytte: *Kunnskaper:* Studentene skal kunne skille mellom innovasjon og oppfinnelse (invenasjon) . Gjennom kurset skal de opparbeide seg en innsikt i innovasjonstyper, ulike innovasjonsteorier og forholdet mellom innovasjon og teknologisk utvikling. Studentene skal også få innsikt i innovasjonsprosesser, kreativitet i innovasjon, innovasjonsstrategi, kilder til innovasjon, betydningen av nettverk, beslutninger under usikre betingelser, innføring i forretningsplan og evaluering av innovasjonsprosjekter og viktigheten av kunnskap og læring for nyskappingsprosesser. *Ferdigheter:* Studentene skal gjennom erfaringsbasert læring utvikle ideer, screene og teste dem i tidlig innovasjonsfase

Generell kompetanse: Oppstart team-læring

Læringsmåter: Emnet er basert på aktiv deltakelse fra studentenes side. Tilegnelsen av lærestoffet vil skje gjennom egenaktivitet. øvelse, presentasjon og aktivitet i grupper. Kurset vil ha fokus på oppstart team-arbeid som fortsetter inn i INN220.

Læringsstøtte: Studentene utarbeider en teamkontrakt som regulerer deltakelse i gruppearbeid og fortsetter inn i INN220. Hver av gruppemedlemmene signerer denne og kontrakten godkjennes av kursets emnelærere. Brytes retningslinjene i kontrakten av en gruppedeltaker, må teamet innkalle til og gjennomføre et møte med Emneansvarlige hvor alle teammedlemmene er tilstede. Emneansvarlige tar den endelige avgjørelsen om videre prosess og arbeidsmåter.

Pensum: Joe Tidd and John Bessant: *Managing Innovation*. 5th Edition. Wiley
Tillegglitteratur blir oppgitt ved emnestart.

Forutsatte forkunnskaper: Bachelor grad eller tilsvarende

Obligatorisk aktivitet: To obligatoriske oppgaver og utferder.

Eksamen: Kurset avsluttes med en muntlig eksamen basert på det studentene har vært igjennom i løpet av kurset. Øvingsoppgavene teller 15% hver. Muntlig eksamen teller 70%. De tre delene veies sammen til en karakter

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Undervisningstid: Arbeidet med emnet vil foregå i form av forelesninger, øvinger underveis og arbeid med innleveringsoppgaver. Det forventes at studentene møter godt foreberedt til timene hver dag og leser pensum og litteratur etter hvert som kurset skrider fremover. Kursets forelesere vil legge opp til gruppearbeid fra dag 1, aktiv deltakelse, spørsmål og diskusjoner

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

INN220 Entreprenørskap i praksis *Introduction to Entrepreneurship*

Emneansvarlige: Elin Kubberød

Medvirkende: Siw Fosstenløy, Silja Marianna Korhonen-Sande, Nils Sanne

Studiepoeng: 15

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Maksimum 30 studenter.

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, vårparallellen, .

Første gang2015H

Fortrinnrett: Studenter opptatt på masterstudiet i Entreprenørskap og innovasjon

Emnets innhold: Formålet med kurset er å gi studentene en innføring i hva entreprenørskap innebærer i praksis gjennom å arbeide i team med reelle forretningscase for gründere og eksterne samarbeidspartnere. Kurset tar for seg begreper og metoder innenfor entreprenørskap og forretningsmodellering og deres relasjon til teori og praksis . Stikkord for kurset: Bedriftsbesøk og besøk ved relevante innovasjonssmiljøer: Entreprenørskap og Innovasjon: Ideutvikling: Kundeutvikling: Interne og eksterne analyser: Forretningsplanlegging: Forretningsmodell: Utforming og implementering av innovasjonsstrategier: Markedsføring, markedsstrategi, markedsplan: Økonomi og finansiering: Fortjenestemodeller

Læringsutbytte: Kurset skal gi studentene en fordypning i utvalgte emner innen entreprenørskap og innovasjon, med hovedvekt på kundefokusert forretningsplanlegging og utforming av innovasjonsstrategier. Studentene skal bruke denne kunnskapen til å lage en forretningsplan eller en innovasjonsstrategi for en konkret bedrift eller forretningsmulighet. Studentene skal gjennom ekskursjoner få kjennskap til bedrifter og viktige miljøer og aktører som arbeider med entreprenørskap og innovasjon i og utenfor universitetet. *Kunnskaper:* Studentene skal kunne Beskrive hva som skiller en forretningsidé fra andre ideer Beskrive metoder og teknikker som brukes i utvikling og testing av en forretningsidé Kjenne til muligheter innenfor kommersialisering av forskning Beskrive, gjøre rede for og analysere innovasjons- og entreprenørskapsteori opp mot praksis. *Ferdigheter:* Studenten skal kunne Utvikle en idé til et fullverdig forretningscase og beskrive denne gjennom en forretningsplan Planlegge og utføre tester av ideen ut mot potensielle kunder og gjøre enkle økonomiske kalkyler. Legge frem, presentere og selge en forretningsidé, skriftlig og muntlig Innhente relevant informasjon fra kilder som oppdragsgiver, konkurrenter, kunder og markedet og bearbeide og evaluere informasjonen for å kunne utforme et bedre beslutningsgrunnlag Bidra til nye og kreative løsninger med hensyn på

kundebehov, marked og lønnsomhet for en forretningsidé Bruke teori for å forstå og analysere arbeidsprosesser i oppstartsfasen av ny forretningsmulighet og kunne treffe begrunnede valg Generell kompetanse: Studenten skal kunne Arbeide selvstendig som frittstående konsulenter med stor grad av selvstyring på et konkret og praktisk forretningscase med forankring i næringsliv eller forskning Fungere og arbeide i tverrfaglige prosjektteam, kommunisere og samarbeide og utveksle synspunkter med andre som har ulik bakgrunn fra en selv, løse team konflikter Bruke egen kunnskap og kompetanse på nye og komplekse områder gjennom å utforske forretningscase og dermed kunne reflektere over og forbedre egen faglig utøvelse Kommunisere og presentere arbeid på en overbevisende måte Utvikle egen strategisk tenkning, selvtillit og kreativitet på nye områder

Læringsmåter: Kurset er basert på aktiv deltakelse fra studentenes side. Sentralt i kurset er team-arbeidet og dette vektlegges som et viktig element ved læreprosessen. Videre vil det bli lagt vekt på problembasert læring gjennom oppgaver, testing/eksperimentering og presentasjoner.

Læringsstøtte: Studentteamene vil tildeles en mentor fra andre års entreprenørskapsstudenter, som vil støtte teamene med fokus på entreprenøriell læring. Studentene har utarbeidet en teamkontrakt som regulerer deltakelse og arbeid med prosjektet. Hver av gruppemedlemmene signerer denne og kontrakten godkjennes av ansvarlige lærere. Brytes retningslinjene i kontrakten av en gruppedeltaker, må teamet innkalle til og gjennomføre et møte med mentor og Emneansvarlige hvor alle teammedlemmene er tilstede. Emneansvarlige tar den endelige avgjørelsen om videre prosess og arbeidsmåter. Våre samarbeidspartnere: NMBU TTO, StartupLab, Forskningsparken, Oslo MedTech, Oslo Cancer Cluster Incubator, Follo Næringsråd, lokale og regionale bedrifter og gründere.

Pensum: Osterwalder, Alexander & Pigneur, Yves: Business Model Generation, 2010. Hoboken, N.J. : Wiley. ISBN: 978-0470-87641-1, h.. Finnes som E bok: (ISBN: 9780470901038). Annen kurslitteratur legges ut på fronter og vil oppgis ved kursoppstart.

Forutsatte forkunnskaper: Bachelorgrad eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: Innlevering av tre skriftlige oppgaver og en muntlig oppgave. Deltakelse på ekskursjoner.

Eksamen: Vurdering av prosjektoppgave (forretningsplan eller innovasjonsstrategi) og muntlig prøving av pensumrelatert stoff. Ved evalueringen teller prosjektoppgaven inkludert muntlig forsvar i grupper 40 % og individuell muntlig prøving i pensum 60 %. Det er ikke kontinuasjonseksamen i dette emnet. For å kunne gå opp til eksamen må alle de obligatoriske innleveringsoppgaver være godkjent.

Merknader: -Dette emnet erstatter INN220 10stp.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: -INN220 v15 med 10 stp

Undervisningstid: Forelesninger/øvinger 1 - 2 dager per uke. Antall timer vil variere fra uke til uke. I tillegg vil det bli arrangert ekskursjoner, seminarer og gruppearbeid.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

INN310 Industrielle rettigheter

Intellectual Property Rights

Emneansvarlige: Siw Fosstenløyken

Medvirkende: Ivar Wergeland, Vegard Arnhoff

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Begrensning antall plasser: Maksimum 40 studenter.

Undervises i periode: Emnet starter i januarblokka. Emnet har undervisning/vurdering i januarblokka, .

Første gang2007H

Fortrinnsrett: M-EI.

Emnets innhold: Hva er hensikten med IR? Innføring i forståelsen av hva en oppfinnelse er (nyhet, originalitet og anvendelighet). Innføring i patentsøknadsprosessen. Design og varemerket teori hvordan søke, hvor søke, når søke, varighet og kostnader. Varighet. Copyright generell innføring. Geografiske rettigheter fokus på matvarer samt kort om TRIPs avtalen. Forretningsavtaler: lisensavtaler, taushetserklæringer og partneravtaler. Kommersialisering av IR.

Læringsutbytte: Emnet skal gi studentene kunnskap slik at de skal kunne lese, analysere og aktivt håndtere industrielle rettigheter - IR. Studentene skal kunne gjøre rede for grunnleggende teori innenfor temaene varemerke, design, patent og forretningsavtaler (men også copyright og geografiske rettigheter). Kunnskapene må kunne demonstreres som essensielle faktorer ved utvikling og salg av nye produkter og tjenester.

Læringsmåter: Kurset er basert på at studentene er aktivt med i forelesninger, ved utføring av hjemmeoppgaver og ved gjennomføring av et case med medvirkning av instruktører.

Læringsstøtte: - Lærerne er tilgjengelig for veiledning underveis i kurset

Pensum: Oppgis ved emnets oppstart.

Forutsatte forkunnskaper: Studentene må minst ha tatt en bachelorgrad eller tilsvarende før de tar dette kurset.

Obligatorisk aktivitet: Caseinnlevering, presentasjon av case og oppmøte på forelesninger. Obligatorisk oppmøte på forelesningene, det forutsettes oppmøte på minst 90% av forelesninger og øvingstimer for å kunne gå opp til eksamen.

Eksamen: Skriftlig eksamen, øvingsoppgavene må være godkjent før eksamen kan gjennomføres.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: Bachelorgrad eller tilsvarende

Undervisningstid: 30 forelesningstimer, 10 øvingstimer, individuelle veiledningstimer. Emnet gis som et intensivkurs i januarblokka. Undervisningen foregår i to blokker med opphold mellom. I pausen mellom de to blokkene forutsettes det at studentene arbeider med stoffet og med oppgaver.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

INN330 Internship - Næringsliv og samfunn

Internship - Business and Society

Emneansvarlige: Siw Fosstenløyken, Elin Kubberød

Medvirkende: Anders Lunnan, Nils Sanne

Studiepoeng: 20

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Vårparallell og juniblokk

Første gang: 2015V

Emnets innhold: Studentene arbeider med problemstillinger innenfor innovasjon, kommersialisering og forretningsutvikling i en konkret bedrift eller offentlig virksomhet. Arbeidet kan struktureres funksjonelt (at studenten får en bestemt funksjon og oppgave i virksomheten) eller kan være helt løst som et prosjekt, hvor studenten arbeider med et reelt oppdrag i henhold til oppdragsgivers behov. En del av praksisoppholdet innebærer at studenten gjør seg kjent i arbeidsmiljøet og tar del i den ordinære daglige driften, men får ansvar for et eget felt eller prosjekt. Studenten følges opp av en mentor i bedriften og har en hovedveileder ved Handelshøyskolen. Antall dager i bedrift: Normert til 4 dager per uke (de dagene hvor studenten ikke tar kurs). Innholdet i internshipet skal i samråd med virksomheten defineres i en prosjektbeskrivelse som skal godkjennes av hovedveileder ved Handelshøyskolen. Studenten er medansvarlig i å bidra med å finne relevant oppdragsgiver for internshipet samt være delaktig i definering av prosjektbeskrivelse. Avtale mellom student, oppdragsgiver og **Institutt** skal fylles ut ved å bruke standardavtalen til Handelshøyskolen NMBU.

Læringsutbytte: *Kunnskaper:* Studenten vil kunne relatere sine praktiske erfaringer han eller hun får gjennom internshipet til teori i innovasjon og entreprenørskap og dermed kunne skape ny innsikt og forståelse som utfordrer etablerte sannheter *Ferdigheter:* Studenten skal kunne øves i å opptre som endringsagenter som kan bidra til nye og kreative ideer, omstilling og vekst i den virksomheten de har praksis i. Kandidatene skal kunne anvende den teoretiske kunnskapen de tilegner seg gjennom studiet på problemstillinger og utfordringer i praksisvirksomheten og foreta begrunnede valg i koblingen mellom teori og erfaringskunnskap. *Generell kompetanse:* Studentene skal trenes i å fremstå som profesjonelle fagpersoner og endringsagenter innen innovasjon og entreprenørskap. Studentene skal kunne arbeide selvstendig, delta i virksomheten som team-medlem og bidra som likeverdig partner med problemløsning innen virksomheten. Studentene skal kunne gjennomføre et eget prosjekt og utarbeide en faglig begrunnet rapport og beslutningsunderlag for praksisvirksomheten under veiledning

Læringsmåter: Det er en fordel om oppgavene, eller deler av oppgavene i bedriften kan relateres til samfunnsaktuelle problemstillinger i det kurset som studenten tar.

Læringsstøtte: Våre samarbeidspartnere: NMBU TTO, Startup Lab, Forskningsparken, Oslo MedTech, Oslo Cancer Cluster Incubator, Follo Næringsråd, lokale og regionale bedrifter og gründere.

Pensum: Pensum inngår i avtalen

Forutsatte forkunnskaper: Forbeholdes studenter på masterprogrammet i Entreprenørskap og innovasjon.

Obligatorisk aktivitet: I henhold til godkjent prosjektbeskrivelse. Prosjektet avsluttes normalt med en prosjektrapport hvis ikke annet avtales med stedelig veileder. Arbeidet skal inkludere en refleksjonsrapport over læring. Videre må studentene ta et 5 poengs kurs ved Handelshøyskolen samtidig med at de tar INN 330. Studentene kan velge mellom å ta PHI 301 (Bedriftens samfunnsansvar) eller BUS 311 (Miljøregnskap og miljøledelse).

Eksamen: Langsgående, evalueres med bestått/ikke bestått. Læringen skal dokumenteres gjennom ukentlige refleksjonslogger. Oppdragsgivers kontaktperson og mentor gir ukentlige tilbakemeldinger på loggen på hvordan studenten har gjennomført definerte oppgaver jamfør prosjektbeskrivelsen. Studenten møter til 3 veiledersesjoner med hovedveileder på Handelshøyskolen hvor loggen fungerer som utgangspunkt for dialog og veiledning.

Normert arbeidsmengde: 600 timer

Opptakskrav: Forbeholdes studenter på masterprogrammet i Entreprenørskap og innovasjon

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: Bestått / Ikke bestått

INN331 Enternship

Enternship

Emneansvarlige: Siw Fosstenløyken, Elin Kubberød

Medvirkende: Anders Lunnan, Nils Sanne

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Høstparallel

Første gang2014H

Fortrinnrett: M-EI

Emnets innhold: Studenten arbeider med problemstillinger innenfor innovasjon, kommersialisering og forretningsutvikling i en konkret bedrift eller offentlig virksomhet. Arbeidet kan struktureres funksjonelt (at studenten får en bestemt funksjon og oppgave i virksomheten) eller kan være helt løst som et prosjekt, hvor studenten arbeider med et reelt oppdrag i henhold til oppdragsgivers behov. En del av praksisoppholdet innebærer at studenten gjør seg kjent i arbeidsmiljøet og tar del i den ordinære daglige driften, men får ansvar for et eget felt eller prosjekt. Studenten følges opp av en mentor i bedriften og har en hovedveileder ved Handelshøyskolen. Antall dager i bedrift: Normert til ca 3 dager per uke. Innholdet i internshipet skal i samråd med virksomheten defineres i en prosjektbeskrivelse som skal godkjennes av hovedveileder ved Handelshøyskolen. Studenten er medansvarlig i å bidra med å finne relevant oppdragsgiver for internshipet samt være delaktig i definering av prosjektbeskrivelsen.

Læringsutbytte: Kunnskaper: Studenten vil kunne relatere sine praktiske erfaringer han eller hun får gjennom internshipet til teori i innovasjon og entreprenørskap og dermed kunne skape ny innsikt og forståelse som utfordrer etablerte sannheter. Ferdigheter: Studenten skal kunne øves i å opptre som endringsagenter som kan bidra til nye og kreative ideer, omstilling og vekst i den virksomheten de har praksis i. Kandidatene skal kunne anvende den teoretiske kunnskapen de tilegner seg gjennom studiet på problemstillinger og utfordringer i praksisvirksomheten og foreta begrunnede valg i koblingen mellom teori og erfaringskunnskap. Generell kompetanse: Studentene skal trenes i å fremstå som profesjonelle fagpersoner og endringsagenter innen innovasjon og entreprenørskap. Studentene skal kunne arbeide selvstendig, delta i virksomheten som team-medlem og bidra som likeverdig partner med problemløsning innen virksomheten. Studentene skal kunne gjennomføre et eget prosjekt og utarbeide en faglig begrunnet rapport og beslutningsunderlag for praksisvirksomheten under veiledning.

Læringsmåter: Mentor, refleksjonslogger med tilbakemeldinger, veiledningssesjoner med hovedveileder ved Handelshøyskolen

Læringsstøtte: Våre samarbeidspartnere: NMBU TTO, StartupLab, Forskningsparken, Oslo MedTech, Oslo Cancer Cluster Incubator, Follo Næringsråd, lokale og regionale bedrifter og gründere.

Pensum: Inkluderes i avtales

Forutsatte forkunnskaper: Forbeholdes studenter på masterprogrammet i Entreprenørskap og innovasjon.

Obligatorisk aktivitet: I henhold til godkjent prosjektbeskrivelse. Prosjektet avsluttes normalt med en prosjektrapport hvis ikke annet avtales med stedelig veileder.

Eksamen: Langsgående: Bedømmes med: Bestått/ikke bestått. Læringen skal dokumenteres gjennom ukentlige refleksjonslogger. Oppdragsgivers kontaktperson og mentor gir ukentlige tilbakemeldinger på loggen på hvordan studenten har gjennomført definerte oppgaver jamfør prosjektbeskrivelsen. Studenten møter til 3 veiledersesjoner med hovedveileder på Handelshøyskolen hvor loggen fungerer som utgangspunkt for dialog og veiledning.

Normert arbeidsmengde: 300 timer

Opptakskrav: Forbeholdes studenter på masterprogrammet i Entreprenørskap og innovasjon

Undervisningstid: ca. 300 timer

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: Bestått / Ikke bestått

INN410 Intellectual Property Rights (IPR) and Innovation

Intellectual Property Rights (IPR) and Innovation

Emneansvarlige: Anders Lunnan

Medvirkende: Ivar Wergeland

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Annually

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: -

Undervises i periode: This course is given in January block. Students deliver a home assignment 14 days after the teaching period ends.

Første gang: 2011H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: The role of IPR in the innovation process. How to realize the commercial value of own research. The patent system and its institutions. Patentability. Search strategies, search profiles and Boolean algebra. Copyright, design and new media challenges. Trademark and branding. The effect of a patent, freedom to operate. IPR- strategies and combination of IPR-instruments. Presentation of cases. The role of TTO-offices and venture capitalists. Assignments. The lectures at this course is partly given together with INN 310. In addition to the lectures there are separate workshops for INN 410. The course is specially designed for ph.d. students and researchers who want to learn more about IPR-challenges in their own field of research.

Læringsutbytte: -The objective of the course is to increase the competence about IPR and innovation among the participants. To train the participants to see the commercial value of own research and how different IPR-strategies can be used to secure the commercial value of the research. To give the participants skills in searching, identifying, reading and evaluation of patents, patent applications, trademark and branding, copyright and open innovation strategies.

Læringsmåter: -The course consists of lectures, exercises, self-study of literature and an home assignment.

Læringsstøtte: -The teachers are available during course hours and 10 hours pr week during the work with the home assignment.

Pensum: -Course material will be delivered at the start of the course.

Forutsatte forkunnskaper: The course is mainly designed for ph.d. students in technology and biology. Social science students may also take part in the course.

Obligatorisk aktivitet: Exercises and an home assignment.

Eksamen: The home assignment will be graded with pass/no pass.

Merknader: -

Normert arbeidsmengde: Normalized effort is 150 hours, of which 30 hours are organized activities, 80 hours are related to exercises/project work, and 40 hours for self-study

Opptakskrav: -For PhD-studenter

Overlapp: INN310 , 5 stp

Undervisningstid: -Class lectures and seminars: 30 hours

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: Bestått / Ikke bestått

M30-ECON Masteroppgave

Studiepoeng: 30

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Undervises på språk: EN, NO

Eksamensdetaljer: En godkjent oppgave: A - E / Ikke bestått

M30-EI Masteroppgave

Studiepoeng: 30

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Eksamensdetaljer: En godkjent oppgave: A - E / Ikke bestått

M30-ØA Masteroppgave

Studiepoeng: 30

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Første gang2014H

Eksamensdetaljer: En godkjent oppgave: A - E / Ikke bestått

PHI100 Examen philosophicum

Examen Philosophicum

Emneansvarlige: Terje Bent Kvilhaug

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Emnet tilbys på norsk hvert år i høstparallell. Forelesningene er felles for PHI100 og PHI101.

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen.

Første gang2003H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Emnet består av to deler. Del I: Vitenskaps- og filosofihistoriske emner, og Del II: Etikk og vitenskapsfilosofi. Studiet begynner med en gjennomgang av del I, som i neste omgang danner et grunnlag for en rekke temaer i del II. I Del I behandler for det første vesentlige trekk ved den vitenskapelige utvikling fra oldtiden og opp til vår egen tid, med spesiell vekt på naturvitenskapene. For det andre behandles filosofiske sider ved denne utviklingen, og for det tredje en rekke sentrale filosofers etiske teorier og syn på erkjennelse og vitenskap, samt deres forståelse av menneske, samfunn og natur. Del II består for det første av en mer systematisk gjennomgang av ulike etiske teorier og tilnæringsmåter, som så anvendes på mer konkrete forskningsetiske og miljøetiske problemstillinger. For det andre behandles politisk-filosofiske emner med relevans for forståelsen av samfunns- og naturvitenskapene og deres sosiale ansvar. For det tredje vil denne delen ta opp en rekke vitenskapsfilosofiske problemer og emner av særlig betydning i den aktuelle diskusjon om vår tids vitenskaper.

Læringsutbytte: Studiet skal bidra til å skjerpe studentenes kritiske tenkeevne i forhold til sider ved den enkeltes faglige virksomhet som sjelden blir drøftet innenfor rammen av faget selv. I fagstudiet dreier det seg primært om å tilegne seg overleverte ferdigheter og kunnskaper, samt å utvikle spesialiserte arbeidsrutiner. Sider som i liten grad blir belyst er: fagets historiske og sosiale sammenheng, etiske spørsmål som har betydning for faget, samt dets erkjennelsesteoretiske og metodologiske forutsetninger. Studiet skal gi en bedre forståelse av vitenskapelig begrunnelse, for forholdet mellom vitenskapene innbyrdes og mellom vitenskapen, samfunnet og naturen, samt bevisstgjøre studentene i forhold til verdispørsmål knyttet til forskningen og dens anvendelse, særlig når det gjelder forvaltningen av naturen. Studiet legger vekt på å gi en forståelse for det spesielle ansvaret Universitetet for miljø- og biovitenskap ut fra sin faglige og verdimessige profil har i denne sammenhengen.

Læringsmåter: Forelesninger i del I og II, samt øvingskurs i del II. I øvingskurset tar man utgangspunkt i bl. a. konkrete forskningsepisoder som skal danne et grunnlag for at studenten får en skjerpet kritisk bevissthet om ulike sider ved vitenskapelig virksomhet. Eksamensoppgavene er utarbeidet i henhold til dette.

Læringsstøtte: Studentene får trening i å løse oppgaver på øvingskurset underveiledning av faglærer.

Pensum: Pensum defineres i form av emner, men et eget kompendium og to lærebøker anbefales: Pedersen (red.): "Exphil II. Tekster i etikk" (Unipub, Universitetet i Oslo). Ragnar Fjelland: "Innføring i vitenskapsteori" (Universitetsforlaget, 1999).

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: 3,5 timers skriftlig eksamen.

Merknader: Kurset er ekvivalent med Examen philosophicum ved andre universiteter og høyskoler i Norge. Det gis på norsk i høstparallellen hvert år. Engelsk versjon av Examen philosophicum (PHI102) gis i vårparallellen.

Normert arbeidsmengde: 10 Studiepoeng.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: 10 Studiepoeng overlapp mot PHI101 og PHI102.

Undervisningstid: Høstparallell: 2 x 2 t forelesninger + 2 t øvingskurs pr. uke.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpemidler.

Eksamensdetaljer: En skriftlig Eksamen: A - E / Ikke bestått

PHI101 Examen philosophicum – seminarversjon

Examen Philosophicum - Seminar

Emneansvarlige: Terje Bent Kvilhaug

Medvirkende: Terje Bent Kvilhaug, Frode Kjosavik

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Minimum 10 og maksimum 40 studenter per gruppe.

Antall grupper avgjøres for hver undervisningsperiode.

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2006H

Emnets innhold: Emnet består av to deler. Del I: Vitenskaps- og filosofihistoriske emner, og del II: Etikk og vitenskapsfilosofi. Studiet begynner med gjennomgangen av del I, som i neste omgang danner et grunnlag for en rekke temaer i del II. I Del I

behandles for det første vesentlige trekk ved den vitenskapelige utvikling fra oldtiden og opp til vår egen tid, med spesiell vekt på naturvitenskapene. For det andre behandles filosofiske sider ved denne utviklingen, og for det tredje en rekke sentrale filosofers etiske teorier og syn på erkjennelse og vitenskap, samt deres forståelse av menneske, samfunn og natur. Del II består for det første av en mer systematisk gjennomgang av ulike etiske teorier og tilnæringsmåter, som så anvendes på mer konkrete forskningsetiske og miljøetiske problemstillinger. For det andre behandles politisk-filosofiske emner med relevans for forståelsen av samfunns- og naturvitenskapene og deres sosiale ansvar. For det tredje vil denne delen ta opp en rekke vitenskapsfilosofiske problemer og emner av særlig betydning i aktuelle diskusjoner om vår tids vitenskaper.

Læringsutbytte: Studiet skal bidra til å skjerpe studentenes kritiske tenkeevne i forhold til sider ved den enkeltes faglige virksomhet som sjelden blir drøftet innenfor rammen av faget selv. I fagstudiet dreier det seg primært om å tilegne seg overleverte ferdigheter og kunnskaper, samt å utvikle spesialiserte arbeidsrutiner. Sider som i liten grad blir belyst er: fagets historiske og sosiale sammenheng, etiske spørsmål som har betydning for faget, samt dets erkjennelsesteoretiske og metodologiske forutsetninger. Studiet skal gi en bedre forståelse for vitenskapelig begrunnelse, for forholdet mellom vitenskapene innbyrdes og mellom vitenskapen, samfunnet og naturen, samt bevisstgjøre studentene i forhold til verdispørsmål knyttet til forskningen og dens anvendelse, særlig når det gjelder forvaltningen av naturen. Studiet legger vekt på å gi en forståelse for det spesielle ansvaret Universitetet for miljø- og biovitenskap ut fra sin faglige og verdimeslige profil har i denne sammenhengen.

Læringsmåter: Forelesninger, selvstudium, gruppearbeid og seminarer. I seminarene er det lærer til stede, der bl.a. oppgaver med tanke på skriftlige arbeider (semesteroppgave) presenteres muntlig og diskuteres. I tillegg gjennomfører studentene oppgaveskriving under veiledning av lærer. Læringsmålene skal oppnås gjennom at studentene arbeider selvstendig og i grupper med ulike prosjekter, og gjennom fortløpende evaluering.

Læringsstøtte: Studentene får faglig veiledning i oppgaveskriving, samt trening i å presentere problemstillinger for andre på seminaret.

Pensum: Pensum defineres i form av emner, men et eget kompendium og to lærebøker anbefales: Arild Pedersen (red.): "Exphil II. Tekster i etikk" (Unipub, Universitetet i Oslo). Ragnar Fjelland: "Innføring i vitenskapsteori" (Universitetsforlaget, 1999).

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: Obligatorisk tilstedeværelse på seminarer.

Eksamen: Ingen avsluttende eksamen, men mappeevaluering. Delkarakter på semesteroppgaven, og på to flervalgstester (én test i del I og én test i del II av pensum). Delkarakterene vektet etter nærmere angitte regler i studieplanen, og slik at semesteroppgaven teller mer enn de to flervalgstestene til sammen. Semesteroppgaven skal leveres inn samme semester som studenten tar kurset.

Merknader: Kurset er ekvivalent med Examen philosophicum ved andre universiteter og høyskoler i Norge. Forelesningene er felles for PHI100 og PHI101 i høstparallellen. Engelsk versjon av Examen philosophicum (PHI102) tilbys i vårparallell.

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: 10 Studiepoeng overlapp med PHI100 og PHI102.

Undervisningstid: Seminarordning i høstparallell: 2x2 t forelesninger + 2 t seminarer per uke.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

PHI102 Examen philosophicum - Engelsk versjon

Examen Philosophicum - English option

Emneansvarlige: Rani Lill Anjum

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Kurset undervises i vårparallellen hvert år. Samme kurs gis på norsk i høstparallellen hvert år som PHI100.

Undervises på språk: EN
(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen.

Første gang2016V

Emnets innhold: Emnet består av tre deler: filosofihistorie, etikk og vitenskapsteori. Filosofihistorien strekker seg fra antikken til 1800-tallet, fra Sofistene og Platon til Hume og Kant. Gjennomgående tema er: Er sikker kunnskap mulig? Hva kan vi ha kunnskap om? Og hvordan kan vi vite at vi faktisk vet det vi tror vi vet? Etikk og praktisk filosofi går over samme periode som filosofihistorien, men inkluderer også filosofer som Mill og Singer. Tema er: Finnes det noe som er universelt rett eller galt, godt eller ondt? I så fall, hvordan kan vi avgjøre hvilke handlinger som er hva? Hvor kommer moralen fra? I vitenskapsteorien tar vi opp spørsmålet om vitenskapelig kunnskap. Hvordan er vitenskapelig kunnskap mulig? Er vitenskapelige sannheter bevisbare? Kan man gjøre vitenskapelige framskritt? Hvordan kommer man best fram til vitenskapelig kunnskap?

Læringsutbytte: Studiet skal bidra til å skjerpe studentenes kritiske tenkeevne med tanke på sider ved den enkeltes faglige virksomhet som sjelden blir drøftet innenfor rammen av faget selv. I fagstudiet dreier det seg primært om å tilegne seg overleverte ferdigheter og kunnskaper, samt å utvikle spesialiserte arbeidsrutiner. Sider som i liten

grad blir belyst er: fagets historiske og sosiale sammenheng, etiske spørsmål som har betydning for faget, samt dets erkjennelsesteoretiske og metodologiske forutsetninger. Dette studiet skal gi en bedre forståelse av vitenskapelig begrunnelse, for forholdet mellom vitenskapene innbyrdes og mellom vitenskapen, samfunnet og naturen, samt bevisstgjøre studentene i forhold til verdispørsmål knyttet til forskningen og dens anvendelse.

Læringsmåter: Forelesninger med diskusjoner og oppgaveløsning.

Læringsstøtte: Studentene får også trening i diskusjon og oppgaveløsning.

Pensum: Pensum er definert ut fra tema, spesifisert i studieplanen. Supplerende lærestoff (tekster, videoer, sammendrag, forelesningsnotater) vil bli gjort tilgjengelig i Fronter.

Obligatorisk aktivitet: None

Eksamen: 3,5 timers skriftlig eksamen.

Merknader: Kurset er ekvivalent med Examen philosophicum ved andre universiteter og høyskoler i Norge. Det gis på engelsk i vårparallellen hvert år. Det gis på norsk i høstparallellen hvert år som PHI100/PHI101. Eksamensoppgavene vil bli gitt på både norsk og engelsk ved alle eksamener i emnet (uavhengig av undervisningsspråk).

Normert arbeidsmengde: 300 timer.

Opptakskrav: GSK - generell studiekompetanse

Overlapp: Kurset overlapper 10 **Studiepoeng** med PHI100 og PHI101.

Undervisningstid: 2 x 2 timer forelesninger, inkludert oppgaveløsning.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

PHI201 Biovitenskap, etikk og miljøfilosofi

Bioscience, Ethics and Environmental Philosophy

Emneansvarlige: Frode Kjosavik

Medvirkende: Frode Kjosavik, Terje Bent Kvilhaug, Terje Bent Kvilhaug

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2005H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset vil ta opp grunnleggende moral- og verdispørsmål omkring menneskets forhold til seg selv, til andre levende vesener og til naturen i sin helhet: Hvilken forbindelse er det mellom menneskesyn og natursyn? Teller fremtidige generasjoner behov for naturressurser like mye som nålevendes? Er det bare mennesket som har moralsk status, eller har også andre livsformer krav på vern? Hvor stor rett har mennesket til å utnytte andre organismer til egne nytteformål? Ulike sider ved dyreforsøk vil bli diskutert med utgangspunkt i bl.a. velferds- og rettighetstenkning. Forståelsen av teknologi og teknologiutvikling, herunder etiske problemer forbundet med anvendelse av bioteknologi, slik som ved genmodifisering av organismer i landbruket, vil bli drøftet inngående. Helhetssyn på naturen vil bli diskutert, dels ut fra deres normative implikasjoner, med snever antroposentrisme og dypøkologi som to ytterpunkter, dels ut fra deres deskriptive premisser, dvs. ut fra hvor vitenskapelig velinformerte de kan sies å være. Er det noen etisk relevant forskjell mellom menneskeskapte og "naturlige" miljøer? Hvilke sider ved naturen er det vi ønsker å bevare, og hva er begrunnelsen for dette? I denne sammenhengen vil verdsetting av miljøgoder bli tatt opp, med spesiell vekt på økonomiske kostnad-nytteanalyser og deres begrensninger. Med tanke på løsning av miljøproblemer legges det også vekt på hvordan dette kan forenes med rettferdighetshensyn, herunder spørsmålet om hvordan det økologisk gode samfunn (økotopia) arter seg. Med utgangspunkt i dagens klimaforskning vil vi også komme inn på spørsmål angående forholdet mellom vitenskap og politikk. Vi vil også se nærmere på spørsmålet om det finnes likevektstilstander i naturen. På hvilken måte står menneskets forstyrrelser i naturen i en særstilling i forhold til naturlige forstyrrelser? Hvordan kan forstyrrelser styrke eller svekke det biologiske mangfoldet? Er det noen sammenheng mellom kompleksitet og stabilitet i økosystemer? Hvilke konsekvenser får kaosteorien for konserveringsbiologi?

Læringsutbytte: Kurset tar sikte på å øve opp studentens evne til å analysere og reflektere kritisk over dyreetiske og miljøetiske problemstillinger, og å sette dem inn i en større naturvitenskapelig og økofilosofisk sammenheng. Ut over den generelle målsettingen om å bidra til å utvikle etisk kompetanse på spørsmål som angår den samfunnsmessige forvaltningen av natur og miljø, er den mer spesifikke målsettingen å bidra til å utvikle forståelsen for vitenskapenes (spesielt biovitenskapenes) rolle i denne sammenhengen, samt for juridiske aspekter ved dagens miljøvernlovgivning.

Læringsmåter: Forelesninger og seminarer med lærer til stede, der det teoretiske stoffet som formidles gjennom forelesningene anvendes på konkrete miljøetiske problemer. Arbeid med slike miljøetiske problemstillinger vil danne grunnlag for de oppgavene som gis til avsluttende eksamen.

Pensum: Eget kompendium.

Forutsatte forkunnskaper: Examen philosophicum (PHI100/PHI101/PHI102) eller tilsvarende.

Obligatorisk aktivitet: -

Eksamen: Skriftlig eksamen. Varighet: 3 timer.

Merknader: Emnet gis ikke høsten 2015.

Normert arbeidsmengde: 150 timer.

Opptakskrav: GSK

Overlapp: -

Undervisningstid: To timer i uken: 2/3 forelesninger, 1/3 seminar.

Hjelpemidler ved skriftlig eksamen(er): Ingen kalkulator. Ingen andre hjelpem.

Eksamensdetaljer: En skriftlig **Eksamen:** A - E / Ikke bestått

PHI301 Bedriftens samfunnsansvar

Corporate Social Responsibility

Emneansvarlige: Terje Bent Kvilhaug

Medvirkende: Frode Kjosavik, Deborah Helen Oughton

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: NO

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i vårparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i vårparallellen, .

Første gang2007V

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Kurset vil legge vekt på diskusjon av aktuelle og mulige eksempler (kasus-studier) i tilknytning til multinasjonale selskapers nærvær i u-land (barnearbeid, grov utnyttelse, farlige arbeidsforhold, miljødeleggelse), korrupsjon, innsidehandel, varsling, monopoldannelse, tvilsom markedsføring, trakassering, oppsigelser, selskapers grunner for å utforme retningslinjer for samfunnsansvar m.m. Kurset er spesielt beregnet på fremtidige ledere, økonomer og administrativt ansatte i privat næringsliv og offentlig forvaltning. Det vil ta opp aktuelle etiske problemer, utfordringer og dilemmaer som personer i slike stillinger bør ha et gjennomtenkt forhold til, for derigjennom å kunne bidra på beste mulige måte til å opprettholde og utvikle en moralsk ansvarlig nærings- og forvaltningsvirksomhet. Nærmere bestemt vil kurset ta opp etiske problemer og utfordringer som er knyttet til den stigende internasjonalisering av næringslivet det økte kravet til bærekraftig utvikling i forhold til natur og kultur næringslivsetikk i en europeisk kulturkontekst spørsmålet om hva en bedrifts ansvar er i bedriftens forvaltning av sitt ansvar overfor det sivile samfunn, bedriftens ansvar i forhold til lovverk/reguleringer og regjering aktuelle

former for etiske beslutningsprosedyrer og etiske teoriers rolle tilgjengelige instrumenter og verktøy i forvaltningen av næringslivsetikk. Forholdet mellom bedriften og ansatte, forholdet mellom bedriften og interessenter/aksjeeiere, forholdet mellom ansatte og forholdet til konsumenter og forholdet til konkurrenter og leverandører av varer og tjenester.

Læringsutbytte: Emnet skal forberede studentene på etiske problemer, utfordringer og dilemmaer som de vil bli konfrontert med i sin fremtidige yrkesrolle i næringslivet eller i offentlig forvaltning.

Læringsmåter: Forelesninger, seminar, case-studier, seminaroppgave, gjesteforelesere.

Læringsstøtte: -

Pensum: Pensum oppgis før kursstart februar 2016

Forutsatte forkunnskaper: Generelle kunnskaper i økonomi, administrasjon, ledelse, etisk teori

Obligatorisk aktivitet: Det er obligatorisk oppmøte på 65 % av undervisningen.

Eksamen: Skriftlig semesteroppgave.

Merknader: -Undervisningen gis bare på norsk

Normert arbeidsmengde: 30-32 timer undervisning + ca. 125 timer egeninnsats.

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: 30-32 timer undervisning.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

PHI302 Kausalitet og vitenskap

Causation in Science

Emneansvarlige: Rani Lill Anjum

Medvirkende: Fredrik Andersen, Jorge Elias Saiden Nunez, Stephen Dean Mumford

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Begrensning antall plasser: Minimum 6 studenter

Undervises i periode: Juniblokka

Første gang2012H

Emnets innhold: Kausalitet, eller årsakssammenhenger, er sentralt i alle vitenskaper.

For å forstå og påvirke verden, må vi vite hva som er årsak til hva. Først når vi forstår årsakssammenhenger, kan vi forklare det som har skjedd, forutsi hva som vil komme, og gripe inn og påvirke utfallet. Hva som forårsaker hva, er et spørsmål for

vitenskapen. Men hva det vil si at noe er årsak til noe annet, er et filosofisk anliggende. Målet med dette kurset er å bringe disse to perspektivene sammen for å få en bedre forståelse av vår vitenskapelige praksis, men også en bedre forståelse av hva kausalitet er. Utvalgte tema: Hva er kausalitet? Kausalitet som korrelasjoner. Kausalitet som kontrast. Kausalitet som tendenser. Reduksjonisme og emergens. Å lete etter årsaker. Forutsi effekter og forklare årsaker. Kausal kompleksitet. Fri vilje og determinisme. Hva er sannsynlighet? På dette seminaret skal vi lese klassiske og samtidige filosofitekster som vil bli diskutert i gruppa. Diskusjonene vil bli støttet opp med eksempler. Tema som vektlegges er hva kausalitet er, forholdet mellom vitenskapelige metoder og filosofiske teorier om kausalitet og sannsynlighet, samt hvordan vår vitenskapelige praksis er påvirket og formet av filosofiske antagelser. For en mer detaljert beskrivelse, se engelsk tekst.

Læringsutbytte: Dette kurset vil gjøre studentene i stand til å presentere grunnleggende trekk ved sentrale filosofiske teorier om kausalitet, til å redegjøre for noen styrker og svakheter ved disse teoriene, til å gjenkjenne hvilke filosofiske oppfatninger om kausalitet som er forutsatt i gitte vitenskapelige metoder og til å identifisere og kritisk diskutere noen svakheter ved en filosofisk metode ved hjelp av filosofiske argumenter. Studentene forventes å demonstrere en slik forståelse gjennom muntlig og skriftlig presentasjon.

Læringsmåter: Forelesninger, gruppearbeid, studentfremlegg, skriftlige arbeider og gruppe diskusjoner.

Pensum: Tekster og lenker vil bli lagt ut på Fronter. Som bakgrunns litteratur til kurset, anbefales boka Causation - A very short introduction, Oxford University Press 2013, av Stephen Mumford og Rani Lill Anjum. Boka introduserer kort de fleste av temaene som blir diskutert i kurset.

Forutsatte forkunnskaper: PHI100

Obligatorisk aktivitet: Studentene må være til stede på minimum 70 % av undervisningen. Obligatorisk innleveringer og presentasjon.

Eksamen: Langsgående evaluering, skriftlige innleveringer og muntlig presentasjon i plenum: Bestått / Ikke bestått

Merknader: Kurset er på master-nivå, men er åpent for bachelor-, master- og Phd-studenter.

Normert arbeidsmengde: 5 Studiepoeng

Opptakskrav: GSK

Undervisningstid: ca 30 timer forelesning med diskusjon. Selvstudium, gruppearbeid og forberedelse: ca. 120 timer.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

PHI401 Forskningsetikk og vitenskapsfilosofi I *Research Ethics and Philosophy of Science I*

Emneansvarlige: Terje Bent Kvilhaug

Medvirkende: Terje Bent Kvilhaug, Deborah Helen Oughton, Deborah Helen Oughton

Studiepoeng: 5

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN
(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, .

Første gang2009H

Fortrinnsrett: -

Emnets innhold: Innholdet er todelt og består av en forskningsetisk del og en vitenskapsfilosofisk del. Den vitenskapsfilosofiske delen skal legge et fundament for en bedre forståelse av den forskningsetiske delen gjennom at den på den ene siden øker forståelsen for hva vitenskapelig praksis går ut på, og på den andre siden gjennom at den selv har et etisk mål (god forskningspraksis). Med forbehold om mulig revisjon, kan blant temaene som tas opp nevnes: Vitenskapenes verdi- og normsystemer fakta og verdier politisk-økonomiske interesser og vitenskapelig integritet forskningsetiske retningslinjer plikter overfor andre forskere og forskningsobjekter vitenskap, teknologi og samfunn etiske utfordringer ved forskning i og på U-land vitenskap og ikke-vitenskap, vitenskapelig rasjonalitet og vitenskapelige metoder, språkorienterte, historisk orienterte og praktisk orienterte perspektiver på vitenskap realisme, sosial konstruktivisme og relativisme metaforer og teoridannelse, teori og erfaring, eksperimentell erfaring.

Læringsutbytte: Kurset søker å gi en bedre forståelse for vitenskap i praksis, dvs. vitenskap som ulike former for arbeid innenfor det naturlige, sosiale og kulturelle felt. Kurset tar for seg hva som er spesielt med vitenskapelig praksis, rasjonalitet og metode på ulike områder, hva slags mål som gjør seg gjeldende i den, hvordan den påvirkes av samfunnet og hva slags konsekvenser den har for samfunnet. Kurset tar sikte på å få studentene til å reflektere over egen og andres forskningsvirksomhet og/eller forskningsfelt, spesielt med tanke på å utvikle evnen til å identifisere filosofiske og etiske problemstillinger innenfor vitenskapene, samt utvikle etisk ansvarsbevissthet.

Læringsmåter: Forelesninger, seminar og anvendelse av teori gjennom arbeid med semesteroppgave.

Læringsstøtte: Lærere ertilgjengelige etter nærmere avtale.

Pensum: Chalmers + eget kompendium. Med forbehold om endringer.

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: Studentene må være til stede på minimum 65 % av forelesningene og seminarene.

Eksamen: Semesteroppgave.

Merknader: Undervisning og pensum i kurset PHI 401 og første del av kurset PHI 402 faller sammen.

Normert arbeidsmengde: 150 timer, inklusive semesteroppgaven.

Opptakskrav: Master

Overlapp: Kurset overlapper med første del av kurset PHI 402. Studenter som tar kurset PHI 402 i tillegg til PHI 401 vil bare tildeles 5 Studiepoeng. Studenter som har tatt kurset PHI 400 (gitt siste gang høsten 2008) får ingen Studiepoeng for noen av kursene PHI 401 eller PHI 402.

Undervisningstid: Ca. 28 timer forelesninger + seminarer og gruppediskusjoner.

Eksamensdetaljer: Semesteroppgave: Bestått / Ikke bestått

PHI402 Forskningsetikk og vitenskapsfilosofi II *Research Ethics and Philosophy of Science II*

Emneansvarlige: Terje Bent Kvilhaug

Medvirkende: Terje Bent Kvilhaug, Deborah Helen Oughton, Deborah Helen Oughton

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Emnet starter i høstparallellen. Emnet har undervisning/vurdering i høstparallellen, januarblokk, .

Første gang2009H

Fortrinnrett: -

Emnets innhold: Innholdet og oppbygningen av dette kurset er langt på vei sammenfallendemed innhold og oppbygging i kurset PHI 401 (se under "innhold" i kurset PHI 401). I kurset PHI 402 utvides imidlertid spesielt den vitenskapsfilosofiske delen med blant annet følgende vitenskapsfilosofiske, men forskningsetisk relevante, emner: Forholdet mellom natur- og samfunnsvitenskaper vitenskapen i samfunnet (vitenskap som sosial praksis) hva må naturen være lik for at vitenskap skal være mulig? åpne og lukkede systemer (stratifisering og emergens) epistemologiske problemer i åpne systemer naturalismen og dens grenser den transformative samfunnsmodell lover, krefter, modeller og idealisering reduksjonisme og antireduksjonisme i biologi, problemer knyttet til forståelsen av seleksjonsethetene.

Læringsutbytte: Læringsmålet er i likhet med undervisning og pensum et stykke på vei sammenfallende med undervisningen, pensumet og læringsmålet i PHI 401 (se "Læringsmål" under dette kurset). Siden kurset PHI 402, til forskjell fra kurset PHI401, tar utgangspunkt i et utvidet vitenskapsfilosofisk studium og en selvvalgt essayoppgave knyttet opp mot eget forskningsprosjekt, vil studentene få muligheter til et ytterligere fordypende selvstudium i forskningsetiske og/eller vitenskapsfilosofiske emner knyttet til eget forskningsprosjekt.

Læringsmåter: Forelesninger, seminarer, gruppediskusjoner, selvstudium, arbeid med selvvalgt semesteroppgave.

Læringsstøtte: Studentene vil få individuell veiledning.

Pensum: Chalmers og eget kompendium. Med forbehold om endringer. Pensumliste for både PHI401 and PHI402
 PHI401: utvalg fra listen, ca. 300 sider
 PHI402: utvalg fra listen, ca. 600 sider
 Textbook (Chapters 9 and 12 may be skipped): Chalmers, A. What is this thing called Science?, 3rd edition, Open University Press, Buckingham, 1999. Further material (may be subject to revision): Cartwright, N. The Dappled World. A Study of the Boundaries of Science, Cambridge University Press, Cambridge, UK, 1999, Chap. 4. Cartwright, N. Nature's Capacities and their Measurement. Clarendon Press, Oxford, 1989, Chap. 5. Caruana, Louis. 'Method.' In: Science and Virtue. An Essay on the Impact of the Scientific Mentality on Moral Character, Ashgate, Hampshire, 2006, 33-57. Collier, A. Critical Realism. An Introduction to Roy Bhaskar's Philosophy, Verso, London, 1994, Chap. 2, 31-51, Chap. 4, 107-120, Chap. 5, 137-169. Feyerabend, P. Against Method, 3rd ed., Verso, London, 1994, 'Introduction', 9-13, Parts 1-5, 14-53, and Parts 15-19, 147-251. Geertz, C. 'The Strange Estrangement: Taylor and Natural Sciences.' In: J. Tully (ed.), Philosophy in an Age of Pluralism, Cambridge University Press, Cambridge, 1994, 83-95. Gibbons, M. 'Science's New Social Contract with Society.' Nature 402/C81, 1999, 11-17. Hodgson, G. 'Biological and Physical Metaphors in Economics', in S. Maasen, E. Mendelsohn, and P. Weingart (Eds.), Biology as Society, Society as Biology: Metaphors, Kluwer, Dordrecht, 1994, 339-355. Kuhn, T. The Structure of Scientific Revolutions, 2nd edition, University of Chicago Press, Chicago, 1970, Chaps. IX-X. Kuhn, T. 'Postscript - 1969'. In: The Structure of Scientific Revolutions, 3rd ed., University of Chicago Press, Chicago, 1996, 174-210. Maasen, S., 'Who is afraid of Metaphors?' In: S. Maasen, E. Mendelsohn, and P. Weingart (Eds.), Biology as Society, Society as Biology: Metaphors, Kluwer, Dordrecht, 1994, 11-35. Miller, R. W. 'Value Freedom' excerpted from 'Fact and Method in the Social Sciences.' In: Boyd, R. et al (Eds.), The Philosophy of Science, 1991, MIT Press, Cambridge, Mass., 744-749. Nanda, M. 'The Epistemic Charity of the Social Constructivist Critics of Science and Why the Third World Should Refuse the Offer.' In: N. Koertge (Ed.), A House Built on Sand. Exposing Postmodernist Myths about Science, Oxford University Press, Oxford, 1998. Penslar, R. L. Research Ethics. Cases

Forutsatte forkunnskaper: -

Obligatorisk aktivitet: Studentene må delta på minst 65 % av undervisningen i den delen som er felles med PHI401, og minst 65 % av undervisningen i påbygningsdelen.

Eksamen: Semesteroppgave.

Merknader: Forelesninger, seminarer og pensum i kursets første del faller sammen med forelesninger, seminarer og pensum i PHI 401.

Normert arbeidsmengde: Rundt 300 timer, inklusive arbeidet med semesteroppgaven.

Opptakskrav: Master

Overlapp: Se under PHI 401.

Undervisningstid: Ca. 40-44 timer undervisning, fordelt på forelesninger, seminarer og gruppediskusjoner

Eksamensdetaljer: Semesteroppgave: Bestått / Ikke bestått

PHI403 Kausalitet og vitenskap

Causation in Science

Emneansvarlige: Rani Lill Anjum

Studiepoeng: 10

Institutt: Handelshøyskolen ved NMBU

Frekvens: Årlig

Undervises på språk: EN

(NO=norsk, EN=Engelsk)

Undervises i periode: Undervisningen gis i juniblokka, inkludert obligatoriske aktiviteter. Innlevering av essayet skal skje i augustblokka.

Første gang2015V

Emnets innhold: Dette kurset overlapper i stor grad med PHI302, men med en ekstra påbyggingsdel. Denne delen innebærer arbeid med et obligatorisk essay, samt tilhørende fordypningspensum. Kausalitet, eller årsakssammenhenger, er sentralt i alle vitenskaper. For å forstå og påvirke verden, må vi vite hva som er årsak til hva. Først når vi forstår årsakssammenhenger, kan vi forklare det som har skjedd, forutsi hva som vil komme, og gripe inn og påvirke utfallet. Hva som forårsaker hva, er et spørsmål for vitenskapen. Men hva det vil si at noe er årsak til noe annet, er et filosofisk anliggende. Målet med dette kurset er å bringe disse to perspektivene sammen for å få en bedre forståelse av vår vitenskapelige praksis, men også en bedre forståelse av hva kausalitet er. Utvalgte tema: Hva er kausalitet? Kausalitet som korrelasjoner. Kausalitet som kontrast. Kausalitet som tendenser. Reduksjonisme og emergens. Å lete etter årsaker. Forutsi effekter og forklare årsaker. Kausal kompleksitet. Fri vilje og determinisme. Hva er sannsynlighet? På dette seminaret skal vi lese klassiske og

samtidige filosofitekster som vil bli diskutert i gruppa. Diskusjonene vil bli støttet opp med eksempler. Tema som vektlegges er hva kausalitet er, forholdet mellom vitenskapelige metoder og filosofiske teorier om kausalitet og sannsynlighet, samt hvordan vår vitenskapelige praksis er påvirket og formet av filosofiske antagelser. For en mer detaljert beskrivelse, se engelsk tekst.

Læringsutbytte: Dette kurset vil gjøre studentene i stand til å presentere grunnleggende trekk ved sentrale filosofiske teorier om kausalitet, til å redegjøre for noen styrker og svakheter ved disse teoriene, til å gjenkjenne hvilke filosofiske oppfatninger om kausalitet som er forutsatt i gitte vitenskapelige metoder og til å identifisere og kritisk diskutere noen svakheter ved en filosofisk metode ved hjelp av filosofiske argumenter. Studentene forventes å demonstrere en slik forståelse gjennom muntlig og skriftlig presentasjon. I tillegg skal studentene skrive et essay på 15-20 sider over et relatert, men selvvalgt tema. Målet med essayet er å gå mer i dybden i de filosofiske teoriene og problemstillingene, og å anvende disse på sin egen forskning.

Læringsmåter: Forelesninger, gruppearbeid, studentfremlegg, skriftlige innleveringer, essayskriving og gruppediskusjoner.

Læringsstøtte: Seminarundervisning, diskusjoner, veiledning

Pensum: Tekster og lenker vil bli lagt ut på Fronter. Som bakgrunns litteratur til kurset, anbefales boka Causation - A very short introduction, Oxford University Press 2013, av Stephen Mumford og Rani Lill Anjum. Boka introduserer kort de fleste av temaene som blir diskutert i kurset. Et fordypningspensum i forbindelse med essayskrivingen kommer i tillegg.

Obligatorisk aktivitet: Studentene må være til stede på minimum 70 % av undervisningen. Obligatorisk innleveringer og presentasjon. Godkjent essay.

Eksamen: Langsgående evaluering, skriftlige innleveringer og muntlig presentasjon i plenum, innlevering av essay på 15-20 sider: Bestått / Ikke bestått

Merknader: Kurset er rettet mot Phd-studenter ved NMBU og andre universitet som er interessert i forholdet mellom filosofisk teori og vitenskapelige metoder og praksis.

Normert arbeidsmengde: 10 Studiepoeng

Opptakskrav: Studenter utenfor NMBU må meldes opp til kurset innen 1. mars.

Overlapp: Emnet overlapper med undervisning og obligatoriske aktiviteter for PHI302. Dette gir 5 **Studiepoeng**. I tillegg kommer arbeidet med essayet og fordypningspensum, som tilsvarer ytterligere 5 Studiepoeng.

Undervisningstid: 300 timer, inkludert forarbeid og etterarbeid. Cirka 30 timer forelesninger og seminarundervisning.

Eksamensdetaljer: Langsgående vurdering: A - E / Ikke bestått

IV. VEDLEGG

1. OVERSIKT OVER ANSATTE

De ansatte ved Handelshøyskolen har sine kontorer i Tårnbygningen, 3. og 4. etg. Christian Magnus Falsens vei 18, 1432 ÅS.

Studieveileder og administrasjonen for øvrig er plassert i 4. etg. Resepsjonen finner du i rom T460.

Bemanningen de siste to år:

	2012	2013	2014
Vitenskapelige	44,3	49,5	45,5
hvorav: -- fast vitenskapelige	24,1	28,6	28,6
-- bistillinger	1,9	0,9	0,9
-- forsker	3,3	2,0	0,5
-- stipendiater	14,6	17	11,6
-- postdoktor	2	1	4
Administrative	11,8	9,5	10
SUM	56,1	59	55,5

I vedlagte oversikt over ansatte gis det en oversikt over arbeids- og fagområder til den enkelte, kontorplassering og telefonnummer. Mer informasjon finner du på Handelshøyskolens nettsider: www.nmbu.no/hh hvor både de ansattes CV og andre aktiviteter er beskrevet.

I løpet av studieåret vil de ansatte få nye telefonnummer og oppdateringene vil etter hvert finnes på nettsiden til Handelshøyskolen.